

DATGANIAD CYFRIFON 2019/20

Cyngor Sir Ddinbych

Datganiad Cyfrifon

2019/20

Cyflwyniad	1
Adran 1 - Adroddiad Naratif	4
Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau	12
Adran 3 - Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon	13
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	14
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	18
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	20
Y Fantolen	22
Datganiad Llif Arian	24
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon	25
Adran 4 - Datganiadau Atodol	99
Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai	99
Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai	100
Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol	101
Adran 5 - Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych	104
Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019-20	107
Adran 7 - Geirfa	124

Cyflwyniad

Awdurdod unedol yng Nghymru yw Cyngor Sir Ddinbych gyda phoblogaeth o tua 96,000 Mae Sir Ddinbych yn cynnwys cyrchfannau gwyliau'r Rhyl a Phrestatyn ar hyd arfordir gogledd Cymru, Dyffryn Clwyd, Corwen yn ne'r Sir a thref Llangollen, sy'n boblogaidd ymhlith twristiaid. Mae hefyd yn cynnwys trefi castellog hanesyddol Rhuddlan, Dinbych a Rhuthun, a dinas gadeiriol fechan Llanelwy. Mae 47 o gynghorwyr etholedig i gynrychioli amrywiol wardiau'r sir. Mae'r Cyngor yn cyflogi oddeutu 4,400 o staff.

Daeth y Cyngor Sir i fodolaeth ym mis Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod fawr o wasanaethau gan gynnwys ysgolion, gofal cymdeithasol, priffyrdd, casglu a gwaredu gwastraff, cynllunio, datblygu economaidd, twristiaeth, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden a llawer yn rhagor.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu Datganiad Cyfrifon sy'n cydymffurfio â deddfwriaeth ac sy'n dangos ar be y gwariodd y Cyngor ei arian. Mae'r cyfrifon hyn yn mynd yn fwyfwy technegol ac yn anodd eu deall. Pwrpas y Cyflwyniad yn yr adran nesaf yw ceisio cyflwyno rhai o'r rhifau mwyaf pwysig mewn dull mwy dealladwy.

Pe bai gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r cyfrifon, byddai croeso i chi gysylltu â'r Prif Swyddog Cyllid, Cyngor Sir Ddinbych, Blwch Post 62, Rhuthun, LL15 9AZ. Yn ogystal, mae gennych hawl gyfreithiol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebiri argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Cyngor Sir Ddinbych ac yn y dderbynfa yn Neuadd Y Sir, Rhuthun.

Datganiad Cyfrifon

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn yn unol â gofynion cyfreithiol, safonau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Cod) yn y Deyrnas Unedig, gyda'r amcanion canlynol:

- Cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol.
- Rhoi gwybodaeth ynglŷn â chyllid y Cyngor i ddefnyddwyr gwasanaeth, etholwyr, trethdalwyr busnes, trethdalwyr lleol, Cynghorwyr a phartion eraill sydd â diddordeb.
- Dangos stiwardiaeth o arian cyhoeddus

Yn dilyn adolygiad "Dweud y Stori" o'r cyflwyniad o ddatganiadau ariannol awdurdodau lleol mae Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol 2016/17 CIPFA (y Cod) wedi newid y trefniadau adrodd cylchranol ar gyfer y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DI&GC) a chyflwynwyd y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu. Mae'r DI&GC a'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn cynnwys dadansoddiad cychranol yn seiliedig ar sut mae'r Cyngor wedi ei strwythuro, yn gweithredu, yn monitro ac yn rheoli perfformiad ariannol.

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys yr adrannau canlynol:

Adran 1 – Adroddiad Naratif

Mae'r Cyflwyniad hwn gan y Prif Swyddog Cyllid yn darparu crynodeb o weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Mae hyn yn amlinellu dyletswyddau'r Prif Swyddog Cyllid wrth baratoi'r cyfrifon, a chyfrifoldebau'r Cyngor wrth gadw at y rheoliadau perthnasol.

Adran 3 – Prif Ddatganiadau Ariannol a Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon

Mae Cod 2019 yn mynnu fod cyfrifon awdurdod lleol yn cydymffurfio gyda'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys:

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae hyn yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio ac ariannu o adnoddau mewn cymhariaeth â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cyfrif hwn yn grynodeb o'r arian a gynhyrchwyd ac a wariwyd wrth ddarparu gwasanaethau ac wrth reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n cynnwys pob gwariant beunyddiol ac incwm perthynol ar sail groniodol, ynghyd â thrafodion sy'n mesur gwerth yr asedau a dreuliwyd mewn gwirionedd yn ystod y flwyddyn. Mae hefyd yn dangos amcanestyniad o werth y buddiannau ymddeol a enillwyd gan gyflogeion yn ystod y flwyddyn

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae hyn yn dangos yr addasiadau a wnaed i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyflawni gofynion cyfrifeg statudol, i'w alinio gyda'r sail gyfrifyddol y seiliwyd y lefel Treth y Cyngor am y flwyddyn arni.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn rhoi ciplun o sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2020. Mae'n amlinellu gwerth yr eitemau y mae'n berchen arnynt (asedau) a gwerth yr hyn sy'n ddyledus i eraill (ymrwymadau). Mae' ymgorffori holl gyllid y Cyngor, o ran cyfalaf a referniw.

Datganiad Llif Arian

Mae hyn yn rhoi crynodeb ynglŷn ag arian parod y Cyngor a thrafodion sy'n gyfwerth ag arian parod dros y flwyddyn, gan ddangos yr union arian parod a dderbyniwyd ac a wariwyd a'r newid a fu yn sefyllfa'r Cyngor o safbwynt arian parod. Cyflwynir y datganiad gan ddefnyddio'r dull anuniongyrchol.

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

Darperir nodiadau eglurhaol ar ôl y prif ddatganiadau ariannol ac ar ôl y datganiadau ariannol atodol. Mae'r nodiadau yn cyflwyno gwybodaeth ychwanegol i roi cymorth er mwyn deall y cyfrifon.

Adran 4 - Datganiadau Ariannol Atodol a Nodiadau

Cyfrif Refeniw Tai (CRT)

Mae gofyn ar i Gynghorau gyfrifo costau gwasanaeth tai'r Cyngor ar wahân trwy gyfrwng Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Mantolen y Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r cyfrif hwn yn dangos ymhle y caiff arian ei wario'n cynnal ac yn rheoli tai'r Cyngor a sut y cyfarfyddir â'r costau hyn gyda rhenti ac incwm arall.

Mae'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Malansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn dod â'r holl symudiadau o fewn cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai ynghyd.

Adran 5 - Adroddiad yr Archwiliwr Allanol

Mae'r cyfrifon hyn yn amodol ar archwiliad allanol annibynnol gan archwilydd a benodir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'r adroddiad hwnnw wedi ei gynnwys yn yr adran hon.

Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae hyn yn amlinellu dull gweithredu'r Cyngor wrth sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o lywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol.

Adran 7 - Geirfa

Mae'r adran hon yn cynnwys rhestr o rai o'r diffiniadau a fabwysiedir at ddiben cyfrifon a gwblheir yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Adran 1 - Adroddiad Naratif**1.1 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Refeniw**

Bydd y Cyngor yn sefydlu cyllideb refeniw pob blwyddyn. Mae hon yn gyllideb ar gyfer y gwasanaethau y bydd yn eu darparu yn ystod y flwyddyn ac a fydd yn cael eu hariannu gan ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru a Threth y Cyngor a Threthdalwyr Busnes. Ar gyfer 2019/20, y gyllideb gwariant gros oedd £309.5m.

Ar ôl defnydd cyllidebol o Gronfeydd wrth Gefn, roedd yn ofynnol i gael arbedion o £5.672m a nodwyd rhain yn llwyddiannus i sicrhau cyllideb gytbwys fel y dangosir isod:

- Arbedion corfforaethol a ganfyddwyd yn 2018/19 (£0.5m)
- Arbedion ysgolion o 2% (£1.32m)
- Effeithlonrwydd gwasanaeth ac arbedion (£3.852m)

Cafodd y rhain eu monitro'n drylwyr yn ystod y flwyddyn gan arwain at y dyraniad cymeradwy o £616k (yr oedd £440k ohono'n ddyraniad cyllideb sylfaenol) o'r Cyfwng Arbedion Cyflawnedig i osod yn erbyn arbedion di-gyflawnedig hysbys yn y flwyddyn. Mae hyn yn cyfateb i tua 11% o gyfanswm yr arbedion a nodwyd ac felly cyflawnwyd 89% o'r arbedion.

Mae'r Cyngor wedi nodi arbedion cyllidebol o £4.4m ar gyfer y flwyddyn ariannol 2020/21 ac mae rhagamcanion ar gyfer y blynyddoedd i ddod, er yn ansicr, yn dangos angen i barhau i nodi arbedion blynyddol sylweddol.

Erbyn diwedd y flwyddyn, roedd y Cyngor wedi gwario £0.9m mwy nag yr oedd wedi cyllidebu ar gyfer cyllidebau gwasanaethau a chorfforaethol. Mae pwysau penodol yn amlwg o hyd yng nghyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant), Cludiant Ysgol a gwasanaethau Gwastraff er gwaethaf y buddsoddiad sydd wedi ei gynnwys yng nghyllideb 2019/20. Mae rhain yn bwysau cyllideb sylfaenol ac felly yn barhaus ac adlewyrchwyd y pwysau hyn yng Nghynigion y Gyllideb ar gyfer 2020/21. Fodd bynnag, er fod Cyllideb 2020/21 a gymeradwywyd yn lonawr yn datrys nifer o'r pwysau allweddol ac yn buddsoddi mewn gwasanaethau blaenoriaeth craidd fel ysgolion, mae'r pwysau ariannol newydd sy'n gysylltiedig a Covid 19 yn her enfawr i'r Cyngor. Mae strategaethau'n cael eu gweithio arnynt ar hyn o bryd a fydd yn helpu'r Cyngor i ymdopi, ond bydd angen arian ychwanegol gan Lywodraeth Cymru yn y pen draw.

Er fod balansau ysgolion wedi gostwng yn y flwyddyn ariannol hon, mae hyn yn ymwneud yn bennaf a nifer fach o ysgolion a bydd y sefyllfa'n cael ei hadolygu'n agos. Nid yn unig y mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos gydag ysgolion i helpu i ddatblygu cynlluniau cadarn, ond mae prif ac uwch swyddogion mewn Addysg a Chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd camau adferol os oes angen. Rydym yn gweithio'n agos iawn gyda nifer o ysgolion sy'n wynebu amgylchiadau arbennig o anodd.

Cymeradwyodd y Cabinet ym mis Mehefin ceisiadau gan y gwasanaethau i gario ymlaen tanwariant o £0.289m. Bydd yr arian yn cael ei ddefnyddio i helpu i liniaru'r pwysau hysbys a darparu arian ar gyfer buddsoddi mewn gwasanaethau.

Balansau, Darpariaethau a Chronfeydd Wrth Gefn

Mae'r defnydd net o gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn y cyfrifon yn £1.6m (gweler Nodyn 20 am fanylion). Mae'r symudiad yn cynnwys cynnydd net o falansau diffyg ysgolion a'r defnydd a gyllidwyd ac arfaethedig o gronfeydd wrth gefn ar gyfer dibenion fel ariannu'r Cynllun Cyfalaf, y Cynllun Corfforaethol newydd a gostyngiadau cyllidebol yn y blynyddoedd i ddod.

Balansau cyffredinol y Cyngor erbyn hyn yw £7.1m. Mae'n rhaid i'r Cyngor wneud yn siŵr ei fod yn cadw digon o arian yn y balansau hyn i fod yn siŵr y gall ymdrin ag unrhyw broblemau annisgwyl y bydd yn eu hwynebu.

Sut Rydym yn adrodd ein Cyllideb

Bob mis, bydd adroddiad cyllideb yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor (grŵp o 8 o Gynghorwyr sy'n gwneud nifer o benderfyniadau ar ran y Cyngor) sy'n esbonio sut y mae gwasanaethau yn gwario eu harian o'i gymharu â'u cyllideb. Ar ddiwedd y flwyddyn, bydd adroddiad terfynol (a elwir yr alldro) yn dangos y sefyllfa diwedd blwyddyn.

Ond, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu ei Ddatganiad Cyfrifon mewn modd sy'n diwallu gofynion adrodd ariannol y DU a rhyngwladol. Yn anffodus, mae'r gofynion hyn yn gymhleth iawn ac yn dechnegol eu natur. Mae hyn yn golygu bod angen nifer o addasiadau cyfrifo ar gyfer yr adroddiadau cyllideb arferol i sicrhau y gall y Cyngor gynhyrchu ei Gyfrifon. Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa derfynol a adroddwyd i'r Cynghorwyr. Yn y Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon mae esboniad o'r addasiadau a wnaed rhwng y sefyllfa refeniw terfynol a adroddwyd a'r symiau yr adroddwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ceir rhagor o fanylion am berfformiad ariannol y gwasanaethau yn yr Adroddiad Alldro Terfynol a gyflwynwyd i'r Cabinet ar y 30fed o Fehefin 2020.

<https://modern.gov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=281&MId=6050&LLL=1>

Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa refeniw derfynol a gyflwynir yn y cyfarfod hwn.

	Adroddiad Canlyniad Refeniw Terfynol £000
Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	
Gwella Busnes a Moderneiddio	4,478
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,423
Hamdden - ADM	2,411
Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol	16,038
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,806
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	36,490
Cyllid & Eiddo	3,897
Addysg a Gwasanaethau Plant	17,095
Cymunedau & Chwsmeriaid	3,497
Ysgolion	70,430
Corfforaethol	14,015
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	180,580
Arall	
Arian Cyfalaf/ Llog Buddsoddi	13,339
Lefiau	4,806
Cyfanswm Gwariant (ac eithrio CRT)	198,725
Llai Cyllid	(196,823)
Cyfraniad wedi'i gyllidebu o'r Gronfa wrth Gefn wedi'i glustnodi	(974)
Canlyniad Terfynol	928
Dyrannwyd fel a ganlyn:	
Balansau wedi'u Clustnodi – Gwasanaethau	(289)
Balansau Ysgolion	1,217
Cyfanswm	928

1.2 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Cyfalaf

Bob blwyddyn bydd y Cyngor yn gwario arian ar eitemau fydd yn bodoli am gyfnod hir fel tir, adeiladau, ffyrdd, cerbydau ac offer. Bydd yr eitemau hyn yn cael eu galw yn asedau a bydd y Cyngor yn eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau am flynyddoedd i ddod. Bydd gwariant ar yr asedau hyn yn cael ei alw yn wariant cyfalaf.

Mae'r tabl canlynol yn dangos faint y gwnaeth y Cyngor ei wario ar ei asedau fesul bloc gwasanaeth yn 2019/20 a sut yr ariannwyd y gwariant:

Gwariant	£000
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	14
Cyllid ac Eiddo	3,888
Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	7,187
Gwasanaethau Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwledig	2,787
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	301
Cymunedau a Chwsmeriaid	11
Gwella Busnes a Moderneiddio	1,899
Addysg a Gwasanaethau Plant	12,408
Cyfrif Refeniw Tai	8,500
Cyfanswm	36,995
Ariannu	
Grantiau a Chyfraniadau	16,542
Benthyca Darbodus	17,400
Derbyniadau Cyfalaf	1,458
Gwariant Cyfalaf sy'n cael ei dalu o Gronfa'r Cyngor	1,595
Cyfanswm	36,995

Mae gwariant ar brosiectau mawr yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Prosiect	Disgrifiad	2019/20 £000
Y Rhyl	Gwaith Amddifyn yr Arfodir Dwyrain y Rhyl	628
A543/A5 - Triongl EVO	Gosodiad Camerau Cyflymder Cyfartalog	266
Y Rhyl	Datbygiad y Glannau	402
Y Rhyl	Datblygiad Adeiladau Queens	868
Y Rhyl	Ailwampiad adeilad Costigans blaenorol i greu Hwb Tech newydd	279
Y Rhyl	Adeiladu Maes Parcio yn y Swyddfa Bost blaenorol	405
Canolfan Hamdden y Rhyl	Ailosodiad Cae Bob Tywydd	330
Llanfair Dyffryn Clwyd	Ysgolion Canrif 21ain - Adeilad Ysgol Newydd	1,088
Ysgol Carreg Emlyn, Clocaenog	Ysgolion Canrif 21ain - Adeilad Ysgol Newydd	382
Y Rhyl	Ysgolion Canrif 21ain - Ysgol Newydd Gatholig 3-16, Crist y Gair	7,834
Llanelwy	Darpariaeth Canolfan Iaith Gymraeg ar safle Ysgol Glan Clwyd	309
Tai Cyngor	Gwelliannau Mawr / Caffaeliadau	5,632
Tai Cyngor	Addasiadau Anabledd	382
Casgliad Gwastraff	Gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu Newydd	1,333

1.3 Materion Eraill

Pensiynau

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn aelod o Gronfa Bensiwn Clwyd

Mae safonau cyfrifyddu rhyngwladol yn disgwyl i gynghorau gyfrifo am gost hawliau pensiwn enilledig yn y flwyddyn, yn hytrach na cost y cyfraniadau a dalwyd i'r gronfa pensiwn. Mae'n rhaid i'r gronfa pensiwn gyfrifo faint o arian fyddai'n ddyledus ganddo pe bai pob aelod unigol â hawl i gael eu taliad pensiwn yn syth. Yna, bydd rhaid iddo gyfrifo faint o arian sydd ganddo mewn buddsoddiadau. Mae enillion ar fuddsoddiadau yn cael eu heffeithio gan yr amgylchedd economaidd cenedlaethol a rhyngwladol ehangach, a gyda'r ffaith bod pobl yn byw yn hirach yn gyffredinol, mae gan y gronfa pensiwn lai mewn buddsoddiadau na'r swm y byddai'n gorfod ei dalu allan mewn theori. Gelwir hyn yn ddiffyg. Er ei bod yn annhebygol iawn y bydd y Cyngor yn gorfod talu'r arian hwn, mae'n rhaid iddo ddangos y diffyg yn y cyfrifon. Mae'r Gronfa Bensiwn yn amodol ar brisiad tair blynedd ac mae'r amcangyfrifon a gynhwysir yn y cyfrifon yn seiliedig ar brisiad llawn ddiweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2019.

Mae'r nodiadau ynglŷn â'r cyfrifon yn dangos manylion pellach.

Cynllun Busnes Tai

Mae'r Cyngor yn berchen ar 3,377 o dai cyngor – a elwir y stoc dai. Ers 2005, mae'r Cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol i wella ei stoc dai a bydd yn cyflawni Safon Ansawdd Tai Cymru yn 2014. Mae rhan o'r buddsoddiad hwn wedi cael ei ariannu drwy fenthycia ac mae gan y Cyngor Gynllun Busnes Stoc Tai 30-mllynedd manwl sy'n helpu i sicrhau fod y buddsoddiad mewn tai y Cyngor yn parhau i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir. Mae'r Cynllun Busnes y Stoc Tai yn cael ei adolygu'n rheolaidd a'i gymeradwyo'n ffurfiol gan Gabinet y Cyngor bob blwyddyn ac mae'n parhau i fod yn gryf yn ariannol. Mae'r Cynllun Busnes Stoc Tai diweddaraf yn caniatáu buddsoddiad o £32.6m mewn stoc newydd a £28.7m i wella'r stoc bresennol ymhellach dros y pedair blynedd nesaf.

Benthyca a Buddsoddiadau

Strategaeth y Cyngor yn 2019/20 oedd parhau i gadw balansau benthyca a buddsoddi mor isel â phosibl trwy ddefnyddio gweddill arian dros dro, ond cadw lefel arian sy'n ddigonol. Mae balansau buddsoddi yn cael eu monitro yn barhaus gyda'r nod o gynnal lefelau digonol i ddiwallu gofynion llif arian y Cyngor. Mae sefyllfa trysorlys y Cyngor yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol drwy gydol y flwyddyn. Roedd dyled y Cyngor ar 31 Mawrth 2020 yn £256.1m, balans y buddsoddiadau oedd £22.9m a daliwyd £6.0m arall mewn cyfrif banc sydd ar gael ar unwaith.

Polisiau Cyfrifo a Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh)

Mae'r Polisiau Cyfrifo wedi'u nodi yn llawn yn Nodyn 39 y cyfrifon. Dyma'r ddegfed flwyddyn y mae cyfrifon y Cyngor wedi'u cynhyrchu i gydymffurfio â safonau rhyngwladol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol.

Swyddogaethau Statudol

Doedd dim newidiadau sylweddol i swyddogaethau statudol y Cyngor yn ystod 2019/20.

Y Cynllun Corfforaethol

Yn ystod 2019/20 parhaodd y Cyngor ei ymrwymiad i gyflwyno Cynllun Corfforaethol 2012-2017 a oedd yn anelu at ddarparu buddsoddiad sylweddol mewn ysgolion, cyfleusterau gofal cymdeithasol a ffyrdd. Roedd gwariant ar brosiectau'r cynllun corfforaethol yn cynnwys £7.8m ar Ysgol Gatholig Newydd Crist y Gair yn Y Rhyl a £1.5m ar ysgolion newydd yn Llanfair Dyffryn Clwyd a Clocaenog. Er i'r cynllun pum mlynedd blaenorol ddod i ben yn 2017/18, rhagwelwyd erioed y byddai rhai o'r prosiectau buddsoddi mawr oddi mewn iddo yn cael eu cyflwyno dros amserlen hirach. Mae'r rhan fwyaf o'r prosiectau wedi'u cyflawni ond bydd rhywfaint o wariant pellach yn 2020/21, gan gynnwys y prif brosiectau ysgolion a'r cyfleusterau gofal cymdeithasol.

Mae'r cynllun corfforaethol presennol 2017-22: "Gweithio Gyda'n Gilydd Dros Ddyfodol Sir Ddinbych", yn adeiladu ar y record hon o gyflawni. Uchelgais cyffredinol y Cynllun hwn yw sicrhau bod Sir Ddinbych yn lle ble mae trigolion a busnesau wedi'u cysylltu'n dda ac yn wydn; lle mae cyfleoedd i bobl ifanc gael tai fforddiadwy a chael sgiliau a swyddi i fyw bywydau llwyddiannus a chyflawn, lle mae pob un ohonom yn mwynhau amgylchedd deniadol ac wedi ei ddiogelu. Fel y cynllun diwethaf, mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn cynnwys camau penodol a fydd yn cael eu cyflawni dros bum mlynedd ond, hyd yn oed yn bwysicach fyth, mae'r camau hyn wedi'u cynllunio i gael effaith y tu hwnt i'r pum mlynedd

nesaf gyda chenedlaethau'r dyfodol mewn golwg.

Mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn nodi ein blaenoriaethau uchelgeisiol ond y gellir eu cyflawni ar gyfer y cyfnod o bum mlynedd 2017-22. Bydd angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol ar rai o'r blaenoriaethau hyn, cyllid refeniw ar gyfer eraill, a gellir rhai eu darparu heb unrhyw gost ychwanegol. Credwn fod angen inni fuddsoddi rhywle yn y rhanbarth o £135 miliwn o bunnoedd ychwanegol yn ein blaenoriaethau corfforaethol dros y pum mlynedd nesaf, os ydym am gyflawni popeth yr hoffem ni.

I dalu am y buddsoddiad cyfalaf a nodwyd, bydd angen i ni ymrwymo cyllideb refeniw ac arian parod i'r blaenoriaethau. Yn ystod 2017/18, fe wnaethom nodi £0.5 miliwn o'n cyllideb refeniw ar gyfer 2018/19 ac arian o £1 miliwn i gefnogi'r blaenoriaethau corfforaethol newydd. Sicrhawyd cyfraniad refeniw pellach o £ 0.5m drwy broses y gyllideb 2019/20. Bydd angen dyraniadau cyllideb flynyddol yn y dyfodol, ond cydnabyddir y bydd hyn yn anodd ei gyflawni wrth i gyfanswm cyllideb y Cyngor leihau.

Er bod swm o £135 miliwn yn swm mawr, ni fyddai'r Cyngor yn gorfod darparu'r holl arian hwn ei hun. Disgwyliwn y bydd grantiau gan Lywodraeth Cymru ar gael i helpu i ariannu'r gwaith arfaethedig i wella ein hysgolion ac amddiffynfeydd llifogydd. Rydym hefyd yn bwriadu defnyddio incwm o rent tai i helpu i ariannu tai cyngor newydd. Mewn gwirionedd, credwn y bydd yn rhaid i'r Cyngor gyfrannu tua £71 miliwn o'r £135 miliwn.

Gyda'r lefelau buddsoddi ychwanegol hyn, mae'n rhaid inni gyflawni gwelliannau sylweddol. Os ydym yn llwyddiannus - a chredwn y byddwn ni - bydd Sir Ddinbych yn addas ar gyfer y dyfodol, ac yn parhau i fod yn un o'r llefydd gorau yn y DU i fyw, dysgu, gweithio ac ymweld.

Cwmni Masnachu Llywodraeth Leol

Ym mis Mai 2019, cymeradwyodd Cyngor Sir Ddinbych Achos Busnes ar gyfer sefydliad y Cwmni Masnachu Llywodraeth Leol a elwir Hamdden Sir Ddinbych Cyf.(HSDC) Yng nghyfarfodydd dilynol y Cyngor ym mis Gorffennaf a Hydref, cymeradwywyd yr Erthyglau Cymdeithasiad a Chytundeb yr Aelodau drafft, ynghyd a chyfansoddiad Bwrdd y Cwmni a phenodiad nifer o Gyfarwyddwyr. Ymgorfforwyd y cwmni o dan Ddeddf Cwmnïau 2006 ar 28ain Awst 2019.

Ym mis Rhagfyr 2019 cymeradwyodd y Cabinet brydles un ar bymtheg eiddo o 1 Ebrill 2020. Mae'r cwmni newydd yn berchen yn llwyr gan y Cyngor. Mae'r Cyngor yn gweithio'n agos gyda'r cwmni i weithio drwy oblygiadau ariannol cau dros dro y cyfleusterau oherwydd effaith of Covid 19. Mae HSDC yn adrodd yn fisol i Fwrdd Rheolwyr y Contract ar y sefyllfa ariannol sy'n newid yn gyflym yn y maes hwn. Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo trefniadau i helpu gyda Llif Arian Parod i'r cwmni wrth aros am ragor o gyhoeddiadau gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo trefniadau i helpu gyda Llif Arian Parod i'r cwmni wrth aros am ragor o gyhoeddiadau gan Lywodraeth Cymru. Edrychwn ymlaen at berthynas waith cadarnhaol dros y cyfnod o'r contract i ddarparu Gwasanaethau Hamdden effeithlon, effeithiol a gwerthfawr.

Edrych i'r Dyfodol

Mae'n debygol y bydd setliadau ariannu llywodraeth leol yn methu a chadw i fyny a phwysau chwyddiant sy'n arwain at ostyngiad mewn termau real mewn cyllid. Er bod ansicrwydd ynglŷn â lefel union y gostyngiadau bob blwyddyn, bydd rhaid gwneud penderfyniadau anodd i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ymdopi gyda'r arian sydd ar gael, ac yn parhau i gyflwani

ei flaenoriaethau. Fodd bynnag, mae record y Cyngor o lwyddiant wrth nodi a chyflawni arbedion wrth reoli cronfeydd wrth gefn a balansau yn ofalus yn arwain at lefel uchel o hyder y bydd y Cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol tra'n darparu rhywfaint o fuddsoddiad yn y Cynllun Corfforaethol newydd yn ystod y cyfnod anodd hwn.

Mae diwygio llywodraeth leol yng Nghymru yn parhau i fod ar yr agenda cenedlaethol, ond nid yw cynigion wedi cael eu cwblhau eto. Symudodd integreiddiad peth gofal cymdeithasol a darpariaeth iechyd ar draws y rhanbarth ymlaen yn ystod 2019/20 ac mae'n debygol o ddatblygu ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.

Mae manylion llawn am gyllideb y Cyngor ar gyfer 2020/21, gan gynnwys manylion am gyllidebau gwasanaethau, cyllidebau Cyfalaf a Chyfrif Refeniw Tai i'w gweld yn y ddogfen Crynodeb y Gyllideb a fydd yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ym mis Gorffennaf 2020 fel rhan o'r Adroddiad Cyllid.

Mae lefel uchel o ansicrwydd yn parhau ynghylch oblygiadau Prydain yn gadael yr Undeb Ewropeaidd. Ar hyn o bryd nid yw'n bosibl rhagweld pa lwybr a gymerir ac a fydd gwerthoedd asedau a'r gyfradd ddisgowntio yn newid o ganlyniad. Gwnaed y rhagdybiaeth na fydd hyn yn amharu'n sylweddol ar werth asedau'r Cyngor nac yn newid y gyfradd ddisgownt. Bydd angen adolygu'r rhagdybiaeth a wneir yn rheolaidd.

Daeth yn fwyfwy amlwg y bydd effaith Pandemig y Covid 19 ar yr awdurdod yn sylweddol. Mae'r briff effaith yn ymwneud a lleihad incwm mewn meysydd allweddol fel Treth y Cyngor, Hamdden, parcio ceir ac ati. Er fod Llywodraeth Cymru wedi nodi ffrydiau grant i helpu i dalu am gostau uniongyrchol ychwanegol a'r lleihad mewn incwm, mae'r rhain ddim ond yn talu am yr effaith ariannol a amcangyfrifwyd hyd at Mehefin 2020. Mae'r arwyddion cynnar yn awgrymu y bydd y Cyngor yn gweld diffyg incwm, heb gynnwys Treth y Cyngor, o £2.1m y mis o Ebrill 2020 ymlaen. Bydd angen monitro a chofnodi gofalus er mwyn l'r awdurdod fanteisio i'r eithaf ar unrhyw fynonellau ariannol allanol a all fod ar gael, ond hefyd i sicrhau y gellir asesu'r effaith ariannol angenrheidiol a datblygu strategaeth ariannu. Cyflwynwyd adroddiad llawn yn rhoi manylion yr effaith ariannol a'r camau gweithredu arfaethedig i'r Cabinet ym mis Mai.

Mae llawer wedi digwydd ers mis Mai pan gymeradwywyd y strategaeth a darparwyd diweddariadau i'r Uwch Dîm Arwain, Arweinwyr Grwpiau ac wrth gwrs yn ffurfiol drwy Adroddiad misol y Cabinet Cyllid. Cafodd y sefyllfa ddiweddaraf o ran Covid 19 ei hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio ym mis Medi a gellir ei gweld ar-lein:

[Cyngor Sir Ddinbych - Agenda for Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio on Dydd Mercher, 9 Medi 2020, 9.30 am](#)

Yn benodol ar ôl cyflwyno amcangyfrifon o'r pwysau yn y dyfodol, mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi £264m pellach "i awdurdodau lleol i'w cefnogi gyda'r costau ychwanegol a cholli incwm a ddioddefwyd o ganlyniad i'r pandemig COVID-19 am weddill y flwyddyn ariannol".

Nid yw'r manylion wedi'u cyhoeddi eto, ond mae datganiad ysgrifenedig byr yn nodi ei fod yn cynnwys £25m ar gyfer glanhau ysgolion ychwanegol tan ddiwedd mis Mawrth 2021 a chaiff ei hawlio gan ddefnyddio'r gweithdrefnau presennol. Y gobaith yw y bydd cyhoeddiadau pellach yn cael eu gwneud ar ôl diwedd y toriad.

Steve Gadd

Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ddinbych

Mae'n rhaid i Cyngor Sir Ddinbych:

- (i) wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yng Nghyngor Sir Ddinbych, y Prif Swyddog Cyllid yw'r unigolyn hwnnw;
- (ii) rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'r adnoddau a diogelu ei asedau;
- (iii) cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Tystysgrif Cyngor Sir Ddinbych.

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Llofnod _____ Dyddiad: _____

Cadeirydd Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â'r arferion priodol a nodwyd yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- (i) dewis polisiau cyfrifo addas a'u cymhwyso yn gyson;
- (ii) gwneud dyfarniadau a rhagamcanion sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;
- (iii) cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- (i) cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfredol;
- (ii) cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif: Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n tystio bod y cyfrifon a gyflwynwyd yn rhoi trosolwg gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar y dyddiad rhoi gwybod a'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020.

Llofnod _____ Dyddiad: _____

Steve Gadd
Prif Swyddog Cyllid (Swyddog Adran 151)

Adran 3**Cynnwys**

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	14
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	18
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	20
Y Fantolen	22
Datganiad Llif Arian	24
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon	25
1. Ailddosbarthiad dadansoddiad cymharol o Gost Gwasanaethau	25
2. Safonau Cyfrifyddu Sydd Wedi'u Cyhoeddi ond heb eu Mabwysiadu eto	27
3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifo	28
4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Maw	28
5. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	30
6. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur	31
7. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	32
8. Gwariant Gweithredu Arall	35
9. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi	35
10. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	35
11. Treth y Cyngor	35
12. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	36
13. Eiddo, Peiriannau ac Offer	37
14. Eiddo Buddsoddi	41
15. Dyledwyr	42
16. Dyledwyr ar gyfer Trethiant Lleol	42
17. Offerynnau Ariannol	42
18. Asedau i'w Gwerthu	45
19. Credydwyr	45
20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	46
21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio	50
22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	52
23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol	54
24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi	54
25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu	55
26. Cysoniad Rhwymedigaethau S'yn Codi o Weithgareddau Ariannu	55
27. Cyllidebau Gyfun	55
28. Lwfansau Aelodau	56
29. Tâl Swyddogion	57
30. Costau Archwilio Allanol	61
31. Incwm Grant	62
32. Partïon Cysylltiedig	63
33. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf	65
34. Prydlesau	67
35. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig	68
36. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig	68
37. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol	75
38. Asedau Treftadaeth	79
39. Polisiâu Cyfrifo	82

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut y defnyddir ac ariannir gwariant blynyddol o adnoddau (grantiau llywodraeth, rhenti, treth y cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'n dangos hefyd sut y dyrannir y gwariant ar penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r Cyngor. Cyflwynir incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion gyfer dibenion gwneud cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Nodyn 1 Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbriso yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- **Gwariant gweithredu arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** – didynnir y taliadau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf h.y. Darpariaeth Refeniw Isafswm a chyfraniadau refeniw eraill o incwm a gwariant arall gan nad yw'r rhain yn daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- **Trethiant ac incwm grant amhenodol** – addasir grantiau cyfalaf ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Addasir grantiau refeniw o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle bodlonir amodau trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei gredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle bodlonir amodau yn y flwyddyn.

Nodyn 2 Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn

Mae'r golofn hon yn dangos y newid net ar gyfer cael gwared o gyfraniadau pensiwn ac ychwanegiad incwm a gwariant Budd-daliadau Gweithwyr IAS19 sydd yn gysylltiedig â pensiwn.

- **Ar gyfer gwasanaethau** mae hyn yn cynrychioli cael gwared o gyfraniadau pensiwn y cyflogedig a wnaed gan yr awdurdod fel a ganiateir drwy statud a rhoi costau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth y gorffennol yn ei le.
- **Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** – codir y llog net ar y ddyled buddiannau diffiniedig ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 3 Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau a gafodd eu debydu / credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau taladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud.

- **Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** mae hwn yn cydnabod addasiadau i Gronfa'r Cyngor am y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.
- * Am ymraniad o'r balans hwn rhwng Gronfa'r Cyngor a'r CRT gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

2019/20	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli) £000	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1) £000	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2) £000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3) £000		
Hamdden - ADM	2,411	(271)	2,140	3,826	260	7	4,093	6,233
Cymunedau & Chwsmeriaid	3,497	70	3,567	318	132	21	471	4,038
Gwasanaethau Addysg a Phlant	17,095	(278)	16,817	(181)	593	106	518	17,335
Ysgolion	70,430	685	71,115	5,794	186	553	6,533	77,648
Gwella Busnes a Moderneiddo	4,478	(687)	3,791	447	166	3	616	4,407
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,423	105	2,528	18	162	(33)	147	2,675
Corfforaethol ac Amrywiol	14,015	(590)	13,425	977	784	7	1,768	15,193
Cyllid & Eiddo	3,897	150	4,047	399	212	(73)	538	4,585
Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	16,038	(188)	15,850	7,515	650	40	8,205	24,055
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,806	(829)	8,977	2,917	312	(28)	3,201	12,178
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	36,490	940	37,430	390	722	64	1,176	38,606
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(6,663)	(6,663)	7,275	147	(17)	7,405	742
Cost Net Gwasanaethau	180,580	(7,556)	173,024	29,695	4,326	650	34,671	207,695
Incwm a Gwariant Arall	0	(172,394)	(172,394)	(22,923)	7,223	(16)	(15,716)	(188,110)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	180,580	(179,950)	630	6,772	11,549	634	18,955	19,585
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			(39,731)					
Llai/Ychwanegu (Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			630					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth*			(39,101)					

2018/19 Ail-Ddatganwyd	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli) £000	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
				Addasiadau ar gyfer Diberion Cyfalaf (Nodyn 1) £000	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2) £000	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3) £000		
Hamdden - ADM	3,067	(379)	2,688	2,746	129	33	2,908	5,596
Cymunedau & Chwsmeriaid	3,445	295	3,740	361	101	(2)	460	4,200
Gwasanaethau Addysg a Phlant	15,485	(314)	15,171	92	381	(115)	358	15,529
Ysgolion	68,405	(10)	68,395	12,320	(150)	464	12,634	81,029
Gwella Busnes a Moderneiddo	4,521	152	4,673	461	31	(5)	487	5,160
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,584	63	2,647	29	75	14	118	2,765
Corfforaethol ac Amrywiol	15,205	(2,956)	12,249	6	6,887	(2)	6,891	19,140
Cyllid & Eiddo	3,966	70	4,036	234	152	1	387	4,423
Gwasanaethau Prifffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	15,587	(124)	15,463	7,209	410	29	7,648	23,111
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	9,552	(55)	9,497	1,929	199	(3)	2,125	11,622
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	35,111	1,089	36,200	306	465	(98)	673	36,873
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(5,339)	(5,339)	6,485	97	2	6,584	1,245
Cost Net Gwasanaethau	176,928	(7,508)	169,420	32,178	8,777	318	41,273	210,693
Incwm a Gwariant Arall	0	(165,215)	(165,215)	(34,392)	6,863	(18)	(27,547)	(192,762)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	176,928	(172,723)	4,205	(2,214)	15,640	300	13,726	17,931
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			(39,203)					
Addasiad SAARh9			(4,733)					
Balans Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 01.04.18			(43,936)					
Llai/Ychwanegu (Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			4,205					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth*			(39,731)					

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant neu renti. Mae Awdurdodau yn codi trethi a rhenti i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi'i dangos yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

2018/19 Ail-Ddatganwyd				2019/20		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
12,655	(7,059)	5,596	Hamdden - ADM *	14,436	(8,203)	6,233
4,956	(756)	4,200	Cymunedau & Chwsmeriaid	5,025	(987)	4,038
29,474	(13,945)	15,529	Gwasanaethau Addysg & Phlant	32,198	(14,863)	17,335
89,525	(8,496)	81,029	Ysgolion	87,816	(10,168)	77,648
5,344	(184)	5,160	Gwella Busnes & Moderneiddo	4,855	(448)	4,407
3,550	(785)	2,765	Gwasanaethau Cyfreithiol, AD & Democrataidd	3,456	(781)	2,675
51,467	(32,327)	19,140	Corfforaethol & Amrywiol	44,965	(29,772)	15,193
7,921	(3,498)	4,423	Cyllid & Eiddo	7,986	(3,401)	4,585
30,939	(7,828)	23,111	Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol	32,310	(8,255)	24,055
20,573	(8,951)	11,622	Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	22,483	(10,305)	12,178
62,027	(25,154)	36,873	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	66,000	(27,394)	38,606
16,604	(15,359)	1,245	Tai Awdurdod Lleol	16,727	(15,985)	742
335,035	(124,342)	210,693	Cost y Gwasanaethau	338,257	(130,562)	207,695

2018/19				2019/20		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
18,687		18,687	Gwariant Gweithredu Arall (Nodyn 8)	18,545	(470)	18,075
16,267	(551)	15,716	Incwm a Gwariant Buddsoddi ac Ariannu (Nodyn 9)	17,755	(593)	17,162
	(227,165)	(227,165)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 10)		(223,347)	(223,347)
369,989	(352,058)	17,931	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth	374,557	(354,972)	19,585
		(9,501)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer			(21,454)
		1,599	Colledion Amhariad ar Asedau Anghyfredol a Godir ar y Gronfa Ailbriso Wrth Gefn			2,766
		27,682	Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd //(Ased)			(17,192)
		19,780	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(35,880)
		37,711	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			(16,295)

* Hamdden - ADM yn dangos costau Gwasanaethau Hamdden yn 2018/19 a 2019/20.

O 1 Ebrill 2020 bydd gwasanaethau'n cael eu trosglwyddo i Hamdden Sir Ddinbych Cyf. (ADM) er y bydd rhai costau'n aros gyda'r cyngor.

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer pwrpasau sefydlu treth y cyngor a rhent. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i'r llinell Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

2019/20	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfala			Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod 0
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniada £000	Grantiau Cyfalaf heb eu £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y £000		
Balans ar 31 Mawrth 2019		(7,474)	(30,573)	(1,684)	(6,434)	(4,595)	(50,760)	30,854	(19,906)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2019/20									
	(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	D.I.&G.C.	18,276	1,309			19,585		19,585
	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I.&G.C.						(35,880)	(35,880)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			18,276	1,309			19,585	(35,880)	(16,295)
	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	7	(16,786)	(2,169)	(209)	1,150	(18,014)	18,014	
(Cynnydd)/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd			1,490	(860)	(209)	1,150	1,571	(17,866)	(16,295)
	Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	20	(1,485)	1,608	(123)				
(Cynnydd)/Lleihad yn 2018/19			5	1,608	(983)	1,150	1,571	(17,866)	(16,295)
Balans ar 31 Mawrth 2019			(7,469)	(28,965)	(2,667)	(3,445)	(49,189)	12,988	(36,201)

2018/19	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfala			Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000
		Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniada u Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwysu £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu £000		
Balans ar 31 Mawrth 2018		(7,541)	(29,459)	(2,203)	(5,374)	(3,150)	(47,727)	(5,737)	(53,464)
* Addasiadau technegol.			(4,733)				(4,733)	580	(4,153)
Balans ar 1 Ebrill,2018		(7,541)	(34,192)	(2,203)	(5,374)	(3,150)	(52,460)	(5,157)	(57,617)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2018/19									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	D.I.&G.C.	16,945		986			17,931		17,931
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I.&G.C.						19,780		19,780
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		16,945		986			17,931	19,780	37,711
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	7	(13,299)		(427)	(1,060)	(1,445)	(16,231)	16,231	
Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		3,646		559	(1,060)	(1,445)	1,700	36,011	37,711
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	20	(3,579)	3,619	(40)			0		
Cynnydd/Lleihad yn 2018/19		67	3,619	519	(1,060)	(1,445)	1,700	36,011	37,711
Balans ar 31 Mawrth 2019		(7,474)	(30,573)	(1,684)	(6,434)	(4,595)	(50,760)	30,854	(19,906)

* Cyfeiriwch at Nodyn 17 Offerynnau Ariannol ar gyfer addasiad SAARh9 o (£ 4,609k). Gwnaed addasiad pellach wrth i £456k gael ei drin fel grant cyfalaf yn 2017/18 yn lle benthyca darbodus.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor fel ag yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Cyngor yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail gategori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

31 Mawrth 2019 £000		Nodyn	31 Mawrth 2020 £000	31 Mawrth 2020 £000
98,942	Anheddau Cyngor		97,000	
230,454	Tir ac Adeiladau Eraill		286,168	
10,527	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer		11,077	
122,102	Isadeiledd		122,935	
2,466	Asedau Cymunedol		2,466	
41,114	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd		7,127	
5,666	Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu		6,403	
511,271	Eiddo, Peiriannau ac Offer	13	533,176	
15,145	Asedau Treftadaeth	38	15,073	
8,581	Eiddo Buddsoddi	14	7,602	
1	Buddsoddiadau Hirdymor	17	1	
2,276	Dyledwyr Hirdymor	17	2,442	
537,274	Asedau Hirdymor			558,294
4,400	Buddsoddiadau Byrdymor	17	22,900	
2,898	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	18	2,574	
1,238	Rhestrau Eiddo		1,190	
29,338	Dyledwyr Byrdymor	15	31,161	
4,177	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	DLIA	3,556	
42,051	Asedau Cyfredol			61,381
(26,502)	Benthyciadau Tymor Byr	17	(38,006)	
(30,168)	Credydwyr Byrdymor	19	(29,830)	
(350)	Darpariaethau		(211)	
(2,617)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig		(3,267)	
(2,191)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	31	(3,554)	
(2,332)	Grantiau Cyfalaf A Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	31	(2,364)	
(64,160)	Dyledion Presennol			(77,232)
(3,775)	Credydwyr Hirdymor	17	(3,754)	
(162)	Darpariaethau		(158)	
(198,539)	Benthyciadau Hirdymor	17	(215,190)	
(292,783)	Dyledion Hirdymor Eraill	22	(287,140)	
(495,259)	Dyledion Hirdymor			(506,242)
19,906	Asedau Net			36,201

31 Mawrth 2019 £000		Nodyn	31 Mawrth 2020 £000	31 Mawrth 2020 £000
(7,474)	Cronfa'r Cyngor	21	(7,469)	
(30,573)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	20	(28,965)	
(1,684)	Cyfrif Refeniw Tai	21	(2,667)	
(6,434)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	21	(6,643)	
(4,595)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	21	(3,445)	
(50,760)	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			(49,189)
(103,017)	Y Gronfa Adbriso Wrth Gefn		(116,349)	
292,783	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn		287,140	
(205)	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		0	
(161,780)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		(161,510)	
456	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		440	
2,617	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig Byrdymor		3,267	
30,854	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	22		12,988
(19,906)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn			(36,201)

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chywerthoedd arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod rhoi gwybod. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chywerthoedd arian parod, drwy ddosbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu'n ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Cyngor yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi'u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n codi o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol i ragweld hawliau ar lifoedd arian y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Cyngor.

2018/19 £000		Note	2019/20 £000
17,931 (32,603)	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod		19,585 (28,387)
2,738	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu		1,462
(11,934)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	23	(7,340)
35,623 (23,839)	Gweithgareddau Buddsoddi Gweithgareddau Cyllido	24 25	34,116 (26,155)
(150)	(Cynnydd) neu leihad net mewn arian parod neu gywerthoedd arian parod		621
4,027 150	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddechrau'r cyfnod Cynnydd/(Lleihad) mewn arian parod		4,177 (621)
4,177	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod		3,556

Mae balans arian parod a chywerthoedd arian parod yn cynnwys yr elfennau a ganlyn:

346 (1,469)	Arian sydd gan y Cyngor Cyfrifon cyfredol banc	335 (2,779)
5,300	Arian sydd yn y cyfrif mynediad uniongyrchol	6,000
4,177	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod	3,556

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon**1. Ailddosbarthiad dadansoddiad cymharol o Gost Gwasanaethau**

Mae'r segmentau adrodd a amlinellir yn y Dadansoddiad Gwariant & Ariannu a'r Datganiad Incwm & Gwariant Cynhwysfawr yn adlewyrchu strwythur rheolaeth newydd y Cyngor a gyflwynwyd o 1 Hydref 2019. O ganlyniad, ailddosbarthwyd y wybodaeth gymharol ac amlinellir y newdiadau isod.

Datganiad Incwm & Gwariant Cynhwysfawr

	2018/19 Adroddwyd yn Flaenorol			2018/19 Ailddosbarthiadau			2018/19 Ail-ddatganwyd		
	Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000	Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000	Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
Hamdden - ADM	0	0	0	12,655	(7,059)	5,596	12,655	(7,059)	5,596
Cwsmeriaid, Cyfathrebu & Marchnata/ Cymunedau & Chwsmeriaid	4,289	(611)	3,678	667	(145)	522	4,956	(756)	4,200
Gwasanaethau Addysg & Phlant	29,066	(13,658)	15,408	408	(287)	121	29,474	(13,945)	15,529
Ysgolion	89,418	(8,496)	80,922	107	0	107	89,525	(8,496)	81,029
Gwella Busnes & Moderneiddo	5,266	(106)	5,160	78	(78)	0	5,344	(184)	5,160
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD & Democrataidd	3,550	(785)	2,765	0	0	0	3,550	(785)	2,765
Corfforaethol & Amrywiol	51,348	(32,286)	19,062	119	(41)	78	51,467	(32,327)	19,140
Cyfleusterau, Asedau & Thai	22,917	(12,280)	10,637	(22,917)	12,280	(10,637)		0	0
Cyllid/Cyllid & Eiddo	4,459	(1,328)	3,131	3,462	(2,170)	1,292	7,921	(3,498)	4,423
Priffyrdd & Amgylchedd/ Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol	36,683	(9,640)	27,043	(5,744)	1,812	(3,932)	30,939	(7,828)	23,111
Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	9,408	(4,639)	4,769	11,165	(4,312)	6,853	20,573	(8,951)	11,622
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	62,027	(25,154)	36,873	0	0	0	62,027	(25,154)	36,873
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	16,604	(15,359)	1,245	0	0	0	16,604	(15,359)	1,245
Cost Net y Gwasanaethau	335,035	(124,342)	210,693	0	0	0	335,035	(124,342)	210,693

Dadansoddiad Gwariant & Ariannu

	2018/19 Adroddwyd yn Flaenorol			2018/19 Ailddosbarthiadau			2018/19 Ail-ddatganwyd		
	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT £000	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu £000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £000
Hamdden - ADM	0	0	0	2,688	2,908	5,596	2,688	2,908	5,596
Cwsmeriaid, Cyfathrebu & Marchnata/ Cymunedau & Chwsmeriaid	3,254	424	3,678	486	36	522	3,740	460	4,200
Gwasnaethau Addysg & Phlant	15,077	331	15,408	94	27	121	15,171	358	15,529
Ysgolion	68,288	12,634	80,922	107	0	107	68,395	12,634	81,029
Gwella Busnes & Moderneiddio	4,673	487	5,160	0	0	0	4,673	487	5,160
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD & Democrataidd	2,647	118	2,765	0	0	0	2,647	118	2,765
Corfforaethol & Amrywiol	12,171	6,891	19,062	78	0	78	12,249	6,891	19,140
Cyfleusterau, Asedau & Thai	6,812	3,825	10,637	(6,812)	(3,825)	(10,637)	0	0	0
Cyllid/Cyllid & Eiddo	3,055	76	3,131	981	311	1,292	4,036	387	4,423
Priffyrdd & Amgylchedd/ Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol	19,697	7,346	27,043	(4,234)	302	(3,932)	15,463	7,648	23,111
Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	2,885	1,884	4,769	6,612	241	6,853	9,497	2,125	11,622
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	36,200	673	36,873	0	0	0	36,200	673	36,873
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	(5,339)	6,584	1,245	0	0	0	(5,339)	6,584	1,245
Cost Net y Gwasanaethau	169,420	41,273	210,693	0	0	0	169,420	41,273	210,693

2. Safonau Cyfrifyddu Sydd Wedi'u Cyhoeddi ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20 (y Cod), mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n nodi effaith newid cyfrifo sy'n ofynnol gan safon cyfrifyddu newydd sydd wedi cael ei gyhoeddi ond heb ei fabwysiadu eto gan y Cod ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol.

Y safonau a allai fod yn berthnasol ar gyfer datgeliadau ychwanegol y bydd eu hangen yn ddatganiadau ariannol 2019/20 a 2020/21 mewn perthynas â newidiadau cyfrifyddu a gyflwynir yng Nghod 2020/21 yw:

Diwygiadau i SCRh 19 Budd-daliadau Gweithiwr : Diwygiad i'r Cynllun, Cwtogiad neu Setliad.

Bydd hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ailfesur ased/atebolrwydd pensiwn net yn dilyn diwygiadau i'r cynllun, cwtogiadau neu setliadau i'w defnyddio i bennu cost bresennol y gwasanaeth a llog net ar gyfer gweddill y flwyddyn ar ol y newid i'r cynllun. Dim ond i newidiadau o 1 Ebrill 2020 y mae'r dasg o ddiweddarau'r tybiaethau hyn yn berthnasol, ac oherwydd y gallai hyn arwain at symudiad bositif, negyddol neu ddim newid yn y rhwymedigaeth pensiwn net, ni ellir rhagfynegi'r effaith gyfrifyddu bosibl.

Diwygiadau i SCRh 28 Buddsoddiad mewn Partneriaethau Cyswllt a Chyd-Fentrau: Buddiannau Hirdymor mewn Partneriaethau Cyswllt a Chyd-Fentrau.

Mae'n annhebygol y bydd hyn yn cael effaith ar y datganiadau ariannol.

Gwelliannau Blynyddol i Safonau SAARh Cylch 2015–2017

Mae'n annhebygol y bydd hyn yn effeithio ar y datganiadau ariannol.

3. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifo a amlinellir yn Nodyn 39, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol.

- **Lefelau Ariannu'r Llywodraeth i'r Dyfodol** - Mae lefel uchel o ansicrwydd o amgylch y lefelau ariannu ar gyfer awdurdodau lleol i'r dyfodol. Mae'r Cyngor wedi neilltuo symiau mewn darpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn y mae'n credu sy'n briodol i reoli arian y Cyngor dros y tymor canolig. Mae'r Cyngor hefyd wedi penderfynu bod ei record cryf ym maes rheoli ariannol a chyllidebol yn golygu nad oes rheswm digonol eto i newid y rhagdybiaeth na fydd asedau'r Cyngor yn cael eu hamharu'n sylweddol o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a/neu leihau lefelau darpariaeth gwasanaeth yn sylweddol. Mae'r farn hon yn cael ei hadolygu'n rheolaidd.
- **Covid 19 ac ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd (UE)** - Mae yna lefel uchel o ansicrwydd am oblygiadau tymor canolig y cloi presennol ac ymadawiad y DU o'r UE. O ganlyniad i'r pandemig bu cwymp sylweddol mewn marchnadoedd ecwiti ond cynnydd hefyd yng nghynnyrch bondiau corfforaethol gradd AA. Gwnaed y dybiaeth na fydd hyn yn amharu gwerth asedau'r Cyngor yn sylweddol neu newid y gyfradd ddisgowntio. Bydd angen adolygu'r dybiaeth a wnaed yn rheolaidd. Gall argyfwng Covid 19 hefyd effeithio ar lefelau incwm yn y dyfodol ac arian y llywodraeth. Fel yr amlygwyd yn yr Adroddiad Naratif, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu strategaeth Adfer Ariannol i helpu i liniaru'r effaith hon.

4. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys rhai ffigyrau wedi'u hamcangyfrif sydd wedi eu seilio ar dybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynglŷn â'r dyfodol neu sydd fel arall ag ansicrwydd yn perthyn iddynt. Amcangyfrifir trwy roi cyfrif o brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu'r balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon. Mae'n debygol y bydd y defnydd o amcangyfrifon wrth, er enghraifft, gyfrifo croniadau ac ad-daliadau gwasanaeth yn cynyddu dros y blynyddoedd nesaf oherwydd yr angen i gydymffurfio â chynigion Llywodraeth Cymru i ddwyn ymlaen yr amserlen ar gyfer cyhoeddi datganiadau cyfrifon awdurdodau lleol, er mwyn iddynt gydymffurfio â rhannau eraill o'r sector gyhoeddus. Serch hynny, doedd dim angen unrhyw gynnydd sylweddol yn y defnydd o amcangyfrifon yn y Datganiad o Gyfrifon cyfredol.

Mae'r eitemau yn y Fantolen ar 31 Mawrth 2020, lle mae rhywfaint o risg o addasu yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod fel a ganlyn:

Eiddo, Peiriannau ac Offer

Dibrisir asedau yn ystod eu hoes ddefnyddiol sy'n ddibynnol ar dybiaethau ynglŷn â lefelau atgyweirio a chynnal a chadw a wneir yn y dyfodol mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd modd i'r Cyngor gynnal ei wariant presennol ar atgyweirio a chynnal a chadw, gan beri amheuaeth ynglŷn â hyd yr oes ddefnyddiol sydd wedi ei bennu i rai o'r asedau. Os cwtogir oes ddefnyddiol ased, mae'r

dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Caiff eiddo, peiriannau ac offer eu hailbrisiu yn ysbeidiol a'u profi'n flynyddol am ddangosyddion o amhariad. Mae angen dyfarniadau i wneud asesiad p'un ai bod dangosydd o amhariad neu beidio. Mae'r profiad amhariad yn cynnwys archwilio'r gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i ganfod p'un ai i hynny arwain at gynnydd yng ngwerth ased neu at amharu â'r gwerth hwnnw. Cafodd Cyngor ei roi gan briswyr y Cyngor. Os yw'r canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r tybiaethau, bydd gwerth asedau Eiddo Peiriannau ac Offer wedi cael eu datgan yn rhy uchel neu'n rhy isel. Byddai hyn yn cael ei addasu y tro nesaf y byddai'r asedau'n cael eu priso.

Gwerth yr Eiddo, y Peiriannau a'r Offer a ddatgelir ar y Fantolen yw £530,079k a cheir rhagor o wybodaeth o fewn Nodyn 13.

Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)

Newidiodd y Cyngor ei bolisi MRP ar gyfer 2017/18 mewn perthynas â benthyca â chymorth. Ar gyfer benthyca â chymorth, newidiwyd y polisi i gyfrifo MRP yn seiliedig ar 50 mlynedd ar gyfer dyled Cronfa'r Cyngor ar wariant cyfalaf a dynnwyd cyn 1 Ebrill 2017, ac yn seiliedig ar fywyd defnyddiol disgwylidig ar gyfer gwariant cyfalaf a dynnwyd ar ôl 1 Ebrill 2017. Cyfanswm y MRP a dalwyd yn 2019/20 oedd £9,930k fel y nodir yn Nodyn 7.

Dyled Pensiwn

Mae'r amcangyfrif o'r ddyled net er mwyn talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau yn ymwneud â chyfradd y disgownt a ddefnyddir, y gyfradd yr amcanestynir y bydd cyflogau'n cynyddu, newid mewn oedrannau ymddeol, cyfraddau marwoldeb a'r adenillion disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiynau. Defnyddir cwmni o actiwariadaid ymgynghorol i ddarparu cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r tybiaethau y dylid eu cymhwyso.

Gwerth y ddyled pensiwn a'r gronfa pensiynau wrth gefn gyfatebol sydd wedi ei datgelu ar y Fantolen yw £280,541k. Mae gwybodaeth fanwl wedi ei chynnwys o fewn Nodiadau 22, 35 a 36.

Croniad Buddiannau Gweithwyr

Cyfrifwyd croniad buddiannau gweithwyr (gwyliau blynyddol ac amser hyblyg) ar sail sampl o weithwyr. Balans y Cyfrif Absenoldeb Cronnol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 oedd £3,267k a manylir ynglŷn â hynny yn Nodyn 22.

Ôl-ddyledion

Cynhaliwyd adolygiad o ddyled sydd heb ei thalu a gwnaed lwfans ar gyfer dyledion ag amheuaeth yn eu cylch. Rhaid i unrhyw lwfans a wneir ar gyfer dyledion i'r dyfodol y mae amheuaeth yn eu cylch fod wedi eu seilio ar amcangyfrif. Mae'r lwfans a wneir yn un doeth ond mae unrhyw newidiadau megis hinsawdd economaidd a newidiadau pellach i'r system les yn golygu y gallai fod angen adolygu'r lwfansau flwyddyn nesaf.

Ar 31 Mawrth 2020 roedd gan y Cyngor balans dyledwyr amrywiol o £7,685k. Awgrymodd adolygiad o'r balans hwn fod darpariaeth ddyledion drwg penodol o £943k a darpariaeth gyffredinol o ddyledion drwg o £832k yn briodol. Roedd ôl-ddyledion y Dreth Gyngor yn £2,795k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £1,274k. Roedd ôl-ddyledion y Trethi Annomestig Cenedlaethol yn £361k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £137k. Roedd ôl-ddyledion o £1,459k yng Ngordaliadau Budd-dal Tai gyda darpariaeth ddyledion drwg

o £730k. Dangosir y ffigyrau ar gyfer Rhenti Tai yn Nodyn 2 y Cyfrif Refeniw Tai.

Darpariaethau

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ymarfer barn wrth asesu a ddylid rhoi cyfrif am rwymedigaeth bosibl fel darpariaeth neu rwymedigaeth amodol. Wrth gyfrifo lefel y darpariaethau mae'r Cyngor hefyd yn arfer barn; fe'u mesurir ar amcangyfrif gorau'r Cyngor o'r costau sydd eu hangen i setlo'r rhwymedigaeth ar ddyddiad y Fantolen.

Cronfeydd Wrth Gefn

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir at ddibenion cyffredinol neu benodol ac maent yn cynrychioli cronni gwargedion blaenorol ar Gyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Mae defnyddio cronfeydd wrth gefn yn helpu'r Cyngor i reoli amrywiadau yng nghronfeydd Llywodraeth Cymru ac yn caniatáu i'r Cyngor gynilo ar gyfer eitemau mawr o fuddsoddiad sy'n lleihau'r angen am fenthyca. Adolygir cronfeydd wrth gefn yn flynyddol fel rhan o'r broses o bennu'r gyllideb sy'n cynnwys amcangyfrif o'r defnydd o'r cronfeydd wrth gefn hynny yn y dyfodol.

5. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon gan y Prif Swyddog Cyllid ar 9 Medi, 2020. Nid yw digwyddiadau sydd wedi digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau a oedd mewn bodolaeth ar 31 Mawrth 2020, yna bydd y ffigyrau yn y datganiadau ariannol a'r rhai o fewn y nodiadau wedi cael eu hamrywio ym mhob ffordd yn faterol i adlewyrchu traweffaith yr wybodeath hon.

6. Gwariant ac Incwm a Ddadansoddir yn ôl ei Natur

Dadansoddir gwariant ac incwm yr awdurdod fel a ganlyn:

2018/19 £000		2019/20 £000
	Gwariant	
145,785	Costau buddiannau gweithwyr	148,043
4,973	Costau gweithwyr ysgolion wirfoddol dan gymorth	5,300
151,394	Costau gwasanaethau eraill	155,177
33,692	Dibrisiant, amhariad & cholledion ailbriso	30,266
16,267	Taliadau llog	17,755
16,734	Archebiannau ac ardollau	17,971
1,144	Colled wrth waredu asedau	45
369,989	Cyfanswm gwariant	374,557
	Incwm	
(60,951)	Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(64,622)
(551)	Incwm llog a buddsoddi	(593)
(92,200)	Incwm o dreth y cyngor & threthi annomestig	(96,798)
(197,741)	Grantiau llywodraeth a chyfraniadau	(192,550)
(615)	Grantiau a chyfraniadau anllywodraethol	(409)
0	Ennill wrth waredu asedau	0
(352,058)	Cyfanswm incwm	(354,972)
17,931	Swm dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	19,585

7. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ynglŷn â'r addasiadau a wneir i Gyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr y mae'r Cyngor yn eu cydnabod yn ystod y flwyddyn yn unol â'r arferion cyfrifeg priodol ynglŷn â'r adnoddau hynny sydd wedi eu pennu gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod eu defnyddio i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw.

Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu haddasu.

Balans Cronfa'r Cyngor

Cronfa'r Cyngor yw'r gronfa statudol y mae'n rhaid talu holl dderbyniadau'r awdurdod iddi ac y mae'n rhaid cwrdd â holl ddyledion yr awdurdod ohoni, ar wahân i'r graddau y bod rheolau statudol yn dweud yn wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi ym mha flwyddyn ariannol y dylai dyledion a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, nad yw o anghenraid yn unol â'r arfer gyfrifeg briodol. Mae Balans Cronfa'r Cyngor felly'n crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor y grym statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf yn niwedd y flwyddyn ariannol. I awdurdodau tai, fodd bynnag, nid yw'r balans ar gael i'w gymhwyso i ariannu gwasanaethau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Balans y Cyfrif Refeniw Tai

Mae Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn adlewyrchu'r rhwymedigaeth statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai cyngor awdurdod lleol yn unol â Rhan VI Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'n cynnwys balans yr incwm a'r gwariant fel sydd wedi ei ddiffinio gan Ddeddf 1989 sydd ar gael i ariannu gwariant mewn perthynas â swyddogaeth y Cyngor fel landlord.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn dal enillion gwaredu tir ac asedau eraill, sydd wedi eu cyfyngu gan statud rhag cael ei defnyddio i wneud dim ar wahân i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu rhoi i'r naill ochr i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i'w cymhwyso at y pwrpasau hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

Mae Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'r amodau ar eu cyfer a fyddai fel arall yn ei gwneud yn ofynnol i ad-dalu'r arian sydd eto i'w gymhwyso i gwrdd â gwariant. Caiff y balans ei gyfyngu gan delerau grant o ran y gwariant cyfalaf y gellir ei gymhwyso yn ei erbyn ac/neu gan y flwyddyn ariannol y dylai hyn ddigwydd.

Mae cyflwyniad y tablau canlynol wedi ei symleiddio er mwyn cynorthwyo'r darllenydd i ddeall y effaith ar Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio.

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau		Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio				Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio Perthnasol
2019/20	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £000		
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw							
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:							
• Costau Pensiwn	(11,157)	(392)			11,549	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	
• Offerynnau Ariannol	16	0			(16)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	
• Tâl Gwyliau	(667)	17			650	Cyfrif Absonoldebau Cronedig	
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(13,486)	(6,273)		(1,527)	21,286	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(25,294)	(6,648)	0	(1,527)			
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf							
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	1,462	0	(1,462)		0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	6,987	2,943			(11,525)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	59	1,536					
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	8,508	4,479	(1,462)	0			
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf							
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			1,458		(4,135)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				2,677			
Taliadau arian parod mewn perthynas a derbyniadau cyfalaf gohiriedig			(205)		205	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,253	2,677			
Cyfanswm Addasiadau	(16,786)	(2,169)	(209)	1,150	18,014		

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau		Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio				Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio Perthnasol
2018/19	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000			
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw							
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:							
• Costau Pensiwn	(15,303)	(337)			15,640	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	
• Offerynnau Ariannol	16	3			(19)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	
• Tâl Gwyliau	(317)	(2)			319	Cyfrif Absonoldebau Cronedig	
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(11,216)	(5,674)		(2,795)	19,685	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(26,820)	(6,010)	0	(2,795)			
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf							
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	2,450	288	(2,738)		0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	6,444	2,853			(16,366)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	4,627	2,442					
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	13,521	5,583	(2,738)	0			
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf							
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			1,678		(3,028)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				1,350			
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	1,678	1,350			
Cyfanswm Addasiadau	(13,299)	(427)	(1,060)	(1,445)	16,231		

8. Gwariant Gweithredu Arall

2018/19 £000		2019/20 £000
10,210	Praesept yr Heddlu	11,099
4,569	Ardoll Awdurdod Tân	4,806
1,955	Praeseptau Cyngor Cymuned	2,066
1,224	(Enillion)/colledion ar Asedau ar Werth a chael gwared ar asedau nad ydynt yn gyfredol	(425)
729	Costau Gweinyddu Pensiwn	529
18,687	Cyfanswm	18,075

9. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi

2018/19 £000		2019/20 £000
9,450	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg	9,708
6,134	Llog net ar y rhwymedigaeth net ddiffiniedig (ased)	6,694
(106)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(126)
238	Incwm a gwariant mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi a newidiadau yn eu pris teg	886
15,716	Cyfanswm	17,162

10. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2018/19 £000		2019/20 £000
(61,942)	Incwm Treth y Cyngor	(66,201)
(30,258)	Cyfraddau annomestig	(30,597)
(112,860)	Grantiau llywodraeth heb eu neilltuo	(113,040)
(22,105)	Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	(13,509)
(227,165)	Cyfanswm	(223,347)

11. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o newidiadau a godwyd yn unol â gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'u dosbarthu yn naw band prisio, gan amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2003 ar gyfer y diben penodol hwn. Cyfrifir taliadau drwy ystyried yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych, pob Cyngor Cymuned a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, a rhannu'r swm hwn gyda Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band sydd wedi'u haddasu i drosi'r rhif yn gyfwerth â Band D, a'i addasu ar gyfer disgowntiau. Y sylfaen dreth yw 39,908 yn 2019/20 (39,555 yn 2018/19).

Y swm sylfaenol (yn cynnwys praesept Cyngor Cymuned a phraesept Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd) ar gyfer eiddo Band D oedd £1,656.96 (£1,555.39 yn 2018/19) ac fe'i lluosogir gan y gyfran a fanylir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau treth y cyngor yn seiliedig ar luosyddion bandiau A i I:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo yn system Treth y Cyngor as 31 Mawrth 2020	3,966	7,225	14,420	7,800	5,418	3,707	2,012	312	170

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

2018/19 £000		2019/20 £000
61,942	Treth y Cyngor sy'n gasgladwy	66,201
(10,210)	Swm sy'n daladwy i Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd	(11,099)
(257)	Darpariaeth am beidio â thalu Treth y Cyngor	188
51,475	Enillion net o Dreth y Cyngor	55,290
	Hollt Cyngor Sir Ddinbych:	
49,481	Cyngor Sir Ddinbych	53,186
1,955	Cynghorau Cymuned	2,066
39	Gostyngiad Cyfradd Annomestig Dewisol	38
51,475		55,290

12. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Nododd Llywodraeth Cymru'r gyfradd o 52.6c yn 2019/20 (51.4c yn 2018/19) ac yn ddibynnol ar effeithiau trefniadau trawsnewidiol, mae busnesau lleol yn talu cyfraddau a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol gyda'r swm hwnnw. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion i'r gronfa NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n aildosbarthu'r symiau sy'n daladwy i awdurdodau lleol ar sail y swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm yr NNDR (ar ôl gostyngiad a darpariaethau) o £28,874k ar gyfer 2019/20 (£27,905k ar gyfer 2018/19) yn seiliedig ar gyfanswm cyfradd ardrethol o £70,859k ar ddiwedd y flwyddyn.

13. Eiddo, Peiriannau ac Offer

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau Dros Ben £000	Asedau sy'n cael eu Hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau ac Offer £000
2019/20								
Cost gros 31 Mawrth 2019	110,068	277,807	18,436	169,083	2,546	6,857	41,114	625,911
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(11,126)	(47,353)	(7,909)	(46,981)	(80)	(1,191)	0	(114,640)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2019	98,942	230,454	10,527	122,102	2,466	5,666	41,114	511,271
Ychwanegiadau	4,743	4,383	3,424	6,421	17	2,843	12,167	33,998
Ailbrisiadau	(762)	(11,943)	0	0	0	(1,092)	0	(13,797)
Dibrisiant – tâl am y flwyddyn.	(2,101)	(7,239)	(2,839)	(4,191)	0	0	0	(16,370)
Dibrisiant – symudiadau eraill	0	13,872	1,971	0	0	0	0	15,843
Amhariad – tâl am y flwyddyn	(4,743)	(4,380)	(35)	(1,397)	(17)	(1,070)	0	(11,642)
Amhariad – symudiadau eraill	4,627	16,577	86	1,209	0	1,173	0	23,672
Datgydnabod a gwaredu	(4,627)	(949)	(2,057)	(1,209)	0	(459)	0	(9,301)
Trosglwyddiadau ac aiddosbarthiadau	921	45,393	0	0	0	(658)	(46,154)	(498)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2020	97,000	286,168	11,077	122,935	2,466	6,403	7,127	533,176
Cost gros 31 Mawrth 2020	110,343	314,691	19,803	174,294	2,563	7,492	7,127	636,313
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(13,343)	(28,523)	(8,726)	(51,359)	(97)	(1,089)	0	(103,137)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2020	97,000	286,168	11,077	122,935	2,466	6,403	7,127	533,176
Gwerth Llyfr Net o'r Amhariadau								
Amhariad net i Arian dros ben neu Ddiffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(4,743)	(1,614)	(35)	(1,397)	(17)	(1,070)	0	(8,876)
Amhariad net i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn		(2,766)		0	0	0	0	(2,766)
Cyfanswm	(4,743)	(4,380)	(35)	(1,397)	(17)	(1,070)	0	(11,642)

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Isadeiledd £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau Dros Ben £000	Asedau sy'n cael eu Hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau ac Offer £000
2018/19								
Cost gros 31 Mawrth 2018	115,944	272,813	19,164	163,346	2,546	7,456	18,779	600,048
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(15,103)	(40,428)	(10,618)	(43,181)	(80)	(3,198)	0	(112,608)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2018	100,841	232,385	8,546	120,165	2,466	4,258	18,779	487,440
Ychwanegiadau	5,347	5,888	4,574	7,451	0	2,247	32,765	58,272
Ailbrisiadau	(479)	(5,960)	0	0	0	(1,218)	0	(7,657)
Dibrisiant – tâl am y flwyddyn.	(2,085)	(6,730)	(2,523)	(4,041)	0	0	0	(15,379)
Dibrisiant – symudiadau eraill	5	2,523	5,259	28	0	36	0	7,851
Amhariad – tâl am y flwyddyn	(4,876)	(5,889)	(63)	(1,473)	0	(1,191)	0	(13,492)
Amhariad – symudiadau eraill	10,933	3,171	36	1,686	0	3,162	0	18,988
Datgydnabod a gwaredu	(11,222)	(3,150)	(5,302)	(1,714)	0	(2,427)	0	(23,815)
Trosglwyddiadau ac aiddosbarthiadau	478	8,216	0	0		799	(10,430)	(937)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2019	98,942	230,454	10,527	122,102	2,466	5,666	41,114	511,271
Cost gros 31 Mawrth 2019	110,068	277,807	18,436	169,083	2,546	6,857	41,114	625,911
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(11,126)	(47,353)	(7,909)	(46,981)	(80)	(1,191)	0	(114,640)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2019	98,942	230,454	10,527	122,102	2,466	5,666	41,114	511,271
Gwerth Llyfr Net o'r Amhariadau								
Amhariad net i Arian dros ben neu Ddiffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(4,876)	(4,325)	(63)	(1,473)	0	(1,156)	0	(11,893)
Amhariad net i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	0	(1,564)	0	0	0	(35)	0	(1,599)
Total	(4,876)	(5,889)	(63)	(1,473)	0	(1,191)	0	(13,492)

Dibrisiad

Mae'r Eiddo, Peiriannau ac Offer i gyd wedi cael eu dibrisio drwy ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

- Anheddau Cyngor – 15-75 mlynedd
- Tir ac Adeiladau Eraill (gan gynnwys Asedau Treftadaeth) - 1-194 o flynyddoedd
- Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer – 3-10 mlynedd
- Isadeiledd – 40 mlynedd
- Asedau Dros Ben – 5-40 mlynedd

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr ac a Reolir

Mae Tir ac Adeiladau Eraill yn cynnwys tir yn unig ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac a reolir amrywiol. Mae'r ysgolion newydd, Crist y Gair ac Ysgol Llanfair DC dal yn y broses o gael eu trosglwyddo i'r Esgobaeth ac felly fe'u dangoswyd o dan Tir ac Adeiladau ar gyfer 2019/20.

Adolygiad Cofrestr Asedau

Bob blwyddyn mae gwerthoedd llyfr net yn y cofrestrau asedau yn cael eu hadolygu ac mae unrhyw asedau sy'n cael eu cynnal ar werth llyfr net o £0, yn cael eu dadgydnabod, lle bo hynny'n briodol. O ganlyniad i'r dadgydnabod hwn, mae'r gwerth llyfr gros wedi'i ostwng gyda gostyngiad cyfatebol mewn dibrisiant cronedig ac amhariad.

O 1 Ebrill 2015 mae lefel prisio de minimis o £30k wedi ei osod

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2020, mae'r Cyngor wedi ymrwmo i nifer o contractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Peiriannau neu Offer yn 2020/21 a'r dyfodol. Mae'r gost a gyllidebwyd ar gyfer y prif ymrwymadau yn £25,390k fel isod. Roedd ymrwymadau tebyg 31 Mawrth 2019 yn £9,694k.

Prosiect	Amcangyfrif Contract £000	Gwariant hyd at 31 Mawrth 2020 £000	Cyfanswm Taliadau Contractau yn y Dyfydol £000
Ysgol Crist Y Gair, Rhyl – Ysgol	21,198	20,910	699
Llanelwy - Canolfan Iaith Gymraeg	489	189	310
Tai – Atgyweiriadau Mawr	1,597	1,292	304
Canolfan Hamdden Corwen -	223	48	250
Rhyl, Adeiladau Queens - Cynllunio	460	0	460
Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl -	600	386	214
Amddiffyn yr Arfordir Dwyrain Y Rhyl -	22,914	0	22,914
Prestatyn, Ysgol Penmorfa - Gwaith	239	0	239
Gwelliant Risg Tan			
Cyfanswm	47,720	22,825	25,390

Adbrisiadau

Fel rhan o'r rhaglen i adbrisiu'r holl asedau o fewn pum mlynedd i'w prisiad blaenorol, mae cyfran o'r eiddo rhydd-ddaliadol ac ar brydles, sy'n cynnwys portffolio eiddo'r Awdurdod, wedi'u prasio ar 1 Ebrill 2019 gan Mrs C Jones Black BSc (Anrh.) MRICS, ar y seiliau a nodir isod, yn unol â Datganiadau Prisiadau Asedau a Nodiadau Canllaw Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ond nad oedd yr holl eiddo wedi'u harchwilio. Nid oedd hyn yn ymarferol nac wedi'i ystyried gan y prisiwr o fod yn hanfodol ar gyfer diben prasio. Cynhaliwyd archwiliadau rhwng Hydref 2019 a Mai 2020.

Cafodd eiddo a ystyriwyd gan yr Awdurdod yn weithredol eu prasio ar sail gwerth marchnad agored ar gyfer defnydd presennol, neu le nad oedd modd asesu oherwydd nad oedd marchnad ar gyfer yr ased, y gost ddisodli wedi'i dibrisio. Cynhaliwyd Asedau Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer, Isadeiledd ac asedau cymunedol, ar gost hanesyddol. Caiff anheddau Cyngor eu prasio ar y gwerth gyfredol mewn defnydd fel tai cymdeithasol.

Effaith Bosibl Covid 19 ar brasio asedau'r Cyngor

Mae'r achosion o Covid 19, a ddatganwyd gan Sefydliad Iechyd y Byd fel "Pandemig Byd-eang" ar 11 Mawrth, 2020, wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol byd-eang.

Mae gweithgarwch yn y farchnad yn cael ei effeithio mewn llawer o sectorau. Ar y dyddiad prasio, credwn y gallwn roi llai o bwys ar dystiolaeth flaenorol o'r farchnad at ddibenion cymharu, er mwyn llywio barn am werth. Yn wir, mae'r ymateb presennol i Covid 19 yn golygu ein bod yn wynebu set ddigynsail o amgylchiadau i seilio dyfarniad arnynt. Felly, adroddir ar brisiadau asedau'r Cyngor ar sail 'ansicrwydd prasio materol' yn unol â VPS 3 a VPGA 10 o'r Llyfr Coch RICS Byd-eang. (RICS-Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig). O ganlyniad, dylai llai o sicrwydd, a mwy o ofal, fod ynghlwm wrth ein prisiad nag a fyddai fel arfer yn digwydd. O ystyried yr effaith anhysbys y gallai Covid 19 ei chael ar yr ystâd real go iawn yn y dyfodol, bydd y prisiad o asedau'r Cyngor yn cael ei adolygu'n aml.

Adeiladau Newydd

Mae'r tabl isod yn dangos yr adeiladwaith newydd a ddaeth yn weithredol yn ystod 2019/20. Symudwyd unrhyw wariant o Asedau sy'n cael eu Hadeiladu ar hyn o bryd i Dir ac Adeiladau ac ailbrisiwyd yr eiddo. Codwyd y golled net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'i wrthdroi allan i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf. Nid oedd unrhyw oblygiadau i'r Cyfrifon Rheolaeth.

Prosiect	Gwariant a Dynnir £000	Prisiad Newydd £000	Colled i Ddatganiad Incwm & Gwariant Cynhwysfawr £000
Ysgol Crist y Gair	20,273	11,700	(8,573)
Ysgol Carreg Emlyn - Ysgol Newydd	3,165	2,203	(962)
Ysgol Llanfair - SC2	4,596	2,606	(1,990)
	15,569	13,900	(1,669)
Cyfanswm	43,603	30,409	(13,194)

Colledion Amhariad

Yn ystod yr ymarfer ailbriso ni ddaeth y Prisiwr o hyd i dueddiadau sylfaenol eraill a fyddai'n effeithio ar asedau sy'n weddill heb eu hailbriso yn ystod 2019/20. Fodd bynnag, cydnabyddir bod yna brosiectau mawr ar y gweill sydd â photensial i effeithio ar brisiadau yn y dyfodol, ond mae'r prosiectau hyn yn eu camau cynnar.

Yn Y Flwyddyn:

Yn dilyn tystiolaeth o brisiad annibynnol o eiddo tebyg, mae safle modurdy blaenorol yn Emlyn Grove wedi cael ei amharu. Mae'r prisiad wedi gostwng o £ 0.102m i £0.015m ac mae'r amhariad o £0.087m wedi'i godi i Ddatganiad Incwm a Gwariant y Cyfifir Refeniw Tai.

14. Eiddo Buddsoddi

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth yn ei eiddo buddsoddi neu ar hawl y Cyngor i daliad yr incwm ac enillion y gwaredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaeth gytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddi, neu atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

2018/19 £000		2019/20 £000
8,623	Balans ar ddechrau'r flwyddyn	8,581
96	Ychwanegiadau	0
(268)	Enillion/(colledion) net o addasiadau gwerth teg	(979)
	Trosglwyddiadau:	
130	• (i)/o Eiddo, Peiriannau ac Offer	0
8,581	Balans ar ddiwedd y flwyddyn	7,602

15. Dyledwyr

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
8,853	Symiau derbyniadwy masnach	8,719
1,913	Rhagdaliadau	5,823
18,572	Symiau derbyniadwy eraill	16,619
29,338	Cyfanswm	31,161

16. Dyledwyr ar gyfer Treth y Cyngor

Gellir dadansoddi'r swm dyledus yn y gorffennol ond heb ei amharu ar gyfer y Dreth Cyngor, fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2019 £000	31 Mawrth 2020 £000
Ddyledus o fewn blwyddyn	1,222	1,364
Mwy na blwyddyn	1,672	1,627
	2,894	2,991

17. Offerynnau Ariannol

Categoriâu o Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau o offerynnau ariannol canlynol eu cario yn y Fantolen:

31 Mawrth 2019			31 Mawrth 2020	
Tymor Hir £000	Cyfredol £000		Tymor Hir £000	Cyfredol £000
		Buddsoddiadau		
1	4,400	Asedau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	1	22,900
		Dyledwyr		
2,276	15,520	Asedau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	2,442	18,361
		Benthyciadau		
(198,539)	(26,502)	Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(215,190)	(38,006)
		Credydwyr		
(3,775)	(27,088)	Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio	(3,754)	(25,548)

Nid yw'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr a chredydwyr yn y tabl uchod yn cynnwys unrhyw symiau nad ydynt yn cael eu nodi fel offerynnau ariannol megis taliadau ymlaen llaw, derbynebau ymlaen llaw ac unrhyw eitemau statudol.

Mae'r benthyciad sy'n weddill yn y tabl uchod yn cynnwys benthyciad a dderbyniwyd o Gynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix, sy'n rhaglen a ddarperir gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth â Salix Finance a'r Ymddiriedolaeth Garbon i ddarparu benthyciadau di-log. Derbyniodd y Cyngor fenthyciadau gwerth £1,078k yn ystod blynyddoedd

blaenorol a £155k yn ystod 2019/20. Y balans ar y benthyciad hwn ar 31 Mawrth 2020 yw £757k.

Nid yw'r Cyngor yn cyfrif y benthyciadau hyn yn fenthyciadau meddal oherwydd nid yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

Gwariant, Enillion a Cholledion Incwm

Mae enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2018/19			2019/20		
Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000		Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000	Cyfanswm £000
9,450		Traul Llog Colledion dadgydnabod	9,708		9,708 0
9,450		Cyfanswm Traul mewn Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	9,708		9,708
	(106)	Incwm Llog Enillion dadgydnabod		(126)	(126) 0
	(106)	Cyfanswm Incwm mewn Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		(126)	(126)

Gwerthoedd Teg o Asedau a Dyledion

Caiff asedau ariannol a dyledion ariannol y Cyngor eu cario yn y Fantolen ar y gost wedi'i hamorteiddio. Mae SAARh 7 yn gofyn bod Gwerthoedd Teg yr asedau a'r dyledion hyn yn cael eu datgelu ar gyfer dibenion cymharu. Diffinnir Gwerth Teg fel y swm y gellir cyfnewid ased amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich. Gwerth Teg offeryn ariannol wrth ei gydnabod am y tro cyntaf yw pris y trafodyn fel arfer. Roedd dyled y Cyngor oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2019 a 31 Mawrth 2020 yn cynnwys benthyciadau o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb), awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill a Chynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix. Mae ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor, Arlingclose Cyf, wedi darparu symiau Gwerth Teg i'r Cyngor mewn perthynas â'i bortffolio dyledion. Mae Arlingclose Cyf wedi amcangyfrif y gwerthoedd teg drwy gyfrifo gwerth presennol net y llifau arian parod cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2020.

Yn achos buddsoddiadau'r Cyngor, roedd rhain yn cynnwys adneuron gyda Banciau a'r Swyddfa Rheoli Dyled . Roedd dyddiadau aeddfedu'r buddsoddiadau hyn o fewn 12 mis i ddyddiad y Fantolen. Nid yw contractau'r adneuron tymor yn caniatáu adbryntiant cynamserol. Nid oedd nam ar unrhyw un o'r buddsoddiadau (h.y. mewn risg o ddiffygdalu). Mae gwerthoedd teg ar gyfer buddsoddiadau felly wedi'u hasesu fel bod yr un peth â chario'r swm ar y Fantolen.

Mae Gwerth Teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod benthyciadau'r Cyngor yn rhedeg ar gyfraddau a oedd yn sefydlog ar y pryd y cawsant eu cymryd. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog ar gyfraddau sy'n uwch na'r cyfraddau benthycia newydd cyfatebol ar ddyddiad y Fantolen yn golygu y byddai'r Cyngor yn gorfod talu mwy na'r swm cario os ydyw'n dewis ad-dalu ei fenthyciadau ar y dyddiad hwnnw.

Mae'r Gwerthoedd Teg a gyfrifir fel a ganlyn:

31 Mawrth 2019			31 Mawrth 2020	
Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000		Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000
(225,041)	(314,658)	Dyledion Ariannol	(253,196)	(345,740)
(3,775)	(3,775)	Credydwy'r Hirdymor	(3,754)	(3,754)
(228,816)	(318,433)	Cyfanswm Dyledion Ariannol	(256,950)	(349,494)
4,401	4,401	Benthyciadau a Symiau Derby	22,901	22,901
2,276	2,276	Dyledwyr Hirdymor	2,442	2,442
6,677	6,677	Cyfanswm Asedau Ariannol	25,343	25,343

18. Asedau i'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2018/19 £000	2019/20 £000
Balans yn weddill ar ddechrau'r flwyddyn	4,946	2,898
Asedau sydd wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
o Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,045	493
Colledion Adbrasio	(315)	(102)
Enillion Adbrasio	235	572
Asedau sydd ddim wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu		
i Eiddo, Peiriannau ac Offer	(395)	0
Asedau a werthwyd	(2,618)	(1,287)
Balans yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn	2,898	2,574

19. Credydwyr

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
(17,951)	Symiau taladwy masnach	(14,993)
(12,217)	Symiau taladwy eraill	(14,837)
(30,168)	Cyfanswm	(29,830)

20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a neilltuwyd o Gronfa'r Cyngor a balansau'r Cyfrif Refeniw Tai mewn Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd i ddarparu arian ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a ddaeth o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd i ddiwallu gwariant Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn 2019/20.

	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000	Addasiad SAARh 9 £000	Balans ar 01 Ebrill 2018 £000	Trosglwydd- iadau allan 2018/19 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2018/19 £000	Balans ar 31 Mawrth 2019 £000	Trosglwydd- iadau allan 2019/20 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2019/20 £000	Balans ar 31 March 2020 £000
Balansau gan ysgolion dan gynllun dirprwyo (i)	344		344	1,179	(1,352)	171	2,419	(1,202)	1,388
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir fel rhan o Gynllun Corfforaethol Y Cyngor 2012 (v) Buddsoddiad Strategol Ysgolion yr 21ain Ganrif</u>	(761)		(761)	2,330	(1,569)	0	0	0	0
Buddsoddiad Strategol Tai Gofal Ychwanegol	(2,541)		(2,541)	2,941	(400)	0	0	0	0
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Grantiau Penodol</u>									
Grantiau Refeniw heb eu defnyddio	(460)		(460)	173	(203)	(490)	25	(280)	(745)
Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	(3,347)		(3,347)	1,087	0	(2,260)	2,068	0	(192)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn a ddelir ar gyfer Achosion Gyfreithiol</u>									
Gofynion Deddf Cynllunio Gwlad a Thref (a.106)	(1,165)		(1,165)	8	0	(1,157)	9	(12)	(1,160)
Statws Sengl	(294)		(294)	294	0	0	0	0	0
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Mawr Eraill</u>									
Lliniaru Cyllideb (ii)	(3,571)		(3,571)	780	(294)	(3,085)	974	0	(2,111)
Blaenoriaethau Corfforaethol 2017	(1,000)		(1,000)	333	(243)	(910)	379	(437)	(968)
Gofal Cymdeithasol i Oedolion	(1,572)		(1,572)	1,162	(411)	(821)	821	0	(0)
Cynlluniau Cyfalaf (v)	(4,749)		(4,749)	4,555	(6,067)	(6,261)	164	(3,878)	(9,975)
Adferiad Blwydd-dalialau	(2,630)		(2,630)	0	0	(2,630)	0	0	(2,630)
Cronfa Yswiriant	(939)		(939)	0	(280)	(1,219)	0	(61)	(1,280)
Cronfa Rheoli Risg	(388)		(388)	0	(54)	(442)	0	(60)	(502)

	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000	Addasiad SAARh 9 £000	Balans ar 01 Ebrill 2018 £000	Trosglwydd- iadau allan 2018/19 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2018/19 £000	Balans ar 31 Mawrth 2019 £000	Trosglwydd- iadau allan 2019/20 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2019/20 £000	Balans ar 31 March 2020 £000
Dosbarthu Newid	(251)		(251)	251	0	0	0	0	0
Cronfa Benthyciad Wrth Gefn wedi'i Haddasu (	0	(4,733)	(4,733)	57	0	(4,676)	64	0	(4,612)
<u>Paratoi ar gyfer Digwyddiadau Mawr</u>									
Urdd	(88)		(88)	1	(22)	(109)	4	(8)	(113)
Etholiadau	(58)		(58)	0	(27)	(85)	0	(37)	(122)
CDLI	(127)		(127)	0	(20)	(147)	4	(20)	(163)
Tywydd Garw (yn cynnwys Cynnal a Chadw yn y Gaeaf)	(438)		(438)	0	0	(438)	0	0	(438)
<u>Cronfeydd Wrth Gefn Y Gwasanaethau</u>									
Strategaeth Hamdden	(373)		(373)	0	0	(373)	251	0	(122)
Prif Brosiectau'r Priffyrdd	(159)		(159)	159	0	0	0	0	0
Datblygiad Rhwydweithiau TG	(279)		(279)	50	0	(229)	8	(501)	(722)
Mentrau Cefndy	(176)		(176)	168	0	(8)	8	0	0
Cyfarwyddiaeth Amglychedd	(183)		(183)	2	0	(181)	42	0	(139)
Dylunio a Datblygu	(120)		(120)	0	0	(120)	0	0	(120)
Gweinyddu Cyllid Allanol	(116)		(116)	0	0	(116)	0	(26)	(142)
Cyllid a Chyfreithiol	(103)		(103)	0	(81)	(184)	0	(10)	(194)
Refeniw a Budd-daliadau	(436)		(436)	0	(16)	(452)	0	(12)	(464)
Crwner	(282)		(282)	0	0	(282)	10	0	(272)
Diwygiadau ADY	(264)		(264)	0	(106)	(370)	22	(206)	(554)
Datblygu Rhwydwaith TG i Ysgolion	(26)		(26)	11	0	(15)	2	0	(13)
Fframwaith Ysgolion Gogledd Cymru	(54)		(54)	54	(52)	(52)	52	(10)	(9)
<u>Arall</u>									
Ystwythder Ariannol Ysgolion	(265)		(265)	0	0	(265)	0	(35)	(300)
Moderneiddio Addysg	(93)		(93)	0	0	(93)	0	(29)	(122)
Datblygu Systemau TG (EDRMS)	(89)		(89)	20	0	(69)	0	0	(69)
Bwrdd U.E.Ch	(137)		(137)	0	(65)	(202)	61	0	(141)

	Balans ar 31 Mawrth 2018 £000	Addasiad SAARh 9 £000	Balans ar 01 Ebrill 2018 £000	Trosglwydd- iadau allan 2018/19 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2018/19 £000	Balans ar 31 Mawrth 2019 £000	Trosglwydd- iadau allan 2019/20 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2019/20 £000	Balans ar 31 March 2020 £000
A.117 Deddf Iechyd Meddwl	(52)		(52)	52	0	0	0	0	0
Cronfa wrth gefn Aelodau Ardal	(15)		(15)	0	0	(15)	0	0	(15)
Cyllideb Gyfun Gwasanaethau Cyfarpar Cy	(20)		(20)	0	(13)	(33)	18	0	(15)
Cynllunio Darpariaeth i Gymru	(195)		(195)	0	0	(195)	0	0	(195)
Hyfforddiant ar y cyd	(30)		(30)	0	0	(30)	0	0	(30)
Cynlluniau Arwyddo	(99)		(99)	64	0	(35)	21	0	(14)
Pont y Ddraig	0		0			0		(50)	(50)
Ffioedd Cartrefi Gofal	(358)		(358)	358	0	0	0	0	0
Cronfa Amwynder Gofal Cymdeithasol	(14)		(14)	0	0	(14)	0	0	(14)
Arolwg Preswylwyr	(37)		(37)	3	0	(34)	0	(4)	(38)
Newid Sianel	(41)		(41)	41	0	0	0	0	0
Moderneiddio Gofal Cymdeithasol	(212)		(212)	0	0	(212)	0	0	(212)
Plant gydag Anableddau	(31)		(31)	0	0	(31)	31	0	(0)
Cymdeithasol	(47)		(47)	0	0	(47)	1	0	(46)
Cyfleusterau	(184)		(184)	0	0	(184)	0	0	(184)
Prosiect Pictiwresg	(152)		(152)	0	0	(152)	0	0	(152)
Glannau Rhyl	0		0	0	(21)	(21)	12	0	(9)
Gofal Cymdeithasol mewn Partneriaeth	(17)		(17)	0	0	(17)	6	0	(11)
Asiantaeth Gwella Gwasanaethau Cymdeith	(116)		(116)	0	0	(116)	0	0	(116)
Uned Diogelu Busnes	(340)		(340)	0	(8)	(348)	237	0	(111)
Cyflawni Trawsnewidiad	(234)		(234)	0	(176)	(410)	410	(454)	(453)
Tim Comisiynu Rhanbarthol	(41)		(41)	0	(4)	(45)	0	(21)	(66)
Hyfforddiant Gwasanaeth Gwybodaeth i De	(34)		(34)	0	(7)	(41)	41	0	0
Costau Cau Ysgolion	0		0	0	(818)	(818)	818	0	0
Cais Twf	0		0	0	(50)	(50)	0	0	(50)
Datblygiad Arweinyddiaeth	0		0	0	(5)	(5)	0	(3)	(8)
Prydau Ysgol am Ddim	0		0	0	(150)	(150)	0	0	(150)
Travelodge	0		0			0	0	(18)	(18)
CYFANSWM	(37,187)	(41,920)	(41,920)	8,405	(20,242)	(38,301)	1,254	(15,101)	(36,693)

Rhoddir manylion isod am brif gronfeydd wrth gefn y Cyngor:

- (i) Balansau gan yr ysgolion dan gynllun dirprwyo: yn unol ag adran 48 Deddf Safonau Ysgol a Fframwaith 1998, mae cynllun Sir Ddinbych ar gyfer ariannu ysgolion yn darparu ar gyfer trosglwyddo balansau ysgolion unigol.
- (ii) Lliniaru Cyllideb: mae hyn wedi cael ei sefydlu i liniaru'r effeithiau o ostyngiadau yn y dyfodol mewn cyllid a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru ac mae'n rhan o strategaeth y gyllideb ar gyfer 2019/20 a thu hwnt.
- (iii) Adferiad Blwydd-daliadau: cynhelir y gronfa wrth gefn hon i wrthbwysu unrhyw gynnydd mewn taliadau diffyg pensiwn yn y cyfnod tair blynedd presennol.
- (iv) Cronfeydd wrth Gefn Yswiriant a Rheoli Risg: cynhelir y cronfeydd wrth gefn hyn i ariannu unrhyw rwymedigaethau a hawliadau yn y dyfodol sy'n fwy na'r gyllideb.
- (v) Ysgolion yr 21ain Ganrif a Thai Gofal Ychwanegol: fel rhan o'r Cynllun Corfforaethol 2012, dechreuodd y Cyngor ar gynllun uchelgeisiol o fuddsoddiad cyfalaf mewn ysgolion, priffyrdd, gofal ychwanegol ac adfywio. Mae'r cronfeydd wrth gefn wedi'i sefydlu i neilltuo arian parod sydd ei angen i ariannu prosiectau amrywiol. Trosglwyddwyd yr arian sy'n weddill i'r Gronfa Cynlluniau Cyfalaf i ariannu buddsoddiad cyfalaf yn y dyfodol yn yr ardaloedd hyn
- (vi) Cronfa Wrth Gefn benthyciadau addasedig: mae'r gronfa wrth gefn wedi'i chreu o ganlyniad i gynnydd dros dro a gydnabuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dilyn newid yn y cyfrifiad o swm cario benthyciadau addasedig y Cyngor ar 1 Ebrill 2018 fel yn ofynnol gan SAARh 9. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio i niwtralu effaith taliadau llog effeithiol uwch i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros weddill oes y benthyciadau.

21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
(7,474)	Cronfa'r Cyngor	(7,469)
(30,573)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi (Nodyn 20)	(28,965)
(1,684)	Cyfrif Refeniw Tai	(2,667)
(6,434)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	(6,643)
(4,595)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	(3,445)
(50,760)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	(49,189)

Balansau Refeniw

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir ar gyfer pwrpasau cyffredinol neu benodol ac yn cynrychioli croniant gorniferoedd y gorfennol yng Nghyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Nid yw balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn rhan o Falansau Cronfa'r Cyngor ac maent yn cael eu nodi ar wahân.

31 Mawrth 2019 £000		Trosgwlyddo (l Fewn)/Allan £000	31 Mawrth 2020 £000
(7,135)	Balansau Refeniw Cronfa'r Cyngor		(7,135)
(339)	Balansau Cyffredinol	0	(7,135)
	Balansau a Glustnodwyd	5	(334)
(7,474)	Cyfanswm Balansau Cronfa'r Cyngor	5	(7,469)
(1,684)	Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	(983)	(2,667)

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Bydd incwm o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gredydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, ac yna gellir ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

2018/19			2019/20		
Cyfanswm £000			Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
(5,374)		Balans ar 1 Ebrill	(6,278)	(156)	(6,434)
(2,695)	Adio	Derbyniadau – Gwerthiant Asedau	(1,335)		(1,335)
(43)		Derbyniadau – Grantiau a Ad-dalwyd	(127)		(127)
0		Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(205)		(205)
(8,112)			(7,945)	(156)	(8,101)
1,462	Tynnu	Wedi'i gymhwyso yn ystod y flwyddyn:	1,458		1,458
216		Gwariant Cyfalaf Ariannol - arall	0		0
		Adbryniant dyledion			
(6,434)		Balans ar 31 Mawrth	(6,487)	(156)	(6,643)

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

2018/19 £000		2019/20	
		£000	£000
(3,150)	Balans ar 1 Ebrill		(4,595)
	A Grantiau a Chyfraniadau a gafwyd yn y flwyddyn		
(18,564)	- Cronfa'r Cyngor	(10,972)	
(3,540)	- Cyfrif Refeniw Tai	(2,538)	
(2,465)	- Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	(1,883)	(15,393)
	Llai Grantiau a Chyfraniadau sydd wedi'u cynhwyso yn ystod y flwyddyn		
21,774	- Grantiau a gafwyd yn ystod y flwyddyn	13,866	
	Grantiau a gafwyd mewn blynyddoedd		
1,350	- blaenorol	2,677	16,543
(4,595)	Balans ar 31 Mawrth		(3,445)

22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio

Mae'r Awdurdod yn dal y Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio canlynol:

Y Gronfa Adbrisió Wrth Gefn: mae hwn yn cynnwys enillion y Cyngor a ddeilliodd o'r cynnydd yng ngwerth ei asedau anghyfredol.

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan darpariaethau statudol.

Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer buddion ar ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol.

Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer incwm a threuliau sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac am gario colledion neu elwa ar enillion fesul darpariaethau statudol.

Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig: mae hwn yn cofnodi gwahaniaethau amseru rhwng enillion a gydnabyddir wrth waredu asedau anghyfredol a derbyniadau arian parod.

Cyfrif Absenoldebau Cronedig: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor drwy gronni absenoldebau digolledid a enillwyd, ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliau blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth.

2019/20 Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Agoriadol £000	Incwm & Gwariant Cynhwysfawr Arall (D.I. & G.C.) £000	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 7)			Symudiadau Arall * £000	Balans Cau £000
			Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw £000	Addasiadau rhwyng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf £000	Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf £000		
Y Gronfa Adbrisió Wrth Gefn	(103,017)	(18,688)				5,356	(116,349)
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(161,780)		21,286	(11,525)	(4,135)	(5,356)	(161,510)
Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	292,783	(17,192)	11,549				287,140
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	456		(16)				440
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(205)				205		0
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	2,617		650				3,267
Cyfanswm Cronfeydd na ellir eu defny	30,854	(35,880)	33,469	(11,525)	(3,930)	0	12,988

2018/19				Incwm & Gwariant Cynhwysfawr Arall (D.I. & G.C.) £000	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Chyllido (Nodyn 7)			Symudiadau Arall * £000	Balans Cau £000
	Balans Agoriadol £000	Addasiad SAARh 9 £000	Balans ar 01.04.2018 £000		Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw £000	Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf £000	Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf £000		
Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio									
Y Gronfa Adbrisió Wrth Gefn	(100,153)		(100,153)	(7,902)				5,038	(103,017)
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(157,489)		(157,489)		19,685	(16,366)	(3,028)	(4,582)	(161,780)
Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	249,461		249,461	27,682	15,640				292,783
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	351	124	475		(19)				456
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(205)		(205)						(205)
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	2,298		2,298		319				2,617
Cyfanswm Cronfeydd na ellir eu defnyddio	(5,737)	124	(5,613)	19,780	35,625	(16,366)	(3,028)	456	30,854

* Symudiadau Eraill = y trosglwyddiad ar gyfer cost hanesyddol v dibrisiant gwerth cyfredol, ynghyd ag addasiad l gyllid yn ymwneud â 2017/18.

23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol

2018/19 £000		2019/20 £000
17,931	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau	19,585
	Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	
111	Cynnydd/(Lleihad) Rhestrau Eiddo	(48)
1,731	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr Hirdymor	166
(677)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr/Taliadau ymlaen llaw	5,087
(2,181)	(Cynnydd)/Lleihad mewn Credydwyr/Derbynebaw ymlaen llaw	(1,913)
(223)	(Cynnydd)/Lleihad mewn Croniant Llog Benthyciad	(94)
157	Trosglwyddiadau (i)/o'r Darpariaethau	(507)
(69)	Darpariaethau Dyledion Drwg	294
(27,344)	Dibrisiad ac Amhariad	(25,317)
(6,428)	Colledion ailbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer	(4,479)
(268)	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi	(979)
(15,640)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(11,549)
(4,609)	Addasiadau SAARh 9	0
22,837	Arall	10,952
	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	
2,738	Gwerthu Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,462
(11,934)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	(7,340)

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2018/19 £000		2019/20 £000
(106)	Llog a dderbyniwyd	(127)
9,169	Llog a dalwyd	9,550

24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2018/19 £000		2019/20 £000
60,095	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	34,565
220,900	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	245,200
68	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	296
(2,738)	Elw o werthiant eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(1,462)
(223,900)	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(226,700)
(18,802)	Derbynebaw eraill o weithgareddau buddsoddi	(17,783)
35,623	Llifoedd arian net o Weithgareddau Buddsoddi	34,116

25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2018/19 £000		2019/20 £000
(63,218)	Derbynebau cyfalaf benthycu tymor byr a thymor hir	(58,155)
(1,768)	Derbynebau eraill o weithgareddau ariannu	1,842
41,147	Ad-dalu benthycu tymor byr a thymor hir	30,158
(23,839)	Llif arian net o weithgarwch ariannu	(26,155)

26. Cysoniad Rhwymedigaethau S'yn Codi o Weithgareddau Ariannu

	2019/20 1 Ebrill	Llif Arian Ariannu	Newidiadau Caffaeliad	An-ariannol Newidiadau An-ariannol Eraill	2019/20 31 Mawrth
	£000	£000	£000	£000	£000
Benthycu Tymor Hir	(204,032)	(16,587)			(220,619)
Benthycu Tymor Byr	(24,825)	(11,410)			(36,235)
Cyfanswm Rhwymedigaethau o Weithgareddau Ariannu	(228,857)	(27,997)	0	0	(256,854)

27. Cyllidebau Gyfun

Cyllidebau Gyfun ar gyfer Iechyd a Gofal Gymdeithasol

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd trefniant cyllideb gyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas a darpariaeth llety gofal cartref i bobl hyn. Daeth y trefniant i rym ar 1 Ebrill 2019. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu fel awdurdod cynhaliol yn ystod tymor cychwynnol y cytundeb (2019/20 i 2021/22). Mae'r trafodion ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych yn unig wedi eu cynnwys yn y llinell Gwasanaethau Cymorth Cymunedol o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r incwm a'r gwariant ar gyfer y trefniadau cyllidebau gyfun hyn ar gyfer y flwyddyn sy'n diweddu 31 Mawrth 2020 fel a ganlyn; mae'r cyfraniadau ar gyfer Ch4 wedi eu cynnwys er gwybodaeth yn unig a nid ydynt wedi eu cronni yng nghyfrifon pob partner. Yn unol a'r Cytundeb Partneriaeth, gwneir taliadau mewn ol-ddyledion yn ystod 20/21:

	2019/20 £000
Gwariant	
Costau Cartrefi Gofal	93,903
Cyfanswm y Gwariant	93,903
Arian	
Cyngor Sir Ddinbych	(9,041)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(13,417)
Cyngor Sir y Fflint	(8,916)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(11,059)
Cyngor Sir Gwynedd	(7,839)
Cyngor Sir Ynys Mon	(5,075)
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(38,556)
Cyfanswm yr Arian	(93,903)
(Arian Dros Ben)/Diffyg a drosglwyddwyd i Gronfa	0

Trefniadau Cyllidebau Gyfun Eraill

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddau drefniad cyllidebau gyfun llai eraill gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Mae'r un cyntaf ar gyfer darpariaeth Storfa Gyfarpar Gymunedol ac fe'i gynhelir gan Gyngor Sir Ddinbych. Ar ol y ddau gytundeb partneriaeth tair blynedd cyntaf, a ddechreuwyd ar 1 Ebrill 2009, o 2015/16 penderfynwyd newid i gytundebau un flwyddyn.

Nod yr ail drefniad cyllideb gyfun yw darpariaeth gwasanaeth integredig o weithwyr cymorth lechyd a Gofal Gymdeithasol, sy'n cefnogi defnyddwyr gwasanaeth yn y gymuned. Y Cyngor yw'r Partner cynhaliol ar gyfer y trefniad ac mae'n gweithredu fel comisiynydd arweiniol neu ddarparwr y gwasanaethau.

Mae rhagor o wybodaeth am y trefniadau eraill hyn i'w gweld yn Nodyn 32.

28. Lwfansau Aelodau

Mae'r holl Aelodau'n derbyn cyflog sylfaenol bob blwyddyn. Mae rhai o'r Aelodau'n ymgymryd â swyddi uwch ac felly'n derbyn cyflog uwch. Mae'r holl lefelau cyflog yn cael eu gosod gan gorff cenedlaethol o'r enw Panel Tâl Annibynnol. Talodd y Cyngor y symiau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn.

2018/19 £000		2019/20 £000
832	Cyflogau	849
17	Treuliau	16
849	Cyfanswm	865

29. Tâl Swyddogion

a) Nifer y gweithwyr oedd â tâl, ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, o £60,000 neu fwy.

2018/19 Cyfanswm Gweithwyr	Band Tâl	2019/20			
		Staff Mewn Ysgolion	Staff Tu Allan i Ysgolion	Cyfanswm y Gweithwyr	Gadael yn ystod y flwyddyn
18	£60,000 - £64,999	9	6	15	1
3	£65,000 - £69,999	7	1	8	0
6	£70,000 - £74,999	4	3	7	1
3	£75,000 - £79,999	1	1	2	0
2	£80,000 - £84,999	2	0	2	0
5	£85,000 - £89,999	0	6	6	0
3	£90,000 - £94,999	0	0	0	0
1	£95,000 - £99,999	2	0	2	0
1	£100,000 - £104,999	1	0	1	0
1	£105,000 - £109,999	0	2	2	0
0	£110,000 - £114,999	0	0	0	0
1	£115,000 - £119,999	0	0	0	0
1	£120,000 - £124,999	1	0	1	0
0	£125,000 - £129,999	0	1	1	0
45	Total	27	20	47	2

Dylid nodi bod y tabl hwn yn cynnwys yr Uwch Swyddogion a fanylir yn y tablau isod.

Gadawodd nifer o swyddogion yn ystod y flwyddyn felly bydd eu tâl yn cynnwys unrhyw daliadau derbyniadwy wrth derfynu eu cyflogaeth.

b) Mae'r tablau a ganlyn yn amlinellu'r datgeliadau tâl ar gyfer Uwch Swyddogion sydd â chyflogau o lai na £150,000 ond yn hafal i neu'n fwy na £60,000 y flwyddyn. Nid oes unrhyw Uwch Swyddogion gyda chyflogau o £150,000 neu fwy.

Teitl y Swydd	Blwyddyn	Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail perfformiad £	lawndal am golli swydd £	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn £	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr £	Cyfanswm Tâl £
Prif Weithredwr o 16/04/18	2019/20	129,694	0	129,694	37,222	166,916
	2018/19	120,932	0	120,932	34,708	155,640
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus	2019/20	106,092	0	106,092	30,448	136,540
	2018/19	102,451	0	102,451	29,403	131,854
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedol	2019/20	107,708	0	107,708	30,912	138,620
	2018/19	105,596	0	105,596	30,306	135,902
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	2019/20	88,321	0	88,321	25,348	113,669
	2018/19	86,589	0	86,589	24,851	111,440
Pennaeth Cyfleusterau , Asedau a Thai i 30/09/19 Nodyn 1	2019/20	44,160	0	44,160	12,674	56,834
	2018/19	86,589	0	86,589	24,851	111,440
Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant	2019/20	88,321	0	88,321	25,348	113,669
	2018/19	86,589	0	86,589	24,851	111,440
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2019/20	88,321	0	88,321	25,348	113,669
	2018/19	86,589	0	86,589	24,851	111,440
Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio	2019/20	88,321	0	88,321	25,299	113,620
	2018/19	86,589	0	86,589	24,851	111,440
Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol o 01/10/19 Nodyn 1	2019/20	87,658	0	87,658	25,159	112,817
Pennaeth Gwasanaethau Priffyrdd & Amgylcheddol i 30/09/19 Nodyn 2	2018/19	94,018	0	94,018	26,983	121,001
Pennaeth Cymunedau & Chwsmeriaid o 01/10/19 Nodyn 1	2019/20	79,056	0	79,056	20,887	99,943
Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu & Marchnata i 30/09/19	2018/19	70,469	0	70,469	18,423	88,892

		Cyflog, ffioedd, lwfansau a chyflog ar sail perfformiad	lawndal am golli swydd	Cyfanswm gan eithrio cyfraniadau pensiwn	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr	Cyfanswm Tâl
Teitl y Swydd	Blwyddyn	£	£	£	£	£
Pennaeth Gwasanaethau Cynllunio, Diogelu'r Cyhoedd & Gwledig o 01/10/19 Nodyn 1	2019/20	86,995	0	86,995	24,968	111,963
Pennaeth Cynllunio & Diogelu'r Cyhoedd i 30/09/19	2018/19	84,009	0	84,009	24,111	108,120
Pennaeth Cyllid i 14/07/2019 Nodyn 1	2019/20	20,831	0	20,831	5,979	26,810
	2018/19	71,002	0	71,002	20,378	91,380
Swyddog a.151 o 01/07/19 i 30/11/19 Nodyn 1	2019/20	27,783	0	27,783	7,974	35,757
Pennaeth Cyllid & Eiddo o 01/12/19 Nodyn 1	2019/20	28,563	0	28,563	8,198	36,761

Nodyn 1:

Yn dilyn gweithrediad y Cwmni Masnachu Llywodraeth Leol ar gyfer Hamdden ar 01/10/19 cafwyd ail-strwythuriad rhannol o'r uwch dim arweinyddiaeth er mwyn ail-ddosbarthu cyfrifoldeb ar gyfer meysydd gwasanaeth y Cyngor sy'n weddill. Dilewyd y swydd Pennaeth Cyfleusterau, Asedau a Thai a gwnaed newidiadau i bortffolio Pennaeth Prifffyrdd & Gwasanaethau Amgylcheddol, Pennaeth Cynllunio a Diogelu'r Cyhoedd a Phennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata. Doedd dim effaith ar y graddau heblaw am gynnydd yn y gradd ar gyfer swydd Pennaeth Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata o SLT1 i SLT2. Yn ogystal a'r uchod, gadawodd y Pennaeth Cyllid y Cyngor ar 14 Gorffennaf 19. Cwmpaswyd y rol a.151 ar sail dros dro hyd at apwyntiad Pennaeth Cyllid & Eiddo o 01/12/19.

Nodyn 2:

Cynyddwyd y tâl am y swydd hon yn 2018/19 fel y cytunwyd gan y Cyngor Sir ar 28 Mawrth 2019. Mae ffigurau 2018/19 yn cynnwys tâl gros o £23,548 ac ôl-ddyledion cyflog ôl-ddyddiedig cyfraniadau pensiwn o £6,758 o 1 Awst 2017.

Nodyn 3:

Mae'r Prif Weithredwr a Phennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd yn derbyn tâl am eu rolau fel Swyddog Canlyniadau a Swyddog Canlyniadau Dirprwyedig ar gyfer etholiadau lleol a chenedlaethol (gyda'r costau'n cael eu had-dalu i bob un heblaw am etholiadau Cyngor Sir). Yn 2019/20, ar gyfer y Prif Weithredwr, roedd hyn yn cyfateb i £6,481, ynghyd â chostau pensiwn o £1,860. Ar 31 Mawrth 20, dim ond ad-daliad o £1,189 oedd yn daladwy ar gyfer yr Etholiad Ewropeaidd. Roedd y ffioedd eraill wedi eu had-dalu yn llawn. Roedd y ffigurau ar gyfer 2018/19 yn £675 a £194, gydag ad-daliad o (£869). Yn 2019/20 derbyniodd Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd £1,773 gydag ad-daliad llawn: roedd y ffigurau ar gyfer 2018/19 yn £160 gydag ad-daliad o (£160). Nid yw'r taliadau hyn wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad a gyflwynwyd.

c) Amlinellir y nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chost llawn diswyddiadau gorfodol ac eraill yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Nifer llawn o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau ymadael fesul band	
	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20
£0 - £20,000	15	19	31	27	46	46	£266,520	£256,731
£20,001 - £40,000	3	3	4	4	7	7	£195,230	£189,674
£40,001 - £80,000	6	2	0	2	6	4	£276,896	£251,053
Cyfanswm	24	24	35	33	59	57	£738,646	£697,458

Mae'r costau a ddangosir yn y tabl uchod yn cynnwys costau diswyddo a phob cost ymadael arall. Mae'r rhain yn cynnwys cost straen pensiwn. Mae straen pensiwn yn codi pan fod gweithiwr yn ymddeol yn fuan heb ostyngiad pensiwn actiwaraid. Mae'r straen pensiwn yn daladwy dros dair blynedd ond mae'r Cyngor yn dewis talu'r costau hyn yn ystod blwyddyn gyntaf ymddeoliad.

d) Mae'n ofynnol i gyrrff adrodd ddatgelu cymhareb tâl rhwng tâl canolrifol pob gweithiwr yr awdurdod yn ystod y flwyddyn a'r un ar gyfer Prif Weithredwr yr awdurdod. Yn 2019/20 roedd tâl y Prif Weithredwr yn £129,694. Tâl canolrifol y gweithlu oedd £22,911. Felly, roedd y gymhareb yn 5.66:1 (6.04:1 yn 2018/19). Yn 2019/20 roedd tâl ar gyfer staff yn amrywio o £11,865 i £107,708. Mae'r tâl yn cynnwys cyflog ac nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo neu gyfraniadau pensiwn y cyflogwr.

30. Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor yn wynebu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio ceisiadau grant, arolygiadau statudol ac i wasanaethau nad ydynt yn cael eu harchwilio, a ddarperir gan archwilyr allanol yr Awdurdod

2018/19 £000		2019/20 £000
272	Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gynhelir gan yr archwilydd a benodwyd am y flwyddyn	274
56	Ffioedd yn daladwy am ardystio ceisiadau grant a ffurflenni am y flwyddyn	37
0	Ffioedd yn daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y flwyddyn	0
328	Costau Archwilio Allanol	311

Y ffigurau 2019/20 yn y tabl uchod yw'r costau amcangyfrifedig sy'n daladwy am waith a wnaed mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2019/20.

31. Incwm Grant

Fe gredydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2019/20

2018/19 £000		2019/20 £000
	Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	
(108)	Grantiau a chyfraniadau eraill	(419)
(1,850)	Cyngor Tref Y Rhyl – Cyfraniad i'r Parc Dŵr	0
(1,304)	Llywodraeth Cymru – Grantiau Lliniaru Llifogydd ac Amddiffyn Arfordirol	(771)
(2,950)	Llywodraeth Cymru – Grant Cyfalaf Cyffredinol	(2,646)
0	Llywodraeth Cymru – Grant TG Ed-Tech (HWB)	(1,497)
(2,847)	Llywodraeth Cymru – Lwfans Atgyweiriadau Mawr a Grantiau CIU	(2,420)
(4,902)	Llywodraeth Cymru – Ysgolion yr 21ain Ganrif a Cyfrwng y Gymraeg	(955)
(2,500)	Llywodraeth Cymru – Grant Rhaglen Adeiladu ar gyfer Y Dyfodol	(181)
(720)	Llywodraeth Cymru – Y Cynllun Cymorth Buddsoddi mewn Twristiaeth	0
(900)	Llywodraeth Cymru – Grant Rhaglen Newid ar Y Cyd a Grantiau Gwastraff	(1,190)
(795)	Llywodraeth Cymru – Grant Adnewyddu Priffyrdd Cyhoeddus	(796)
(1,388)	Llywodraeth Cymru – Grant Cynnal a Chadw Ysgolion	(1,487)
(1,841)	Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	(1,147)
(22,105)	Cyfanswm	(13,509)
	Credydwyd i Wasanaethau	
(3,439)	Grant Chweched Dosbarth Llywodraeth Cymru	(3,368)
(2,018)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(1,995)
0	Grant Pensiynau Athrawon Llywodraeth Cymru	(1,319)
(1,097)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(1,128)
(1,484)	Grantiau Addysg Eraill gan Lywodraeth Cymru	(2,611)
(5,526)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(5,584)
(464)	Grant Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy Llywodraeth Cymru	(994)
(94)	Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Eraill gan Lywodraeth Cymru	(1,081)
(1,689)	Grant Tocynnau Teithio Rhatach Llywodraeth Cymru	(1,831)
(799)	Cronfa Gymdeithasol Ewrop Gorllewin Cymru WEFO	(977)
(221)	Grant Rhyddhad Ardrethi NDR y Stryd Fawr Llywodraeth Cymru	(877)
(2,588)	Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	(3,075)
(19,419)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru	(24,840)
(3,139)	Grant Datblygu Disgyblion	(3,157)
(4,132)	Grant Gwella Addysg	(3,831)
(22,426)	Cymorthdal Lwfansau Rent DWP	(19,444)
(8,734)	Cymorthdal Ad-daliadau Rent DWP	(8,464)
(354)	Grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai / Treth y Cyngor DWP	(318)
(1,942)	Gwahanol grantiau a dderbyniwyd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(3,151)
(2,630)	Grantiau Eraill y Llywodraeth	(2,796)
(62,776)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth	(66,001)
(615)	Grantiau Di-lywodraeth eraill	(409)
(63,391)	Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Wasanaethau	(66,410)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt eto wedi'u cydnabod fel incwm, gan eu bod ag amodau sydd ynghlwm wrthynt y byddai angen dychwelyd yr arian neu eiddo i'r rhoddwr pe na fodlonir unrhyw amodiad o'r fath. Roedd y balansau ar ddiwedd y flwyddyn yn (£2,364k) Grantiau Cyfalaf a (£3,554k) Grantiau Refeniw. Roedd y balansau cyfatebol ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol yn (£2,332k) a (£2,191k).

32. Partïon Cysylltiedig

Mae'r Cyngor yn gorfod datgelu trafodion materol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor, neu i'w rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu darllenwyr i asesu'r graddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu efallai wedi diogelu'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i ymdrin yn rhydd â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Lywodraeth Ganolog ddylanwad statudol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor - mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith strategol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, yn darparu'r mwyafrif o'i gyllid ar ffurf grantiau, ac yn rhagnodi telerau sawl trafodyn sydd gan y Cyngor â phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai). Mae grantiau a dderbyniwyd gan adrannau'r llywodraeth wedi'u trafod mewn mwy o fanylder yn Nodyn 31.

Aelodau Etholedig

Gofynnwyd i'r holl Aelodau Etholedig cyfredol i gwblhau datganiad ac i ddatgelu unrhyw drafodion partïon cysylltiedig gyda'r awdurdod. Derbyniwyd datganiad gan yr holl Aelodau Etholedig.

Gwnaethpwyd y datganiadau materol canlynol ar gyfer 2019/20:

- Datganodd aelod etholedig berchnogaeth Meithrinfa Ddydd a dderbyniodd taliadau o £24k gan y Cyngor.
- Datganodd aelod etholedig ei fod yn Ymddiriedolwr a Chyfarwyddwr Meddwl Dyffryn Clwyd y talodd y Cyngor £217k yn 2019/20.
- Datganodd aelod etholedig ei fod yn Ymddiriedolwr a Chadeirydd Prosiect Ieuencid Dinbych y talodd y Cyngor £176k yn 2019/20.
- Datganodd aelod etholedig ei fod yn Gadeirydd Menter Weithredol Cerddoriaeth Sir Ddinbych y talodd y Cyngor £370k yn 2019/20.
- Datganodd aelod etholedig ei fod yn darparu gwasanethau maethu i'r Cyngor, ac i'r sawl y talodd y Cyngor £36k yn 2019/20.
- Datganodd aelod etholedig ei fod yn darparu llety ar gyfer gwasanaethau digartrefedd i'r Cyngor, ac i'r sawl y talodd y Cyngor £4k yn 2019/20.
- Datganodd aelod etholedig berthynas ag unigolyn a ddarparodd wasanaethau proffesiynol i'r Cyngor, ac i'r sawl y talodd y Cyngor £12k yn 2019/20.

Cynhelir rhestr o ddiddordebau aelodau etholedig gan Bennaeth y Gyfraith a Llywodraethu, ac mae'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae nifer o aelodau etholedig hefyd wedi'u penodi gan y Cyngor i wasanaethu ar gyrfff eraill sydd â pherthynas ariannol gyda'r Cyngor.

Swyddogion

Gofynnwyd i'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth gwblhau datganiad i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti sydd ganddynt â'r awdurdod. Ni wnaed unrhyw ddatganiadau materol ar gyfer 2019/20.

Cyrff Cyhoeddus Eraill**Asiantaeth Pensiynau Athrawon**

Mae'r costau pensiwn a godir yn y gyfradd gyfrannu a osodwyd gan yr Adran Addysg ar sail cronfa dybiannol. Mae manylion pensiwn athrawon wedi'u nodi yn Nodyn 35.

Cronfa Bensiynau Clwyd

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gorff a dderbyniwyd i Gronfa Bensiynau Clwyd. Mae manylion o'r trafodion a wnaed gyda Cronfa Bensiwn Clwyd wedi'u cynnwys yn Nodyn 36.

Cyngorau Cymuned/Tref a Dinas

Mae Cyfanswm y praeseptau a dalwyd i'r 37 o gynghorau cymuned/tref a dinas wedi'u cynnwys yn Nodyn 8 ac yn dod i gyfanswm o £2,066k (£1,955k yn 2018/19).

Comisiynydd Heddlu & Throseddau Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Mae Comisiynydd Heddlu & Throseddau ac Awdurdodau Tân ac Achub yn gosod eu ffioedd eu hunain i dalwyr treth y cyngor, sydd wedyn yn cael eu cynnwys ar bil treth y cyngor - mae'r taliadau hyn yn cael eu hadnabod fel y praesept. Mae cyfanswm y praeseptau a'r ardollau a dalwyd i Gomisiynydd Heddlu & Throseddau Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn dod i gyfanswm o £15,905k (£14,779k yn 2018/19). Mae dadansoddiad wedi ei ddarparu yn Nodyn 8.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae gan yr Awdurdod dri trefniant cyllideb ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a gellir gweld y manylion yn Nodyn 27. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r mwyaf ohonynt, mewn perthynas a darpariaeth llety gofal cartref i'r henoed, yn £9,041k. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r storfa Offer Cymunedol yn £219k (£219k yn 2018/19) a chyfrannodd yr Awdurdod £50k i'r Gwasanaeth Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol (£50k yn 2018/19).

Cymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC)

Mae'r Cyngor yn aelod o CLIL/CLILC a gwnaed taliadau iddynt o £78k yn 2019/20 (£78k yn 2018/19). Derbyniodd y Cyngor £141k gan CLIL/CLILC yn 2019/20 (£185k yn 2018/19).

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Mae CBAC yn fwrdd arholi, sydd yn darparu cymwysterau ac asesiad arholiadau i ysgolion Sir Ddinbych. Mae un o Gyfarwyddwyr Gweithredol ei Fwrdd yn Aelod Etholedig o Gyngor Sir Ddinbych. Yn 2019/20 talodd Cyngor Sir Ddinbych £642k ac roedd ganddo ddyled o £3k ar ddiwedd y flwyddyn i CBAC (talwyd £666k yn 2018/19 ac roedd ganddo ddyled o £107k).

Uned Ddata Llywodraeth Leol – Cymru

Mae aelod etholedig yn Gyfarwyddwr presennol yn Uned Ddata Llywodraeth Leol - Cymru. Ymgwymerwyd â gwariant o £28k o fewn 2019/20 gyda Chyngor Sir Ddinbych (£29k yn 2018/19).

Cwmniau

Mae Cod Ymarfer Cyfrifo yn gofyn i awdurdod sydd â chysylltiadau materol mewn un neu fwy o is-gwmniau a chwmniau cysylltiedig baratoi cyfrif refeniw grŵp a mantolen. Nid yw cysylltiadau'r Cyngor â'r cwmniau perthnasol naill ai'n diwallu'r meini prawf ar gyfer bod yn is-gwmni neu'n gwmni cysylltiedig fel y nodir yn y Cod, neu lle maent yn diwallu'r meini prawf, ni ystyrir eu bod yn faterol mewn perthynas â graddfa gyffredinol gweithrediadau'r Cyngor, ac o ganlyniad nid yw Cyfrifon Grŵp wedi'u paratoi.

Yn ystod 2019 sefydlodd Cyngor Sir Ddinbych Gwmni Masnachu Llywodraeth Leol dan berchnogaeth lwyr a elwir Hamdden Sir Ddinbych Cyf. Yng nghyfarfodydd y Cyngor ym mis Gorffennaf a Hydref, cymeradwywyd yr Erthyglau Cymdeithasiad a Chytundeb yr Aelodau drafft, ynghyd a chyfansoddiad Bwrdd y Cwmni a phenodiad nifer o Gyfarwyddwyr. Ni ddaeth y cwmni yn weithredol tan Ebrill 2020 ac o ganlyniad, barnwyd nad yw trafodion yn ystod 2019/20 yn faterol mewn perthynas a maint cyffredinol gweithrediadau'r Cyngor ac o ganlyniad ni pharatowyd Cyfrifon Grwp. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau cyflogres i'r Cwmni a trosglwyddwyd costau staff o £256k i'r Cwmni yn 2019/20. Disgwylir y bydd angen Cyfrifon Grwp ar gyfer Datganiad Cyfrifon 2020/21. Mae Bwrdd y Cyfarwyddwyr yn cynnwys y canlynol:-

- Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi ac Amgylchfyd Gyhoeddus
- Aelod Arweiniol ar gyfer Lles ac Annibyniaeth
- Aelod Arweiniol ar gyfer Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu a'r Cyhoedd
- Cyfarwyddwr Rheoli
- Dau Gyfarwyddwr Annibynnol, a
- Aelod nad yw ar y Cabinet wedi ei ethol gan y Cyngor Llawn.

33. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol drwy daliadau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn golygu bod cynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesuriad o'r gwariant cyfalaf a wnaed yn hanesyddol gan y Cyngor nad ydyw wedi'i ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn ail ran y nodyn hwn.

2018/19 £000		2019/20 £000
252,520	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	275,488
	Buddsoddiad Cyfalaf	
58,272	Eiddo, Peiriannau ac Offer	33,998
96	Eiddo Buddsoddi	0
3,579	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	2,997
	Ffynonellau o Arian	
(1,678)	Derbyniadau cyfalaf	(1,458)
(23,124)	Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth	(16,543)
456	Addasiad i gyllid yn ymwneud â 2017/18	0
	Symiau a roddwyd o'r neilltu o refeniw:	
(7,069)	Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	(1,595)
(7,564)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(10,047)
275,488	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Terfynol	282,840

2018/19 £000		2019/20 £000
	Esboniad o symudiadau mewn blwyddyn	
2,218	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycy (a gefnogir gan gymorth ariannol y llywodraeth)	0
28,074	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthycy (heb gefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	17,399
(7,564)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(10,047)
(216)	Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd	0
456	Adjustment to funding relating to 2017/18	0
22,968	Cynnydd / (gostyngiad) mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	7,352

34. Prydlesau

Mae'r Cyngor yn prydlesu rhai o'i eiddo, cerbydau ac eitemau o offer, yn ogystal â phrydlesu rhai o'r eiddo y mae'n berchen arnynt. Mae trefniadau'r prydlesau wedi'u hadolygu a'u dosbarthu fel prydlesau gweithredol neu ariannol fel y disgrifir mewn mwy o fanylder isod.

Prydlesau Travelodge y Rhyl

Gwerthodd y Cyngor faes parcio i ddatblygwr yn y Rhyl i adeiladu gwesty Travelodge fel rhan o'r amcan strategol i adfywio glannau'r Rhyl. Cwblhawyd y datblygiad hwn erbyn Ionawr 2019 a phrydleswyd y strwythur yn ôl i'r Cyngor gan y datblygwr dros gyfnod o 25 mlynedd am daliad rhent blynyddol o £274k. Is-brydleswyd yr eiddo i Travelodge gan y Cyngor am daliad rhent blynyddol o £305k. Dechreuodd y ddau brydles ar 18 Ionawr 2019 a roedd y taliadau rhent yn dechrau o 19 Gorffennaf 2019 yn dilyn cyfnod di-rent o chwe mis. Cytunodd y Cyngor i weithredu fel gwarantwr rhwng y cyllidwr a gweithredwr y gwesty i sicrhau'r datblygiad hwn drwy ymrwymo i'r cytundebau prydlesu cefn-wrth-gefn hyn drwy dderbyn rhent elw blynyddol o £ 31k. Bydd yr elw hwn yn cael ei roi mewn cronfa wrth gefn a fydd yn cronni cronfeydd i'w defnyddio i liniaru risg ariannol y Cyngor yn y dyfodol. Er mwyn diogelu ei safle yn wyneb Covid 19, mae Travelodge wedi cyflwyno telerau ar gyfer Cytundeb Gwirfoddol Cwmni (CGC) i'w holl landlordiaid. Mae'r CGC wedi arwain at ostyngiad yn y rhent sy'n ddebyniadwy am y ddwy flynedd nesaf (gostyngiad o 75% ar gyfer gweddill 2020 a gostyngiad o 30% ar gyfer 2021).

Awdurdod fel Lesddeiliad Prydlesau Ariannol

Mae gan y Cyngor rai eiddo o dan brydlesau ariannol.

Caiff yr asedau a gafaelir o dan y prydlesau hyn eu cario fel Adeiladau, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
4,305	Tir ac Adeiladau Eraill	4,204

Awdurdod fel Prydlesydd Prydlesau Weithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo i unigolion o dan brydlesau gweithredol ar gyfer dibenion amrywiol, fel datblygiad economaidd i ddarparu unedau i fusnesau lleol. Y taliadau prydles lleiaf sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 2019 £000		31 Mawrth 2020 £000
945	Dim hwyrach na blwyddyn	1,200
2,041	Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na 5 mlynedd	4,516
13,307	Hwyrach na 5 mlynedd	10,896
16,293	Cyfanswm	16,612

35. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy wneud cyfraniadau ar sail canran o gyflogau pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, mae'r Cynllun yn gynllun â buddion diffiniedig. Fodd bynnag, nid yw'r Cynllun wedi'i gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrifo cyfradd gyfraniadau cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Cynhelir prisiau'r gronfa dybiannol bob pedair blynedd. Nid yw'r Cyngor yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifeg. At ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn, caiff ei gyfrif ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2019/20, talodd y Cyngor Sir £7,205k i Bensiynau Athrawon o ran buddiannau ymddeol athrawon, sy'n gyfwerth â 16.48% o gyflog pensiynadwy hyd at 31ain Awst a 23.68% wedyn. Y ffigurau ar gyfer 2018/19 oedd £5,499k a 16.48%. Yn ogystal, gwnaed taliadau o ran ymddeoliadau cynnar cyfwerth a £380k (£343k yn 2018/19). Nid oedd unrhyw gyfraniadau yn aros i'w talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig ac fe'u nodir yn Nodyn 36.

36. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig

Cymryd rhan mewn Cynlluniau Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gost buddiannau ar ôl cyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn cael eu talu nes i'r gweithwyr ymddeol, mae ymrwymiad ar y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddiannau hyn) a datgelu pryd y gall gweithwyr gael eu hawliad yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun ar ôl cyflogaeth:

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, mae hwn yn drefniant pensiwn â buddiannau diffiniedig a gaiff ei gyllido, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i mewn i gronfa, a gyfrifir ar lefel a fwriedir i gydbwysu dyledion pensiynau gydag asedau buddsoddi.
- Trefniadau ar gyfer rhoi buddiannau â disgrisiwn ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar
  - mae hwn yn drefniant buddiannau diffiniedig na chaiff ei gyllido, lle caiff dyledion eu cydnabod pan gaiff y buddiannau eu rhoi. Fodd bynnag, nid oes asedau buddsoddi wedi'u cronni i dalu'r dyledion pensiynau hyn, a rhaid creu arian parod i

dalw taliadau pensiwn gwirioneddol pan fyddant yn daladwy.

Mae Cronfa Bensiynau Clwyd yn drefniant aml-gyflogwr, ble mae pob cyflogwr yn gyfrifol am y costau pensiwn, rhwymedigaethau a risgiau ariannu yn ymwneud â'i weithwyr ei hun a chyn-weithwyr.

Mae rheolaeth y Gronfa yn cael ei freinio yng Nghyngor Sir y Fflint, sef Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgor Cronfa Bensiwn sy'n cynnwys pum Cynghorydd o Gyngor Sir y Fflint a phedwar aelod cyfetholedig.

Mae'r Pwyllgor, gyda chymorth ymgynghorwyr proffesiynol y Gronfa, yn ymgymryd â rolau megis penderfynu ar bolisiau mewn perthynas â'r strategaeth fuddsoddi, gweinyddu llywodraethu, cyfathrebu, strategaeth ariannu a darpariaethau rheoli risg.

Am fanylion pellach ynglŷn ag egwyddorion llywodraethu a buddsoddi Cronfa Bensiwn Clwyd ewch i <https://mss.clwydpensionfund.org.uk/> neu cysylltwch a Chronfa Bensiynau Clwyd yn:

Cronfa Bensiwn Clwyd
Neuadd y Sir
Yr Wyddgrug
Sir y Fflint
CH7 6NA

Y prif risgiau i awdurdod y cynllun yw'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. codi arian ar raddfa fawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, llog bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn y symiau sy'n ofynnol yn ôl statud fel y disgrifir yn y nodyn polisiau cyfrifeg.

Trafodion sy'n gysylltiedig â Buddiannau ar ôl Cyflogaeth

Rydym yn cydnabod cost buddiannau ymddeol yng nghost gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae angen i ni eu gwneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol buddiannau ar ôl cyflogaeth/ buddiannau ymddeol ei dynnu allan o Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau a Disgresiwn	
	2018/19 £000	2019/20 £000	2018/19 £000	2019/20 £000
Datganiad Incwm & Gwariant Cynhwysfawr				
<i>Cost y Gwasanaethau:</i>				
<i>Cost gwasanaeth yn cynnwys:</i>				
• Cost Gwasanaeth Cyfredol	20,082	22,275		
• † Costau Gwasanaeth y Gorfennol/(Enillion)	7,961	1,911		
• (Enillion)/Colled o Setliadau	0	0		
<i>Gwariant Gweithredu Arall:</i>				
• Treuliau Gweinyddu	729	529		
<i>Incwm & Gwariant Ariannu a Buddsoddi</i>				
• Treuliau Llog Net	5,942	6,524	192	170
<i>Cyfanswm y Buddiannau ar ol Cyflogaeth a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau</i>	34,714	31,239	192	170
<i>Buddiannau eraill ar ol Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm Cynhwysfawr:</i>				
<i>Ailfesuriad y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn cynnwys:</i>				
• * Adenillion ar Asedau Cynlluniau (ac eithrio'r swm a nodir yn y Gwariant Llog Net) [A]	(9,931)	28,457		
• * Enillion a Cholledion Actiwaraidd yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Demograffig [B]	0	(31,702)		(418)
• * Enillion a Cholledion Actiwaraidd yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Ariannol [C]	37,386	(17,691)	227	(90)
• * Arall [D]	0	4,393		(141)
<i>Cyfanswm Buddiannau ar ol Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</i>	62,169	14,696	419	(479)
Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn				
Gwrthdroad costau net a wnaed l'r Gwarged neu'r Ddyled				
• ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer Buddiannau ar ol Cyflogaeth yn unol a'r Cod	(34,714)	(31,239)	(192)	(170)
<i>Swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn</i>				
• Cyfraniadau gweithwyr sy'n daladwy i'r cynllun	18,517	19,128		
• Buddiannau ymddeol sy'n daladwy i bensiynwyr			749	732

*A + B + C + D = Ailfesuriad y Rhwymedigaeth / (Ased) Buddiannau Diffiniedig Net fel y dyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: (£17,192k) 2019/20; £27,682k 2018/19).

† Dyfarniad McCloud & Chynnydd ar ol cyflogaeth ar Fudd-daliadau Pensiwn Lleiafswm Gwarantiedig (PLIG) Mae penderfyniadau'r llys apel yn achosion Sargeant/McCloud (y cyfeirir atynt yn gyffredinol ar gyfer CPLIL fel "McCloud") wedi dyfarnu bod y diogelwch trosiannol a roddwyd i aelodau hyn pan newidwyd y Cynlluniau Pensiwn

Gwasanaeth Cyhoeddus yn gyfystyr a gwahaniaethu anghyfreithlon ar sail oedran. Mae'r Llywodraeth wedi derbyn y bydd angen neud rhwymedïau yn ymwneud a Dyfarniad McCloud mewn perthynas a holl gynlluniau pensiwn y sector gyhoeddus, gan gynnwys CPLIL. Mae'n hynod annhebygol y bydd ffurf y rhwymedi yn hysbys yn y dyfodol agos a bydd unrhyw gost yn awr yn amcangyfrif. Dangosodd y Cyngor amcangyfrif o rwymedigaethau McCloud o £7,649k yng nghyfrifon 2018/19 a dangoswyd y cynnydd fel cost gwasanaeth yn y gorffennol.

Ar hyn o bryd, mae'n ofynnol i gynlluniau pensiwn y gwasanaethau cyhoeddus ddarparu cynnydd pensiwn CPI llawn ar fudd-daliadau PLIG ar gyfer aelodau sy'n cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth rhwng 6 Ebrill 2016 a 5 Ebrill 2021. Mae'n bosibl y bydd Llywodraeth y DU yn ymestyn hyn rhywbryd yn y dyfodol i gynnwys aelodau sy'n cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth o 6 Ebrill 2021 ymlaen a gall hyn arwain at gostau pellach i GPLIL.

Asedau Pensiwn a Rhwymedigaethau a Gydabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a nodir yn y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth yr awdurdod o ran ei gynlluniau buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2018/19 £000	2019/20 £000	2018/19 £000	2019/20 £000
Gwerth Presennol y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	717,246	698,456	7,444	6,233
Gwerth teg yr Asedau Cynlluniau	(431,909)	(417,551)		
Is-gyfanswm	285,337	280,905	7,444	6,233
Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth (ased)				
Rhwymedigaeth net yn deillio o fudd diffiniedig	285,337	280,905	7,444	6,233

Cysoniad y Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2018/19 £000	2019/20 £000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	407,992	431,909
Incwm llog	10,760	10,511
Treuliau gweinyddu	(729)	(529)
Enilliad/(colled) ailfesuriad:		
• Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y gwariant llog net	9,931	(28,457)
• Arall		
Effaith newidiadau yng nghyfraddau'r gyfnewidfa dramor		
Cyfraniadau gan y cyflogwr	18,517	19,128
Cyfraniadau gan weithwyr	3,946	4,136
Buddiannau a dalwyd	(18,508)	(19,147)
Arall		
Gwerth cau asedau'r cynllun	431,909	417,551

Cysoniad Gwerth Presennol Rhwymedigaethau y Cynllun (Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig)

	Rhwymedigaeth a Ariennir		Rhwymedigaeth nas Ariennir	
	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau Disgresiwn	
	2018/19 £000	2019/20 £000	2018/19 £000	2019/20 £000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	649,677	717,246	7,774	7,444
Cost gwasanaeth presennol	20,082	22,275		
Cost llog	16,702	17,035	192	170
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun (Enillion) a cholledion ailfesuriad:	3,946	4,136		
• Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig		(31,702)		(418)
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	37,386	(17,691)	227	(90)
• Arall		4,393		(141)
Cost gwasanaeth blaenorol	7,674	1,772		
Colledion/(enillion) a chwtogiad	287	139		
Rhwymedigaethau a ragdybir ar gyfuniad endidau Buddiannau a dalwyd	(18,508)	(19,147)	(749)	(732)
Rhwymedigaethau wedi eu dileu ar setliadau				
Balans terfynol ar 31 Mawrth	717,246	698,456	7,444	6,233

Asedau Cynwysedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

	Gwerth teg asedau'r cynllun	
	2018/19 £000	2019/20 £000
Arian Parod a Symiau Cywerth ag Arian Parod	864	5,579
Ecwitiâu		
• DU a ddyfynnwyd	0	0
• Byd-eang a ddyfynnwyd	34,553	32,257
• Byd-eang na ddyfynnwyd	0	0
• UDA	0	0
• Japan	0	0
• Ewrop	0	0
• Marchnadoedd datblygol	26,778	23,172
• Cyffindir	0	0
• Dwyrain Pell	0	0
Is-gyfanswm Ecwiti	61,331	55,429
Bondiau		
• Bondiau Tramor Eraill	47,942	41,954
• LDI	98,475	73,104
Is-gyfanswm Bondiau	146,417	115,058
Eiddo		
• DU	23,755	27,765
• Tramor	4,751	1,821
Is-gyfanswm Eiddo	28,506	29,586
Eraill		
• Cronfeydd Diogelu	32,393	32,456
• Ecwiti preifat	49,670	57,307
• Isadeiledd	15,549	27,408
• Coed ac Amaeth	5,183	4,809
• Credyd Preifat	7,342	10,047
• DGF	84,654	79,872
Is-gyfanswm Eraill	194,791	211,899
Cyfanswm Asedau	431,909	417,551

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Dyledion

Mae dyledion wedi'u hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod yn dibynnu ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog ac ati.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Dyledion Buddiannau â Disgresiwn wedi'u hamcangyfrif gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni annibynnol o actiwarïaid, ac mae amcangyfrifon ar gyfer Cronfa'r Cyngor Sir yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2019.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	Cynllun Pensiwn y Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddion Disgresiwn	
	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20
Rhagdybiaethau Marwolaeth:				
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr				
• Dynion	23.2 blw	22.5 blw	23.2 blw	22.5 blw
• Merched	25.7 blw	24.9 blw	25.7 blw	24.9 blw
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	25.9 blw	24.1 blw		
• Merched	28.4 blw	26.9 blw		
Cyfradd Chwyddiant	2.20%	2.10%	2.30%	2.10%
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	3.45%	3.35%		
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	2.30%	2.20%	2.40%	2.20%
Cyfradd disgowntio buddiannau'r cynllun	2.40%	2.40%	2.40%	2.40%

Mae amcangyfrif y rhwymedigaeth budd ddiffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwari a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrydd isod wedi eu pennu ar sail newidiadau rhesymol posibl ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae'n rhagdybio, ar gyfer pob newid, bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau ar gyfer dynion a merched. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai rhagdybiaethau fod yn rhyngberthynol. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrydd wedi dilyn polisïau cyfrifo'r cynllun h.y. ar sail actiwari yn defnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir. Nid yw'r dulliau na math y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiad sensitifrydd isod wedi eu newid ers y cyfnod blaenorol.

Newid mewn rhagdybiaethau 31 Mawrth 2020	Effaith ar y rhwymedigaeth net yn sgil y Rhwymedigaeth Budd Ddiffiniedig yn y Cynllun £000
Hirhoedledd (cynnydd mewn 1 flwyddyn)	19,111
Cyfradd chwyddiant (cynnydd o 0.1%)	12,038
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau (cynnydd o 0.1%)	1,607
Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaeth y cynllun (cynnydd o 0.1%)	(11,836)
Enillion buddsodiad (lleihad o 1%)	4,236

Effaith bosibl Covid 19 ar brisiadau Buddsoddiadau Eiddo Cyfun

Mae portffolio buddsoddiadau Cronfa Bensiynau Clwyd yn cynnwys nifer o Fuddsoddiadau Eiddo Cyfun. Mae'r eiddo sylfaenol, y mae gwerth y buddsoddiadau yn seiliedig arnynt, wedi'u prasio gan mwyaf gan gwmnïau annibynnol wedi'u rheoleiddio o syrfewyr a phriswyr. Cyhoeddodd Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS) fod pandemig Covid 19 wedi cael effaith ar arferion a gweithdrefnau gweithwyr proffesiynol prasio. Mae RICS wedi dweud y gallai fod yn anodd archwilio eiddo oherwydd gweithdrefnau mewnol y cwmni ei hun, cyfyngiadau'r llywodraeth neu amharodrydd y deiliaid i ganiatáu mynediad, a bod diffyg gweithgarwch masnachol wedi cyfyngu faint o ddata'r farchnad all gael ei ddefnyddio fel cymaryddion.

Yng ngoleuni hyn, mae RICS wedi dweud wrth eu haelodau rheoledig i ystyried a oes angen datgan 'ansicrwydd prisio perthnasol' o ran yr eiddo sy'n cael eu prisio. O ganlyniad, mae nifer o Reolwyr Buddsoddi yn gwneud datganiadau 'ansicrwydd perthnasol' o ran gwerth eu Cronfeydd Eiddo Cyfun. Mae rhai rheolwyr, gan gynnwys rhai y mae gan Gronfa Bensiynau Clwyd fuddsoddiadau gyda nhw, yn ystyried yr ansicrwydd o ran gwerth y cyllid i fod yn ddigon sylweddol i atal tanysgrifio ac adbryniad o fewn eu cerbydau Eiddo Cyfun.

Ar 31 Mawrth 2020, gwerth Buddsoddiadau Eiddo Cyfun Cronfa Bensiynau Clwyd a adroddwyd gan eu rheolwyr buddsoddi oedd £127.5m. Cyfran y Cyngor o'r buddsoddiad hwn yw tua £29.6m. Yn seiliedig ar hyn, amcangyfrifwyd bod posibl i ostyngiad o ran gwerth o tua 12.5% arwain at wahaniaeth perthnasol posibl yn yr asedau a neilltuwyd i'r Cyngor, ac felly cynnydd yn yr atebolrwydd net y gellir ei briodoli i'r Cyngor.

Risgiau a'r Strategaeth Fuddsoddi

Mae'r Gronfa yn cynnal sefyllfaoedd yn defnyddio amrywiaeth o offerynnau ariannol ac felly mae'n agored i nifer o risgiau ariannol gan gynnwys risgiau credyd a gwrthannol, risg hylifedd, risg marchnad a risg cyfraddau cyfnewid.

Mae gweithdrefnau rheoli risg yr Awdurdod Gweinyddu yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hynny. Mae'r Gronfa Bensiwn yn flynyddol yn adolygu ei Ddatganiad Strategaeth Fuddsoddi, a'r Datganiad Strategaeth Cyllido gyfatebol, sy'n gosod polisi'r Gronfa Bensiwn ar faterion fel y math o fuddsoddiadau i'w dal, y balans rhwng gwahanol fathau o fuddsoddiadau, cyfyngiadau buddsoddi a'r ffordd y rheolir risg.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae'r Cyngor Sir wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r cynllun i gyflawni lefel gyllido 100% dros y 13 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro yn flynyddol. Bydd y prisiad tair blynedd nesaf yn cael ei gwblhau ar 31 Mawrth 2022.

Bydd yn rhaid i'r cynllun ystyried newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Dan y Ddeddf, efallai na fydd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Cymru a Lloegr, a'r prif gynlluniau pensiwn eraill, yn darparu buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014. Mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau, o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau cyfartaledd enillion gyrfa newydd i dalu pensiynaua buddiannau eraill i weision cyhoeddus penodol.

Rhagwelir y bydd yr awdurdod yn talu £16,674k i'r cynllun yn 2020/21.

Cyfartaledd pwysol hyd y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 17 mlynedd, 2019/20 (18 mlynedd 2018/19).

37. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Rheoli Trysorlysoedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Darbodus

ar gyfer Cyllid Cyfalaf ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Fel rhan o fabwysiadu Cod Rheoli'r Trysorlys, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Reoli'r Trysorlys ar gyfer 2019/20 ar 19 Chwefror 2019. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi'r trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn.

Mae Strategaeth Reoli'r Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol â Chyfarwyddyd Buddsoddi Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol. Mae'r Cyfarwyddyd hwn yn egluro y dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd, yn hytrach nag arenillion. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli'r Trysorlys, yn seiliedig ar geisio cyfradd uchaf dychweliadau sy'n gyson â lefelau priodol diogelwch a hylifedd.

Y prif risgiau a gaiff eu cwmpasu yw:

Risg Credyd: Y posibilrwydd y bydd partion eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd: Y posibilrwydd y does gan y Cyngor ddim arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad: Y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Risg Credyd

Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg trwy sicrhau bod buddsoddiadau wedi'u lleoli gyda'r llywodraeth ganolog, awdurdodau eraill neu Fanciau a Chymdeithasau Adeiladu sydd â sgorau credyd digon uchel fel y nodwyd yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys. Bydd cyfyngiad o £5,000k yn cael ei roi ar swm yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda pharti unigol. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £10,000k am gyfnod hirach na blwyddyn.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw brofiad hanesyddol o ddiffygdlu gan barti arall. Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddangosyddion yn ogystal â sgorau credyd i benderfynu pwy i fuddsoddi gyda nhw. Mae'r rhain yn cynnwys gwarantau'r Llywodraeth, cryfder ariannol y Wlad a phrisiau cyfranddaliadau. Bydd y Cyngor a'i ymgynghorydd trysorlys yn parhau i ddadansoddi a monitro'r dangosyddion hyn a datblygiadau credyd yn rheolaidd ac yn ymateb yn ôl yr angen i sicrhau diogelwch y symiau a fuddsoddwyd.

Dyledwyr

Cydnabyddir yn yr amgylchedd economaidd presennol y bydd casglu arian dyledus yn anoddach, ond mae'r Awdurdod eisoes wedi buddsoddi mewn methodoleg Rheoli Credyd cryf gyda staff hyfforddedig wedi'u cefnogi gan drefnau effeithiol a ddylai gynnal llif arian a lleihau enghreifftiau o droseddau cytundebol.

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth nominal portffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

	Sgôr Tymor Hir ar adeg Buddsoddi	Sgôr Tymor Hir ar 31/03/2020	Balans a fuddsoddwyd ar 31/03/2020 £000	Dyddiad Ad-dalu			
				0-3 Mis £000	4-6 Mis £000	7-9 Mis £000	10-12 Mis £000
Banciau'r DU	A+	A+	3,000	3,000			
Bank of Scotland	A+	A+	3,000	3,000			
NatWest							
Llywodraeth y DU							
Swyddfa Rheoli	AA	AA	22,900	22,900			
Dyled							
Total			28,900	28,900			

Diffiniad Graddau Tymor Hir	AA	Ansawdd Credyd Uchel iawn Disgwyliad o risg credyd isel iawn. Gallu cryf iawn i dalu ymrwymadau ariannol sydd ddim yn agored yn sylweddol i ddigwyddiadau rhagweladwy.
	A	Ansawdd Credyd Uchel Disgwyliad o risg credyd isel. Gallu cryf i dalu ymrwymadau ariannol, a all fod yn fwy agored i amodau busnes neu economaidd anffafriol nag sy'n wir ar

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad at gyfleusterau benthyca gan y Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus (PWLb). Does dim risg yn cael ei adnabod na fydd y Cyngor yn gallu dod o hyd i'r arian i dalu ei ymrwymadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gorfod rheoli'r risg na fydd yn agored i ailgyflenwi cyfran helaeth o'r arian a fenthycwyd ar adeg pan mae cyfraddau llog yn anffafriol.

Roedd dadansoddiad aeddfedrwydd dyled PWLB a dros dro y Cyngor ar 31 Mawrth 2020 fel a ganlyn:

	Years	31 Mawrth 2019 £000	31 Mawrth 2020 £000	%
Benthyciadau Tymor Byr Benthyciadau Tymor Hir	Llai na 1 blwyddyn	(24,705)	(36,091)	14.09
	Dros 1 dan 6	(30,215)	(39,985)	15.61
	Dros 6 dan 10	(18,134)	(26,363)	10.29
	Dros 10 dan 15	(21,059)	(28,061)	10.96
	Dros 15 dan 20	(40,072)	(31,647)	12.36
	Dros 20 dan 25	(6,000)	(6,000)	2.34
	Dros 25 dan 30	0	0	0.00
	Dros 30 dan 35	(19,126)	(24,250)	9.47
	Dros 35 dan 40	(63,825)	(58,700)	22.93
	Dros 40 dan 45	(5,000)	(5,000)	1.95
Cyfanswm Benthycia Tymor Hir		(203,431)	(220,006)	85.91
Cyfanswm Benthycia ar		(228,136)	(256,097)	100.00
Llog a Gronnwyd		(1,677)	(1,771)	
Premiwm a Ohiriwyd				
Addasiadau SAARh 9		5,493	5,429	
Cyfanswm Benthycia ar Gost Amorteiddio		(224,320)	(252,439)	

Risg Marchnad

(1) Risg Cyfradd Llog:

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau llog. Nod y Strategaeth Rheoli Trysorlys yw lliniaru'r risgiau hyn trwy osod terfyn uchaf o 40% ar ddyled allanol a all fod yn destun cyfraddau llog amrywiol. Ar 31 Mawrth 2019 a 31 Mawrth 2020, roedd 100% o'r portffolio dyledion mewn offerynnau cyfradd sefydlog.

Mae buddsoddiadau hefyd yn amodol ar symudiadau mewn cyfraddau llog. Oherwydd bod buddsoddiadau yn cael eu gwneud ar gyfraddau sefydlog, ond ar gyfer cyfnodau amser byrrach, maent yn fwy agored i symudiadau cyfraddau llog. Mae'n rhaid cydbwysu'r risg yn erbyn y camau gweithredu a gymerwyd i liniaru'r risg credyd.

(2) Risg Pris:

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly ni fydd unrhyw risg prisiau (h.y. y risg y bydd y Cyngor yn dioddef colled o ganlyniad i symudiadau anffafriol ym mhris yr offerynnau ariannol).

(3) Risg Cyfnewid Tramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor. Felly, nid yw'n agored i risg o golli arian o ganlyniad i symudiadau anffafriol yn y cyfraddau cyfnewid.

38. Asedau Treftadaeth

Cysoni Gwerth Asedau Treftadaeth sydd gan yr Awdurdod.

2019/20	Plas Newydd	Carchar Rhuthun	Nantclwyd y Dre	Cyfanswm Asedau Treftadaeth
	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2019	1,915	7,330	5,900	15,145
Ychwanegiadau	0	0	0	0
Enillion Ailbrisió	0	0	0	0
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr Arian Dros Ben neu'r Diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau	0	0	0	0
Dibrisiadau	(10)	(32)	(30)	(72)
31 Mawrth 2020	1,905	7,298	5,870	15,073

2018/19	Plas Newydd	Carchar Rhuthun	Nantclwyd y Dre	Cyfanswm Asedau Treftadaeth
	£000	£000	£000	£000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2018	1,114	4,427	2,954	8,495
Ychwanegiadau	0	0	0	0
Enillion Ailbrisió	811	3,009	2,976	6,796
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr Arian Dros Ben neu'r Diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau	0	(75)	0	(75)
Dibrisiadau	(10)	(31)	(30)	(71)
31 Mawrth 2019	1,915	7,330	5,900	15,145

Cofebion Hynafol Cofrestredig

Mae gan y Cyngor nifer o gofebion hynafol cofrestredig ac adeiladau rhestredig a ddsberthir gan CADW fel Asedau Treftadaeth ond nid oes gan y rhain brisiadau ynghlwm. Yn eu plith mae Castell Dinas Bran sydd yn gastell canoloesol sy'n sefyll yn uchel ar fryn uwchben tref Llangollen, ac mae'n safle Bryngaer o'r Oes Haearn. Mae eraill yn cynnwys Tŵr Jiwbilf, Moel Fenlli, Moel y Gaer Llanbedr, Caer Drewyn, Tŷ Baddon Rufeinig Prestatyn. Mae rhagor o wybodaeth ar gael gan CADW neu Ymddiriedolaeth Archeolegol Clwyd Powys.

Regalia Dinesig

Mae'r rhan fwyaf o'r Regalia Dinesig yn dal i fod ym mherchnogaeth pob Cyngor Tref, gyda nifer fach iawn o wrthrychau yn derbyn gofal gan y Gwasanaeth Treftadaeth, oherwydd bod angen gofal a storfa broffesiynol arnynt neu oherwydd eu gwerth hanesyddol. Fodd bynnag, nid yw Regalia Dinesig wedi'i gynnwys ar y Fantolen gan fod angen rhagor o wybodaeth a chyfuno'r casgliadau.

Adeiladau Treftadaeth

Mae gan Sir Ddinbych yr adeiladau treftadaeth a ganlyn. Ailbrisiwyd yr adeiladau yn 2018/19 fel rhan o'r rhaglen aiblrizio pum mlynedd. Nid oes prisiad, ar hyn o bryd, ar gyfer yr arteffactau a gedwir yn yr adeiladau. Mae'r rhan fwyaf o arteffactau yn 'roddion' heb unrhyw gost ac nid yw'r gair 'gwerth' mewn amgueddfeydd yn aml yn cyfeirio at werth ariannol.

Plas Newydd – Adeilad Gradd 2* a Thirwedd Rhestredig

Mae Plas Newydd yn eiddo dau lawr ar wahân sydd wedi'i adeiladu gyda ffrâm bren a drychiadau brics a charreg wedi'u rendro a'u paentio. Mae gan yr amgueddfa tua 400 o arteffactau gan gynnwys dodrefn, eitemau cymdeithasol a domestig (llyfrau, medalau, cerameg a gwisgoedd), effemera a chasgliadau amrywiol.

Carchar Rhuthun – Carchar Fictoraidd Gradd 2*

Caeodd Carchar Rhuthun fel carchar yn 1916. Prynodd y Cyngor Sir yr adeiladau yn 1926 a'u defnyddio ar gyfer swyddfeydd, archifau'r sir a llyfrgell y dref. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd adeiladau'r carchar fel ffatri arfau, cyn ei dychwelyd i'r Cyngor Sir fel pencadlys Gwasanaeth Llyfrgell Sir Ddinbych. Yn 2002, ailwampiwyd y carchar yn helaeth a'i ailagor fel amgueddfa. Mae rhai o'r eitemau yn y casgliad yn rhan annatod o'r adeilad, megis y baddonau cerrig, tra bod eraill yn wrthrychau ac yn archifau sy'n ymwneud â hanes y Carchar.

Nant Clwyd Y Dre – Adeilad Graddfa 1* a Gerddi Rhestredig

Prynwyd yr eiddo gan Gyngor Sir Clwyd yn 1984. Roedd yn adfail ond roedd rhaglen i adnewyddu a diogelu'r rhannau allanol a gwblhawyd yng nghanol y 1990au. Cafodd yr eiddo ei adnewyddu yn llawn a'i agor i'r cyhoedd ym mis Mehefin 2007 fel amgueddfa oherwydd ei deilyngdod hanesyddol.

Casgliadau Gwasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych

Mae'r casgliad yn dyddio o'r 1960au pan, cyn bodolaeth gwasanaeth amgueddfa neu dreftadaeth, roedd deunydd yn cael ei gasglu gan amryw o adrannau o'r hen awdurdodau lleol. Mae tua 10,000 o wrthrychau yn y casgliad gan gynnwys hanes cymdeithasol a diwydiannol, archif a deunydd archeolegol.

Amgueddfeydd

Mae tua 1,000 o eitemau yn gysylltiedig â'r hen amgueddfa yn Ninbych a tua 3,000 o eitemau unigol yn gysylltiedig ag Amgueddfa'r Rhyl.

Asedau Treftadaeth Anniriaethol

Mae rhai cofnodion hanesyddol yn cael eu cadw yn Swyddfa Cofnodion Sir Ddinbych, ond mae angen ymchwil pellach ar gyfer perchnogaeth rhai o'r cofnodion.

Arall

Nodwyd fod gan Ysgol Uwchradd yn Sir Ddinbych lun gan yr arlunydd Tirlun Cymreig, Syr John "Kyffin" Williams. Amcangyfrif iw ei fod yn werth rhwng £14,000 - £20,000.

Rheoli Casgliadau a Phrasiadau

Mae rheoli casgliadau yn cael ei arwain gan y Cynllun Achrediadau a Strategaeth Amgueddfeydd Cymru. Mae casgliadau treftadaeth teithiol y Sir yn cael eu cadw yn Storfa'r Sir yn Rhuthun. Mae'r rhain yn cynnwys casgliadau archeolegol (fel canfyddiadau Rhufeinig o Faddondy Prestatyn a chasgliadau canoloesol o Gastell Rhuddlan), casgliadau sy'n gysylltiedig â Merched Llangollen, sawl cadair Eisteddfod a chasgliadau hanes cymdeithasol yn ymwneud â'r sir gyfan. Ym mis Awst 2017, cafodd Curadur Amgueddfa â chymwysterau proffesiynol ei recriwtio i gymryd cyfrifoldeb am ofalu am y casgliadau yn Sir Ddinbych, gan ddisodli'r trefniant SLA blaenorol gydag Ymddiriedolaeth Castell Bodelwyddan. Mae gwaith y Curadur hyd yma wedi cynnwys cyflwyno ar gyfer Achrediad Amgueddfeydd ym Mhlas Newydd, Carchar Rhuthun ac Amgueddfa'r Rhyl, a oedd yn llwyddiannus ar gyfer pob safle ac a ddyfarnwyd ym mis Medi 2018. Cynhaliwyd archwiliad gwrthrych llawn ym Mhlas Newydd, Carchar Rhuthun, Amgueddfa'r Rhyl ac Amgueddfa Gwirfoddolwyr Dinbych (sydd ar hyn o bryd yn cynnwys Amgueddfa Dinbych a Chasgliadau Sir Ysbyty ar fenthyciad hirdymor). Mae gwaith yn parhau yn Storfa yr Amgueddfa i wirio cyflwr, ail-labelu, tynnu lluniau a symud pob gwrthrych yn gorfforol, fel rhan o brosiect mwy i wella gofal gwrthrych a cynhwysedd storio. Yn unol â'r archwiliadau gwrthrych, bu gweithredu'r Gronfa Ddata Rheoli Gwrthrych newydd a fydd yn dal yr holl wybodaeth gwrthrych. Mae swydd y Curadur yn bodloni gofynion Achredu Amgueddfeydd yn llawn.

Benthyciadau

Bydd nifer o eitemau yn cael eu benthycu i ac o'r Gwasanaeth Treftadaeth. Mae gan Plas Newydd ddodrefn sy'n cael ei fenthycu gan Amgueddfa Cenedlaethol Cymru ac mae'r rhain wedi'u cynnwys ym mholisi yswiriant Sir Ddinbych. Mae yna hefyd eitemau ar fenthyciad hirdymor gan Orielau Cyfiawnder yn Nottingham yng Ngharchar Rhuthun. Bydd cofrestr fenthyciadau yn cael ei chadw ym mhrif swyddfa'r amgueddfa

Caffael a Gwerthu

Mae gan y Gwasanaeth Treftadaeth "Lyfryn Dogfennau a Threfnau Amgueddfa", yn ogystal â'r polisïau eraill sydd wedi'u rhestru yng Nghynllun Ymlaen y Gwasanaeth Treftadaeth. Mae Dogfennaeth a Llawlyfr Gweithdrefn yr Amgueddfa yn dogfennu'r gweithdrefnau ar gyfer caffael a gwaredu pob eitem. Dylai fod gan bob eitem rif unigryw, manylion am berchnogaeth a math o flaendal. Unwaith y bydd eitem ar gael yn erbyn y Polisi Casglu, gwneir penderfyniad i'w dderbyn yn ffurfiol i gasgliad yr amgueddfa neu ddychwelyd i'r perchennog.

39. Polisiâu Cyfrifo**i. Egwyddorion Cyffredinol**

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2020. Mae gofyn i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon Blynyddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru)(Diwygiad) 2018. Mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20' (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Paratowyd y cyfrifon ar sail cost hanesyddol ac eithrio rhai categorïau o asedau anghyfredol sy'n cael eu mesur yn ôl eu gwerth cyfredol ac offerynnau ariannol, sydd bellach yn cael eu cario o fewn y Fantolen ar werth teg fel y diffinnir gan y Cod. Paratowyd y Datganiad Cyfrifon ar sail busnes gweithredol.

Mae cyflwyniad y Cyngor o'r cyfrifon yn cydymffurfio â mabwysiadu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r Prif Datganiadau yn cynnwys:

- Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn
- Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- Y Fantolen
- Datganiad Llif Arian

ii. Cyfrifyddu ar gyfer Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod y cydbwysedd rheoli ar gyfer ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol (h.y. y categorïau hynny o ysgol a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'l diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r awdurdod lleol.

Mae y cod hefyd yn nodi bod asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod yr ysgolion yna yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol.

Felly mae trafodion, llifau arian parod a balansau ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr awdurdod fel pe baent yn drafodion, llifau arian a balansau yr awdurdod.

iii. Croniadau Incwm a Gwariant

Cedwir y cyfrifon ar sail cronïadau yn unol â'r Cod.

Gwneir cronïadau mewn perthynas â grantiau a hawliwyd neu gellir ei hawlio at ddibenion refeniw a chyfalaf. Caiff rhai hawliadau grant eu cwblhau ar ôl i'r cyfrifon gael eu cwblhau ac yn yr achos hwn caiff y grant ei gronni ar sail yr amcangyfrif gorau sydd ar gael, a chyfrifir am unrhyw wahaniaethau yn y flwyddyn ganlynol.

Cyfrifir gweithgaredd ar gyfer y flwyddyn y caiff ei gynnal, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff ffioedd, taliadau a rhenti gan gwsmeriaid eu cyfrif fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau o nwyddau a gwasanaethau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio. Lle ceir bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a phryd y cânt eu defnyddio, cânt eu cario fel rhestr eiddo ar y Fantolen
- Cyfrifir y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail cyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifioedd arian sydd wedi'u gosod neu eu penderfynu gan y contract.
- Lle cydnabyddir incwm a gwariant ond nad ydyw arian parod wedi'i dderbyn neu ei dalu, cofnodir y dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ar y Fantolen. Lle ceir amheuaeth y caiff dyledion eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr i lawr a gwneir tâl i refeniw am yr incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosibl.

iv. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac arian parod a gedwir mewn cyfrifon adnau sy'n ad-daladwy ar orchymyn. Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod gyda risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth. Mae hyn yn golygu bod 'Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod' yn cynnwys arian parod a gedwir mewn banc, cyfrifon adnau ar alw a chyfrifon galw mynediad uniongyrchol.

v. Codi taliadau ar Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff gwasanaethau, gwasanaethau cefnogi a chyfrifon masnachu eu debydu â'r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrsiad i'w briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisiu a lleihad yng ngwerth asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisiu wrth gefn y gall y colledion gael eu dileu yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog annirweddol i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i ariannu dibrsiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae gofyn iddo roi cyfraniad ariannol o refeniw tuag at leihad yn ei ofyniad benthycy cyffredinol sy'n gyfystyr â swm a gyfrifir ar sail darbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllaw statudol. Felly caiff dibrsiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio eu disodli gan gyfraniad ym Malans Cronfa'r Cyngor / Balans CRT drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vi. Buddiannau Gweithwyr**Buddiannau'n daladwy yn ystod cyflogaeth**

Telir buddion gweithwyr tymor byr fel cyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, absenoldeb salwch a threuliau yn fisol a'u codi ar sail cronïadau i linell wasanaeth perthnasol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Buddiannau Dod â Swydd i Ben

Mae buddiannau dod â swydd i ben yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad gan y swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, ac yn cael eu codi ar sail cronïad i'r llinell gwasanaeth addas yn unol â'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn gynt na phryd na chaiff yr awdurdod bellach dynnu'r cynigion buddion yn ôl neu bryd y bydd yr awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Lle bydd buddiannau dod â swydd i ben yn cynnwys codi pensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn i falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu bensiwnwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn Natganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddion pensiwn wrth ddod â swydd i ben, a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau a'r pensiwnwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ar ôl cyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita neu ar ran yr Adran Addysg (DfE).
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Darparodd y ddau gynllun fuddiannau wedi'u diffinio i aelodau (cyfandaliadau a phensiynau ymddeoliad), a enillwyd gan weithwyr sydd wedi gweithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na all y rhwymedigaeth i'r buddiannau hyn gael eu pennu ar y Cyngor fel arfer. Cyfrifir y cynllun felly fel pe bai'n gynllun cyfrannu wedi'i ddiffinio, ac nid yw'r Fantolen yn nodi unrhyw rwymedigaeth i dalu'r buddiannau hyn yn y dyfodol. Caiff llinellau Ysgolion ac Addysg & Gwasanaethau Plant yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr eu codi gyda chyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Caiff y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ei gyfrif fel cynllun buddiannau wedi'i ddiffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy ddefnyddio'r dull uned wedi'i rhagamcanu – h.y. asesiad o daliadau'r dyfodol a wneir mewn perthynas â

buddiannau ymddeol a enillir gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiad gweithwyr ac ati, ac amcangyfrifon enillion wedi'u rhagamcanu ar gyfer gweithwyr cyfredol.

- Mae rhwymedigaethau yn cael disgownt i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt yn seiliedig ar gynnyrch gwerth y farchnad ar y dyddiad adrodd ar fondiau corfforaethol o ansawdd uchel.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Clwyd sy'n cael eu priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen am eu pris teg:
  - gwarannau wedi'u dyfynnu – pris cynnig cyfredol
  - gwarannau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
  - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
  - eiddo – gwerth y farchnad.
- Caiff y newid yn rhwymedigaeth pensiynau net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillir eleni - wedi'i ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau roedd y gweithwyr yn gweithio iddynt
- cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau yn codi o benderfyniadau'r flwyddyn hon y mae eu heffeithiau yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol – wedi'i debydu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg mewn Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gorfforaethol & Amrywiol.
- Llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net, h.y. cost llog net ar gyfer y awdurdod – y newid yn ystod y cyfnod yn yr atebolrwydd buddion diffiniedig net sy'n codi o dreigl amser, wedi'i godi i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn unol â Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hwn ei gyfrifo drwy gymhwyso'r gyfradd ostyngol a ddefnyddiwyd i fesur y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod, gan ystyried unrhyw newid yn y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-dal.

Ail-fesur yn cynnwys

- Adenillion ar asedau cynlluniau - ac eithrio symiau a gynhwyswyd mewn llog net ar yr atebolrwydd buddiannau diffiniedig net - tâl i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall
- Enillion a cholledion actiwaraidd – newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nad ydyw digwyddiadau wedi cyd-daro â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - wedi'u codi i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Cyfraniadau wedi'u talu i Gronfa Bensiwn Clwyd – arian parod wedi'i dalu fel cyfraniadau gweithiwr i'r gronfa bensiwn.

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn gofyn i Falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn, felly'n mesur yr effaith fuddiol ar Gronfa'r Cyngor sydd angen cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llifoedd arian yn hytrach, na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddiannau â Disgresiwn

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddiannau ymddeol yn ôl disgresiwn, mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrif iddynt godi o ganlyniad i roi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon), yn cael eu cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad, ac yn cael ei gyfrif drwy ddefnyddio'r un polisiau ag sy'n gymwys i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

vii. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod rhoi gwybod a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth amodau a fodolodd ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- Y rhai hynny sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod rhoi gwybod - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith faterol, gwneir datgeliad yn nodiadau'r natur o ddigwyddiadau a'u heffaith ariannol fel y cawsant eu hamcangyfrif.

Nid yw digwyddiadau a gynhaliwyd ar ôl dyddiad awdurdodi'r cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

viii. Offerynnau Ariannol

Dyledion Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg ac yn cael eu cario ar gost wedi'u hamorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd log effeithiol yw'r gyfradd sy'n union ddisgownt o'r taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol. Ar gyfer yr holl fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ad-daladwy (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Mae'r enillion a cholledion ar adbrynu neu setlo benthyciadau yn gynnar yn cael eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn Natganiad Incwm a Gwariant cynhwysfawr yn y flwyddyn adbrynu/setliad. Fodd bynnag, lle mae adbrynu'n digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu yn ôl eu trefn o gost wedi'i amorteiddio y benthyciad newydd neu'n un wedi'i addasu, ac mae'r ysgrifennu i lawr i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd log effeithiol. Fodd bynnag, yn 2018/19 gyda chyflwyniad SAARh 9, mae'r Cyngor wedi gorfod ail-gyfrifio swm cario'r benthyciad wedi'i addasu ar 1 Ebrill 2018 gan ddefnyddio'r gyfradd llog effeithiol gwreiddiol. Mae'r newid wedi arwain at gredyd i'r D.I. & G.C. a sefydlu cronfa newydd. Bydd y cynnydd mewn taliadau llog dros weddill cyfnod y benthyciad yn golygu y bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio i ariannu'r cynnydd hwn.

Lle mae premiymau neu ddisgowntiau wedi cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r golled dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r symiau a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gost net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae'r awdurdod yn dal asedau ariannol a fesurir ar:

- gost wedi'i hamorteiddio

Model busnes yr awdurdod yw dal buddsoddiadau i gasglu llifau arian parod cytundebol. Felly dosberthir asedau ariannol fel costau wedi'u hamorteiddio.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r awdurdod yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei holl asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio, naill ai ar sail 12 mis neu oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig hefyd yn berthnasol i symiau derbyniadwy prydles ac asedau contract. Dim ond colledion oes sy'n cael eu cydnabod ar gyfer symiau derbyniadwy masnach sydd gan yr awdurdod.

Cyfrifir colledion amhariad i adlewyrchu'r disgwyliad na fydd llif arian yn y dyfodol yn digwydd oherwydd gallai'r benthyciwr fethu â chyflawni ei rwymedigaethau. Mae Risg Credyd yn chwarae rhan hanfodol wrth asesu colledion. Lle mae risg wedi cynyddu'n sylweddol ers i offeryn gael ei gydnabod i ddechrau, asesir colledion ar sail oes. Lle nad yw'r risg wedi cynyddu'n sylweddol neu'n parhau i fod yn isel, asesir colledion ar sail colledion disgwyliedig 12 mis

Mesuriadau Gwerth Teg Asedau Ariannol

Gweth teg ased yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased mewn trafodiad trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae mesuriadau gwerth teg asedau ariannol yr awdurdod yn seiliedig ar y technegau canlynol:

- offerynnau gyda phirisau marchnad a ddyfynnir - pris y farchnad
- offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a diffiniol - dadansoddiad llif arian goostyngol.

Caiff y menbynnau i'r technegau mesur eu categoreiddio yn unol a'r tair lefel ganlynol:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ddyledion yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad iddynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau gwahanol i'r prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi eu cynnwys o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu ddyled, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu ddyled

Asedau Ariannol a Fesurwyd ar Gost Wedi'i Hamorteiddio

Cydnabyddir asedau ariannol a fesurwyd ar gost wedi'i hamorteiddio ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg. Maent yn cael eu mesur wedyn ar eu cost wedi'i hamorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r asedau ariannol sydd gan yr awdurdod (megis buddsodiadau tymor byr a thymor hir) mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif dderbyniadwy sy'n ddyledus (ynghyd â llog cronedig) a'r llog a gerdydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy am y flywddyn yn y cytundeb benthyciad.

Pan amharwyd ar asedau oherwydd y tebygolrwydd sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan gytundeb yn cael eu gwneud, mae'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr a thâl yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau derbyniadwy sy'n berthnasol i'r gwasanaeth hwnnw) neu'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hwn. Mae colled yr amhariad yn cael ei fesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig yn y dyfodol wedi'i ddisgowntio ar gyfradd log wreiddiol yr ased.

Mae unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ddatgydnabod yr ased yn cael ei gredydu neu ei ddebydu i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Benthyciadau Meddal

Mae benthyciad meddal yn fenthyciad y mae'r Cyngor wedi'i roi i gorff allanol am gyfradd llog sy'n is na chyfradd y farchnad. Yn yr achos hwn, mae angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Fodd bynnag, os ystyrir bod maint y trafodyn yn de-minimis, nid oes angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Mae'r Cyngor wedi gosod y lefel

de-minimis hon am £150k ar gyfer bob benthyciad unigol a roddir, neu lle nad yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

ix. Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu fel ernes, mewn rhandaliadau neu fel ôl-ddyledion, mae grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti a rhoddion yn cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor pan mae sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd wedi'u hatodi i'r taliadau
- y derbynir y grant neu'r cyfraniadau.

Nid yw'r symiau sy'n cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Amodiad yw'r amodau sy'n nodi bod y manteision economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased a gafwyd drwy ddefnyddio'r grant neu gyfraniad sy'n gorfod cael ei ddefnyddio gan y derbynnydd fel y nodir, neu bydd yn rhaid dychwelyd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial am wasanaeth yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a roddwyd fel blaendal fel grantiau a chyfraniadau lle nad yw'r amodau wedi'u bodloni yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwr. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol (grantiau refeniw a chyfraniadau y gellir eu priodoli), neu Drethiant ac Incwm Grant nad ydyw'n Benodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwrthdroi o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Lle nad ydyw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso. Lle bydd wedi'i gymhwyso, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Trosglwyddir symiau yng Nghronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y byddant wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

x. Asedau Treftadaeth**Asedau Treftadaeth Diriaethol ac Anniriaethol (disgrifir yn y crynodeb hwn o bolisiau cyfrifo sylweddol fel Asedau Treftadaeth)**

Cedwir Asedau Treftadaeth y Cyngor mewn nifer o safleoedd, gan gynnwys Amgueddfa'r Rhyl (o fewn Llyfrgell y Rhyl). Nantclwyd Y Dre, Carchar Rhuthun a Phlas Newydd sydd gan gasgliadau parhaol, ond hefyd mae'r adeiladau eu hunain yn cael eu trin fel Asedau Treftadaeth. Mae pob safle (ac eithrio Nantclwyd Y Dre) yn cael eu hachredu o dan gynllyun Achredu Amgueddfeydd Cyngor Celfyddydau Lloegr. Cedwir casgliadau o Asedau Treftadaeth i gefnogi prif amcan amgueddfeydd y Cyngor h.y. gofalu am dreftadaeth Sir Ddinbych, ei gwneud yn hygyrch i bawb drwy ysbrydoli, dysgu a mwynhau.

Cydnabyddir Asedau Treftadaeth a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion

ailbriso) yn unol â pholisïau cyfrifo'r Cyngor ar eiddo, cyfarpar ac offer. Fodd bynnag, mae rhai o'r rheolau mesur wedi'u llacio mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth wrth i'r Cyngor ystyried y byddai cael prisiadau ar gyfer casgliadau yn cynnwys cost anghyfartal o'i gymharu â'r buddion a ddarperir i ddefnyddwyr datganiadau ariannol. Mae hyn oherwydd natur amrywiol yr asedau a gedwir a'r diffyg mewn gwerthoedd tebyg. Caiff y casgliadau eu monitro yn unol â Pholisi Datblygu Casgliadau a gymeradwywyd o dan Achrediad Amgueddfeydd ac anaml y caiff eitemau eu hychwanegu yn ôl gweithdrefn benodol.

Nod yr holl waith gofal casgliadau yw cydymffurfio â safonau Achredu Amgueddfeydd. Ystyrir oes asedau'r casgliadau yn amhenodol oherwydd gwaith ataliol a gynhaliwyd gan Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych, ac oherwydd natur yr eitemau dan sylw. Felly nid yw'n briodol i godi dibrisiad.

Mae'r Cyngor yn cadw at ganllawiau Achredu Amgueddfeydd ar waredu.

xii. Eiddo Buddsoddi

Eiddo Buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent a/neu adbrisiant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

Mesurir Eiddo Buddsoddi ar y dechrau ar sail cost ac yn ddiweddarach ar sail gwerth teg, sef y pris a fuddai'n cael ei dderbyn i werthu ased o'r fath mewn trafodiad drefnus rhwng cyfranogwyr farchnad ar y dyddiad mesur. Fel ased heb ei hariannu, mesurwyd Adeiladau Buddsoddi ar y defnydd uchaf a'r gorau. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond fe'u hadbrisir yn flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Mae unrhyw enillion neu golledion yn cael eu postio i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r un driniaeth yn berthnasol i enillion a cholledion ar waredu.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer Eiddo Buddsoddi, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mae rhent a dderbynnir mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn cael ei gredu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac yn arwain at gynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbriso a gwaredu gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff enillion a cholledion eu gwrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'u postio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau gwerthiant dros £10,000), i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

xii. Prydlesau

Caiff prydlesau eu dosbarthu fel prydlesau cyllid, lle bydd telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol pob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, peiriannau neu offer gan y prydleswr i'r prydlesai. Caiff pob prydles arall ei dosbarthu fel

prydles weithredu. Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladu, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl eu cyfrif dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Prydlesai

Prydlesau Ariannol

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gedwir dan brydlesau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol taliadau isafswm y brydles, os ydynt yn is). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru gan ddyled am y rhwymedigaeth i dalu'r prydleswr. Caiff costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor eu hychwanegu at swm cludo'r ased. Caiff premïymau a delir wrth ddechrau prydles eu rhoi wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles. Caiff rhenti amodol eu nodi fel treuliau yn y cyfnodau perthnasol. Caiff taliadau prydlesau eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer – fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles, a
- thâl cyllid (caiff ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gydnabyddir dan brydlesau ariannol eu cyfrif gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol gydag asedau o'r fath, yn amodol ar godi tâl dibrisio dros gyfnod y brydles os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol a amcangyfrifir yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu dibrisiad neu ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth sy'n codi ar asedau ar brydles. Yn hytrach, gwneir cyfraniad doeth blynyddol o gyllid refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor, drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Caiff rhent a delir dan brydlesau gweithredu eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost y gwasanaethau sy'n manteisio ar ddefnyddio'r eiddo, peiriannau neu offer ar brydles.

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu beiriannau neu offer, caiff yr

ased perthnasol ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau neu Offer neu Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei ddiddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, ei greddydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu), wedi' baru gan ased prydles (dyledwr hirdymor) ar y Fantolen.

Caiff rhent prydlesau derbyniadwy eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer - fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles yn gynnwys unrhyw breimiymau a dderbyniwyd, a
- incwm cyllid (caiff ei greddydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaiff yr enilliad a greddydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth ei waredu ei ganiatáu drwy statud i gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae angen ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi'i dderbyn, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan gaiff y swm dyledus o ran ased y brydles ei setlo gan daliad rhent mewn blynyddoedd ariannol y dyfodol, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir rhent y dyfodol, defnyddir yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr dyledwr y brydles. Yn y cam hwn, caiff y derbyniadau cyfalaf gohiriedig eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau anghyfredol yn cael eu talu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredu

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredu dros eiddo neu beiriant neu offer, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm rhentu ei greddydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xiii. Refeniw Anghyfnwid

Cydnabod Refeniw o Drafodion Anghyfnwid

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion anghyfnwid eu cydnabod yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ar wahân i pan gânt eu dehongli neu eu haddasu i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus fel y cânt eu hegluro yn y Cod a/neu IPSAS 23, "Refeniw o Drafodion Digyfnwid (Trethi a Throsglwyddiadau).

Trafodion trethi

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trethi eu cydnabod yn y cyfnod y mae'r

digwyddiad trethadwy'n digwydd, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni diffiniad ased ac yn bodloni meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Trafodion anhrethadwy

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o drafodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod y bydd y trefniad trosglwyddo yn rhwymo. Ni chaiff gwasanaethau mewn nwyddau eu cydnabod. Pan fo trosglwyddiad yn amodol ar amodau sy'n golygu bod angen dychwelyd yr adnoddau a drosglwyddwyd os na chânt eu bodloni, bydd yr awdurdod yn cydnabod dyled nes i'r amod gael ei fodloni.

Sail Mesur Dosbarthiadau Refeniw Mawr o Drafodion Anghyfnewid

Caiff refeniw trethu ei fesur ar werth enwol arian parod, a chywerthoedd arian parod.

Caiff asedau a refeniw a gydnabyddir o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y cydnabod:

- Caiff asedau ariannol eu mesur ar eu gwerth enwol oni bai bo gwerth amser arian yn berthnasol, a phryd hynny, defnyddir gwerth presennol, a gyfrifir gan ddefnyddio cyfradd ostyngol sy'n adlewyrchu'r risg cynhenid o gadw'r ased; a
- Caiff asedau anariannol eu mesur ar eu gwerth teg, a bennir drwy gyfeirio at werthoedd arsylladwy'r farchnad neu drwy arfarniad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn priso. Caiff symiau derbyniadwy eu cydnabod pan fo trefniant trosglwyddo sy'n rhwymo ar waith ond nad yw arian parod neu asedau eraill wedi'u derbyn

xiv. Addasiadau Cyfnodau Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Gwallau

Gall addasiadau cyfnodau blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd presennol a'r dyfodol y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i bolisiau cyfrifo oni bai bo angen drwy arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi'i ddefnyddio bob amser.

Caiff gwallau materol yn ffigurau'r cyfnod blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

xv. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac y'u cedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol eu dosbarthu fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Cydnabyddiaeth

Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail croniadau, cyn belled â'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial y gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal potensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol ond nad yw'n ychwanegu ato (h.y. trwsio a chynnal a chadw) ei godi fel gwariant pan fydd yn digwydd.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo, peiriannau ac offer, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbriso o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur yn ôl cost i ddechrau, gan gynnwys:

- pris prynu
- unrhyw gostau a briodolir i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr angenrheidiol er mwyn gallu gweithredu yn y modd y mae'r rheolwyr yn ei fwriadu
- amcangyfrif cychwynnol costau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae wedi'i leoli arno.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ddaw tra bo asedau yn cael eu hadeiladu.

Bernir bod cost asedau a gaffaelir ar wahân i'w prynu yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan fo ased yn cael ei gaffael drwy gyfnwid, cost y caffaeliad yw swm cludo'r ased a roddir gan y Cyngor.

Yna caiff asedau eu cludo yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd – cost hanesyddol dibrisiedig
- asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- anheddau – gwerth cyfredol, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol
- pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol).

Pan nad oes tystiolaeth o'r farchnad o werth cyfredol oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir costau amnewid dibrisiedig (CAD) fel amcangyfrif o werth cyfredol.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fyr neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol.

Mae adbriso dilynol o ran asedau anghyfredol wedi'u cynllunio fel rhan o asesiad parhaus er mwyn i bob ased gael ei adbriso cyn pen pum mlynedd o'i brisiad blaenorol, er y bydd newidiadau materol i brisiad asedau yn cael eu haddasu yn y cyfnod dros dro wrth iddynt ddigwydd. Ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor yn ystod 2016/17. Caiff cynnydd o ran prisiadau eu paru gan gredydau i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i gydabod enillion

na wireddwyd. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi o wrthdroi colled a godwyd ar wasanaeth o'r blaen. Pan nodir lleihad o ran gwerth, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion adbriso a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion a godwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Caiff asedau eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes unrhyw arwydd y gallai amhariad fod ar ased. Pan fo arwyddion yn bodoli a phan amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn faterol, caiff swm adferadwy'r ased ei amcangyfrif, a phan fo hyn yn llai na swm cludo'r ased, caiff swm amhariad ei gydnabod ar gyfer y diffyg.

Pan gaiff colledion amhariad eu nodi, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan gaiff colled amhariad ei wrthdroi o ganlyniad, caiff y gwrthdroi ei gredu i'r llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i haddasu ar gyfer dibrisiad a fyddai wedi'i godi pe na bai'r golled wedi'i chydabod.

Dibrisiad

Darperir ar gyfer dibrisiad ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gan ddyraniad systematig eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes ddefnyddiol feidraidd y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Cyfrifir dibrisiad ar y sail ganlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill - dyraniad llinell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo yn ôl amcangyfrif y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dull llinell syth
- isadeiledd – dyraniad llinell syth dros 40 mlynedd.

Ni chodir dibrisiant yn ystod y flwyddyn caffaeliad neu warediad.

Cydrannu

Mae'n bolisi gan y Cyngor lle mae eitem faterol o eiddo, peiriannau ac offer gyda chydannau mawr ble mae'r gost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm costau'r eitem, mae'r cydrannau yn cael eu dibrisio ar wahân; mae'r gofynion yn berthnasol at wariant gwella a dynnir, gwariant caffael a dynnir, ac ailbrisiadau a wnaed. Mae lefel perthnasedd de-minimis o £2.5miliwn o werth yr ased wedi ei osod. Os yn llai, ni fydd eitemau unigol o eiddo, periannau ac offer yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; Bydd elfennau arwyddocaol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu cost gyfredol yn 20% neu fwy o gyfanswm cost gyfredol yr ased, a'u categorio fel a ganlyn yn seiliedig ar arwyddocâd, bywyd defnyddiol a dull dibrisiant:

- Aradeiledd ac Isadeiledd
- Gorffeniadau Mewnol a Ffitiadau
- Gwasanaethau

Mae tir yn cael ei adnabod fel cydran ar wahân yn ei rinwedd ei hun.

Caiff enillion adbriso eu dibrisio hefyd, gyda swm sydd gyfwerth â'r gwahaniaethau rhwng dibrisiad gwerth presennol a godir ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a gânt eu Dal i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debygol y bydd swm cludo ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy ei ddefnyddio'n barhaus, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a gaiff ei Ddal i'w Werthu. Caiff yr ased ei ailbriso'n syth cyn eil ailddosbarthu ac yna caiff ei gario ar y swm isaf a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo lleihad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion o ran gwerth teg eu cydnabod hyd at swm unrhyw golledion blaenorol yn unig a gydnabyddir yn y Gwarged neu Golled ar Darpariaeth Gwasanaethau. Ni chaiff dibrisiad ei godi ar Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu. Os na fydd asedau yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu bellach, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol a'u prisio ar swm isaf eu swm cludo cyn iddynt gael eu dosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu; cânt eu haddasu ar gyfer dibrisiad, amorteiddio neu adbriso a fyddai wedi'u cydnabod pe na baent wedi'u dosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adenilladwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Ni chaiff asedau a gaiff eu gadael neu eu sgrapio eu hailddosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriant, Offer neu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei diddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os oes rhai), eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion adbriso a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad mwy na £10,000 eu dosbarthu fel derbyniadau cyfalaf. Mae angen i dderbynebau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y gellir eu defnyddio, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca (y Nawdd Cyfalaf Gofynnol). Caiff derbynebau eu hadfeddu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei dalu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xvi. Darpariaethau

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r swm y rhwymedigaeth honno.

Codir tâl am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad Mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, fe'u codir o'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau a amcangyfrifwyd eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - pan ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn a ddisgwylid yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl i beth, neu'r cyfan, o'r taliad sydd ei angen i setlo darpariaeth gael ei adfer gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), dim ond pan fo'n bron yn sicr y caiff ad-daliad ei dderbyn os bydd y Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth y caiff hyn ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol.

xvii. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol wrth gefn er dibenion polisïau yn y dyfodol neu ar gyfer treuliau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy ddosrannu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Pan fydd gwariant i'w ariannu o Gronfa wrth Gefn, mae'n cael ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i sgorio yn erbyn yr Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna caiff y Gronfa wrth Gefn ei neilltuo yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oes tâl net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

xviii. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud

Codir am wariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei wneud yn gyfalaf o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol fel gwariant i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chostau'r gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthycyca, yna bydd trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau y codwyd amdanynt yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oed unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xix. TAW

Caiff TAW taladwy ei gynnwys fel gwariant dim ond cyhyd ac nad oes modd ei adfer gan Adran Refeniw a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW derbyniadwy ei eithrio o'r incwm.

Adran 4: Datganiadau a Nodiadau Atodol i'r Datganiadau Atodol**Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai**

2018/19 £000		Nodyn	2019/20 £000
	Gwariant		
4,871	Trwsio a chynnal		5,032
2,556	Goruchwyllo a rheoli		2,549
18	Rhenti, cyfraddau, trethu a ffioedd eraill		10
8,926	Dibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	5	8,811
38	Costau rheoli dyledion		38
137	Symudiad mewn darpariaeth dyledion drwg		229
16,546	Cyfanswm Gwariant		16,669
	Incwm		
(15,181)	Rhenti anheddau (Gros)		(15,805)
(178)	Rhenti nad ydynt ar gyfer anheddau (Gros)		(180)
(15,359)	Cyfanswm incwm		(15,985)
	Gwariant net Gwasanaethau y Cyfrif Refeniw Tai fel sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
1,187			684
58	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gwariant Corfforaethol		58
1,245	Gwariant Net y Gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		742
	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a gwariant sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
25	Costau Gweinyddu Pensiwn	6	19
3,055	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg		2,873
(13)	Incwm llog a buddsoddiadau		(14)
214	Llog net ar y rhwymedigaeth buddiannau net diffiniedig	6	227
(3,540)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau eraill a gafwyd		(2,538)
986	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		1,309

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai

2018/19 £000		2019/20 £000	
(2,203)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill (Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai.		(1,684)
986		1,309	
(427)	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (gweler isod)	(2,169)	
559	(Cynnydd) neu leihad net cyn trosglwyddo i neu o'r cronfeydd wrth gefn		(860)
(40)	Trosglwyddiadau i neu (o'r) cronfeydd wrth gefn		(123)
519	(Cynnydd) neu leihad yn y flwyddyn ar y Cyfrif Refeniw Tai		(983)
(1,684)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth		(2,667)
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail ariannu dan y Rheoliadau:			
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf			
<u>Gwrthdroad eitemau sydd wedi eu debydu neu eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>			
(8,926)	Y tâl a godir am ddibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	(8,811)	
3,540	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd	2,538	
0	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	0	
(288)	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	0	(6,273)
<u>Cynnwys eitemau nad ydynt wedi eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>			
2,853	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	2,943	
2,442	Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	1,536	
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf			
288	Trosglwyddiad enillion gwerthiannau arian parod a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai	0	
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol			
3	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	0	
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau			
(945)	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai.	(1,021)	
608	Cyfraniadau pensiwn gweithiwr yn daladwy yn y flwyddyn	629	
Addasiadau'n cynnwys y Cyfrif Absenoldeb Cronnol			
(2)	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.	17	4,104
(427)	Cyfanswm yr addasiadau		(2,169)

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol

1. Stoc Tai

Roedd cyfanswm stoc tai y Cyngor fel a ganlyn:

2018/19 Nifer yr Eiddo		2019/20 Nifer yr Eiddo
1,804	Tai	1,806
957	Fflatiau	956
617	Byngalos	615
3,378	Cyfanswm	3,377

Yn ystod y flwyddyn, prynnwyd 10 adeilad Hawl i Brynu blaenorol a thynnwyd 11 adeilad o'r stoc dai.

2. Ôl-ddyledion Rhent

Ar 31 Mawrth 2019, roedd ôl-ddyledion rhent y tenantiaid yn £910k, (£647k ar 31 Mawrth 2019) sy'n cynrychioli 5.75% o'r incwm net rhent sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn. Ni chafodd unrhyw ôl-ddyledion eu dileu yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd cyfraniad i'r ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus o £229k yn ystod y flwyddyn a'r balans ar ddiwedd y flwyddyn oedd £696k.

3. Derbyniadau Cyfalaf

Doedd dim gwerthiannau Hawl i Brynu (RTB) yn 2019/20. Ni dderbyniwyd unrhyw dderbyniadau cyfalaf o werthiannau yn 2019/20, £288k yn 2018/19.

4. Dadansoddiad Gwariant Cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai

Yn ystod 2019/20, roedd gwariant cyfalaf o £8,500k ar welliannau i stoc tai y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau i'r stoc presennol a buddsoddiad mewn safleoedd i hwyluso datblygiad stoc tai ychwanegol. Mae hefyd yn cynnwys caffaeliad stoc tai blaenorol. Mae'r cyfanswm gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan sawl ffynhonnell: Y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (grant y llywodraeth), cyfraniadau refeniw Uniongyrchol y Cyfrif Refeniw Tai, Benthycia Darbodus a grantiau a chyfraniadau eraill fel y nodwyd yn y tabl drosodd.

2018/19 £000	<u>Gwariant Cyfalaf Tai</u>	2019/20 £000
190	Rheoli Ansawdd Perfformiad – Prosiect TG	273
2,715	Caffaeliadau	2,851
5,727	Cynlluniau Gwella a wedi'i gynllunio	5,376
8,632	Gwariant yn y Flwyddyn	8,500
	<i>Wedi'i ariannu gan:</i>	
2,412	Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (Grant)	2,420
72	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	0
2,458	Cyfraniadau Refeniw Cyfrif Refeniw Tai Uniongyrchol	1,536
2,577	Benthyca Darbodus	4,249
1,113	Grantiau eraill	118
0	Cyfraniadau	177
8,632	Cyfanswm	8,500

5. Dibrisiant a Cholledion Amhariad ac Ailbrisiio Asedau Anghyfredol

Yn unol â'r fframwaith Cyfrifo Adnoddau, bydd ffioedd dibrisiant, amhariad a cholledion adbrisiio wedi'u cynnwys yn y Cost Gwasanaethau Net Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r ffi dibrisio yn seiliedig ar werth y Fantolen o'r anheddau ac asedau eraill ac mae'n adlewyrchu'r asedau sy'n bodoli ac a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth, yn hytrach na'r arian a wariwyd arnynt bob blwyddyn. Mae'r amhariad a'r colledion adbrisiio yn deillio o ganlyniad i'r broses adbrisiio. Mae'r ffi dibrisio, amhariad a cholledion adbrisiio'n cael eu cildroi o Gostau Net Gwasanaethau drwy Symudiad ar Ddatganiad CRT. Mae'r cildroad yn dod â phris net cyfalaf i'r CRT yn ôl i bris statudol, sy'n cael ei gyfrifo yn unol ag Penderfyniad Cyffredinol ynghylch Eitem 8 Credyd ac Eitem 8 Debid (Cymru) 2015. Nid yw'r ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac ailbrisiio yn cael effaith ar falansau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae cyfanswm ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac adbrisiio ar gyfer 2019/20 yn cael eu dangos isod:

2018/19 £000		2019/20 £000
2,085	Asedau Gweithredol – Anheddau	2,101
52	Asedau Gweithredol – Offer ac Isadeiledd	53
2,137	Cyfanswm Dibrisiant	2,154
6,789	Colledion Amhariad ac Adbrisiad	6,657
8,926	Cyfanswm Dibrisiad Amhariad a Cholledion Ailbrisiad CRT	8,811

6. Trafodion yn Ymwneud â Buddion Ymddeol

Mae cost buddiannau ymddeol wedi'i gydnabod yng nghost net gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Ond, mae'r ffi i'r Cyfrif Refeniw Tai yn seiliedig ar gyfraniad y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly bydd gwir gost y buddion ymddeol yn cael eu dileu yn y Datganiad Symudiad Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn.

2018/19 £000	<u>Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>	2019/20 £000
	<u>Cost net y Gwasanaethau</u>	
706	Costau Gwasanaeth Cyfredol	775
0	Costau Gwasanaeth y Gorffennol	0
	<u>Gwariant Gweithredu Net</u>	
25	Treuliau Gweinyddu Pensiwn	19
214	Gwariant Llog Net	227
945	Ffi net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,021

<u>Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai</u>		
(945)	Dileu ffioedd net ar gyfer buddion ymddeol yn unol â'r Cod	(1,021)
608	Cyfraniadau cyflogwr sy'n daladwy i Gynllun Cronfa Bensiwn Clwyd	629

Adran 5 – Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Sir Ddinbych**Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol****Barn**

Yr wyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd wrth Gefn, y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad o Lifoedd Arian Parod, y Datganiad Symudiad ar y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o'r polisiâu cyfrifyddu arwyddocaol.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020 sy'n seiliedig ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Yn fy marn i mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2020 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-2020.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISA (UK)). Caiff fy nghyfrifoldebau dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n nodi cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol. Rwy'n annibynnol ar y Cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Pwyslais ar Fater – effeithiau Covid-19 ar asedau'r Cyngor a phrisiadau cronfa bensiwn eiddo gyfun

Tynnaf sylw at Nodyn 13 a 36 i'r datganiadau ariannol, sy'n disgrifio cymalau ansicrwydd perthnasol ynghylch prisiadau yn yr adroddiadau prisio ar ar eiddo'r Cyngor ac Unedau Eiddo Cyfun sy'n deillio o amgylchiadau a achoswyd gan bandemig COVID-19. Nid yw fy marn wedi'i haddasu mewn perthynas â'r mater hwn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r swyddog cyllid cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Sir Ddinbych i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn y Datganiad Cyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth yn y Datganiad Cyfrifon, heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad i fel archwilydd ar y rhain. Nid yw fy marn am y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol fel arall yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar yr wybodaeth arall honno.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall er mwyn nodi anghysonderau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos fel petai'n berthnasol anghywir ar sail yr wybodaeth a gefais wrth i mi gyflawni'r archwiliad neu sy'n berthnasol anghyson â'r wybodaeth honno. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau perthnasol ymddangosiadol, ystyriaf y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Adroddiad ar ofynion eraill**Barn am faterion eraill**

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-20;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion y cyflwynaf adroddiad arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth am Gyngor Sir Ddinbych a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog cyllid cyfrifol am y datganiadau ariannol

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiadau o Gyfrifoldebau am y Datganiad Cyfrifon a nodir ar dudalen 12, y swyddog cyllid cyfrifol sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiad cyfrifon, sy'n rhoi darlun cywir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog cyllid cyfrifol i allu paratoi datganiadau cyfrifon heb unrhyw gamddatganiadau perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall. Wrth baratoi'r datganiad cyfrifon, mae'r swyddog cyllid cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu Cyngor Sir Ddinbych i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir nad yw'n briodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb unrhyw gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU wastad yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol yn www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Tros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
15 Medi 2020

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Adran 6 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2019 - 2020

Cynnwys

Cynnwys	108
Rhagarweiniad	109
Adolygiad o Effeithiolrwydd	110
Effaith y Pandemig Coronafeirws	113
Y Fframwaith Llywodraethu	118
Egwyddor A - Ymddwyn gydag unplygrwydd, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol y gyfraith.	118
Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr	118
Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy	118
Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir	119
Egwyddor E - Datblygu capasiti, gan gynnwys gallu arweinwyr ac unigolion o fewn y Cyngor	119
Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref	120
Egwyddor G - Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol	120
Cyfranwyr allweddol tuag at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu	121
Materion Llywodraethu Arwyddocaol	123
Ardystiad	123

Rhagarweiniad

Mae Fframwaith CIPFA/Solace: Darparu Llywodraethu Da Mewn Llywodraeth Leol (2016) yn gofyn bod awdurdodau lleol yn cyhoeddi Datganiad Llywodraethu Blynyddol. Pwrpas hyn yw dangos fod Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor):

- Yn cynnal ei fusnes yn unol â'r deddfau a'r rheoliadau perthnasol;
- Yn cyfrif am ac yn diogelu arian cyhoeddus yn briodol;
- Yn defnyddio ei adnoddau'n economaidd, yn effeithiol ac yn effeithlon er mwyn cyflawni'r blaenoriaethau cytunedig sydd o fudd i bobl leol.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r 'Egwyddorion Craidd' sy'n cynnal fframwaith CIPFA / Solace fel sail i'w Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r saith egwyddor craidd i'w gweld isod:

- A. Ymddwyn gydag unplygrwydd
- B. Ymgysylltu â budd-ddeiliaid
- C. Diffinio canlyniadau
- D. Sicrhau y gwireddir y canlyniadau a gynlluniwyd
- E. Datblygu capasiti, gallu ac arweinyddiaeth
- F. Rheoli risgiau a pherfformiad yn effeithiol
- G. Arddangos tryloywder ac atebolrwydd

Adolygiad o Effeithiolrwydd

Caiff effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu ei fesur mewn sawl ffordd. Un adroddiad pwysig yw Adroddiad Blynyddol y Prif Archwilydd Mewnol sy'n rhoi barn annibynnol ar ddigonoldeb ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethu, risg a rheoli'r Cyngor a'r graddau y gall y Cyngor ddibynnu arno. Cafodd Adroddiad Archwilio Mewnol ei roi gerbron y cyfarfod Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Corfforaethol ym mis Gorffennaf 2020. Mae'r Adroddiad Archwilio Mewnol Blynyddol yn crynhoi casgliadau allweddol y gwaith archwilio a wnaed yn 2019/20, yn gwneud sylwadau ar effaith Covid-19 ar waith sicrwydd archwilio mewnol ac yn adrodd ar unrhyw feysydd o wendidau arwyddocaol yn yr amgylchedd rheoli mewnol.

Tra bo'r pandemig coronafeirws wedi effeithio ar allu Archwilio Mewnol i ddarparu eu gwaith sicrwydd ar ddiwedd y flwyddyn, gwnaed digon o waith yn ystod y flwyddyn i alluogi'r Prif Archwilydd Mewnol i ffurfio barn. Gan ystyried yr holl dystiolaeth oedd ar gael, dyfarnwyd sicrwydd canolog o ran digonoldeb ac effeithlonrwydd amgylchedd rheoli mewnol cyffredinol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol 2019/20, sydd yr un fath a'r llynedd. Amlygodd gwaith sicrwydd yr Archwilydd Mewnol yr angen am welliannau yn y meysydd canlynol:

Materion a nodwyd gan Archwilio Mewnol yn 2019/20	Camau gweithredu y cytunwyd arnynt
<p>Gwendidau mewn rheoli contractau ar draws y sefydliad a diffyg cydymffurfiaeth â'r Rheolau Gweithdrefnau Contractau</p>	<p>Yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth (UDA) i sicrhau bod:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pob contract yn cael ei gofnodi ym modiwl rheoli contractau Proactis neu systemau priodol eraill. - y ceir contractau wedi'u harwyddo ar gyfer pob contract gwerth dros £25,000 a'u cofnodi yn y system Proactis (neu system rheoli contractau addas cymeradwy arall). - Gweithgaredd rheoli contract yn cael ei gofnodi ym modiwl rheoli contractau Proactis, neu drwy ddull arall y cytunir arno'n gorfforaethol. - Sicrhau y caiff darpariaeth buddiannau cymunedol ei fonitro. - Sicrhau y caiff dangosyddion perfformiad addas eu cynnwys yn y contractau a bod perfformiad y contractwr yn cael ei fonitro mewn modd addas. - Sicrhau y caiff risgiau contractau eu hystyried o fewn y gweithgaredd caffael a monitro contractau. <p>Hefyd, bod risgiau arwyddocaol wedi'u nodi yng nghofrestr risg y gwasanaeth.</p>

<p>Diffyg ymwybyddiaeth cyffredinol o'r polisïau, y gweithdrefnau a'r arweiniad corfforaethol sy'n sicrhau bod staff a chontractwyr yn ymwybodol o'r safonau derbyniol o ymddygiad.</p>	<p>Yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi ymrwymo i sicrhau gwelliannau i'r diwylliant moesegol, yn benodol:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ymwybyddiaeth staff o'r polisi rhannu pryderon â'r cod ymddygiad. - Cwblhad prydlon y gofrestr datganiadau o fudd a derbyniad rhoddion/lletygarwch. - Gwella ymwybyddiaeth contractwyr o'r rhan sydd ganddyn nhw i'w chwarae mewn gweithio'n foesegol.
<p>Diffyg rhaglen neu strategaeth i sicrhau cydymffurfiad corfforaethol â'r Diwydiant Cardiau Talu – Safonau Diogelwch Data (PCI-DSS)</p>	<p>UDA yn cefnogi'r Grŵp Tasg a Gorffen i roi'r gwelliannau angenrheidiol ar waith i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sefydlu rhaglen ar gyfer gwella; - darparu hyfforddiant a chodi ymwybyddiaeth; - datblygu polisi a gweithdrefnau; - adolygu'r cytundebau presennol ar gyfer Gwerth am Arian; ac - adolygu contractau cyflenwyr am gydymffurfiad â PCI-DSS

[Teitl; Materion a amlygodd yr Archwilydd Mewnol yn 2019/20 a chamau gweithredu y cytunwyd arnynt i liniaru'r problemau.]

Amlygodd hunan-asesiad a Datganiad Llywodraethu Blynyddol y llynedd bum maes i'w gwella yn ymwneud â : strategaeth gwrth-dwyll; gofyniad Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus am archwiliad Moeseg, fframwaith partneriaeth; ymwybyddiaeth o ofynion y cod

ymddygiad a gweithrediad GDPR. Mae gwaith dilynol gan Archwilio Mewnol wedi cadarnhau fod pob maes yn cael sylw.

Adolygodd y Grŵp Swyddogion Llywodraethu Corfforaethol, sy'n cynnwys y Pennaeth Monitro, Pennaeth Cyllid a Gwasanaethau Eiddo (Swyddog Adran 151), Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio (Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth) drefniadau'r Cyngor yn erbyn Fframwaith CIPFA/Solace ym mis Tachwedd 2019 ac roedd cyfarfod arall wedi'i drefnu ar gyfer Mawrth 2020. Ni chynhaliwyd y cyfarfod hwnnw oherwydd y pandemig Covid-19 ac yn sgil hynny daeth ymateb argyfwng y cyngor i rym. Tra cafwyd rhywfaint o sicrwydd i gadarnhau bod trefniadau llywodraethu megis y Cod Ymddygiad, y Rheoliadau Ariannol a phrosesau corfforaethol eraill wedi'u gweithredu fel y bwriadwyd yn ystod y flwyddyn, nid oedd yn bosibl cwblhau'r adolygiad yn llawn yn ystod y cyfnod hwn. Felly, cafwyd sicrwydd ychwanegol gan y Swyddog Adran 151, y Swyddog Monitro a'r Pennaeth Gwella Busnes a Moderneiddio i hysbysu'r datganiad hwn. Cafodd y Cod Llywodraethu Corfforaethol ei ddiweddarau i adlewyrchu'r trefniadau presennol a bydd yn parhau i gael ei ddiweddarau i adlewyrchu'r datblygiadau ac unrhyw oblygiadau eraill sy'n deillio o'r argyfwng Covid-19.

Effaith y Pandemig Coronafeirws

Ar wahân i effeithio ar gwblhad gwaith archwilio mewnol tuag at ddiwedd 2019-20, mae Covid-19 wedi cael effaith sylweddol ar y fframwaith llywodraethu. Oherwydd y mesurau pellhau cymdeithasol bu'n rhaid gohirio holl gyfarfodydd y Cyngor hyd nes y sefydlwyd cyfarfodydd ar-lein yn unol â'r gofynion deddfwriaethol Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws)(Cyfarfodydd)(Cymru) 2020 dan bwerau a roddwyd i Lywodraeth Cymru dan Ddeddf Coronafeirws 2020. Roedd y Cabinet yn dal i gyfarfod yn anffurfiol gyda phenderfyniadau'n cael eu dirprwyo i'r Arweinydd dros dro hyn nes yr oedd trefniant yn ei le i ganiatáu i'r Cabinet wneud penderfyniadau ffurfiol. Mae'r gyfraith yn dweud y gall yr Arweinydd arfer holl swyddogaethau'r Cabinet nad ydynt fel arall wedi'u dirprwyo, (a15 (4) Deddf Llywodraeth Leol 2000) ac mae hyn wedi'i adlewyrchu yn adran 6.5.3 o'r cyfansoddiad. Rhoddodd y Swyddog Monitro friff ar y trefniadau cyfarfod diwygiedig i bob Aelod er mwyn cynnal tryloywder.

- Treialodd y Pwyllgor Cynllunio ei gyfarfod ar-lein cyntaf ddiwedd Mai 2020 a cyfarfod yn ffurfiol o fis Mehefin 2020 ymlaen. Cynhaliwyd cyfres o gyfarfodydd Grwpiau Ardal

Aelodau drwy gydol Mai a Mehefin 2020. Mae trefniadau hefyd mewn lle i alluogi'r Pwyllgor Trwyddedu i gyfarfod. Mi ddaru y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio'n cyfarfod yn ffurfiol ym mis Gorffennaf 2020. Dylai cyfarfodydd y Cyngor a Chraffu wedyn ailgychwyn pan fydd capasiti a gallu yn caniatáu, tua mis Medi 2020 mae'n debyg. Yn y cyfamser cytunwyd ar drefniadau amgen rhwng y Cabinet ac Arweinwyr Grwpiau er mwyn sicrhau ymgysylltiad rhagweithiol yr aelodaeth etholedig ehangach. Mae Arweinwyr Grwpiau'n cyfarfod o bell yn wythnosol gyda'r Prif Weithredwr, yr Arweinydd, y Swyddog Monitro a'r swyddog a151 i gael eu briffio ar reolaeth yr argyfwng a'r cynigion ar gyfer adferiad. Bydd Arweinwyr Grwpiau wedyn yn briffio eu grwpiau perthnasol a gallant alw ar Aelodau a Swyddogion Arweiniol i fynychu cyfarfodydd Arweinwyr Grwpiau neu gyfarfodydd Grŵp os oes angen rhagor o wybodaeth neu drafodaeth. Bydd trefniadau galw i mewn ffurfiol ar gael pe gwneir unrhyw benderfyniad y bydd y nifer angenrheidiol o aelodau yn dymuno ei herio. Nid yw system cyfarfod o bell bresennol y Cyngor yn gallu darparu ar gyfer cyfieithu ar y pryd. Ni all y Cyngor felly ganiatáu mynediad cyhoeddus i'w gyfarfodydd hyd nes y bydd y broblem hon wedi'i datrys. Bydd y Gohebydd Democratiaeth Lleol yn cael ei wahodd i bob cyfarfod anffurfiol i sicrhau bod rhywfaint o gynrychiolaeth gyhoeddus. Mae hwn yn fater llywodraethu arwyddocaol i'r Cyngor ond mae cynnydd yn cael ei wneud o ran mynd i'r afael ag o. Bwriedir cynnal cyfarfod peilot o bell yn cynnwys ateb cyfieithu cyn diwedd Mehefin 2020.

Gan edrych ymlaen, mae'r meysydd canlynol ar gyfer gwella wedi'u dynodi ar gyfer sylw yn 2020/21 ac mae effaith barhaus y pandemig coronafeirws yn cael ei ystyried.

Camau Gwella 2020/21	Camau gweithredu y cytunwyd arnynt
<p>Adolygu, diweddarau a hyrwyddo'r Strategaeth Atal Twyll, Llygredigaeth a Llwgwrwobrwyo. <i>Ar y gweill ers 2018/19</i></p>	<p>Adolygiad cyfnodol o'r Strategaeth a chodi ymwybyddiaeth fel sy'n ofynnol. Bydd hyn y cyd-fynd â'r strategaeth 'Ymladd Twyll a Llygredd yn Lleol 2020" a gyhoeddwyd yn ddiweddar ar gyfer Llywodraeth Leol.</p> <p>Swyddog Monitro a'r Prif Archwilydd Mewnol, 31 Rhagfyr 2020.</p>
<p>Mae cynaladwyedd ariannol y Cyngor dan gryn bwysau o ganlyniad i gostau Covid-19 a cholled incwm.</p>	<p>Gwnaeth Llywodraeth Cymru gyhoeddiad ariannol brys ar 27 Mai 2020 ac rydym yn aros am fwy o eglurder ynghylch dyraniadau penodol i bob Awdurdod.</p> <p>Rhodddwyd adroddiad ar y Strategaeth Ariannol Frys i'r Cabinet fis Mai 2020 gyda cham gweithredu i adolygu a chynhyrchu Strategaeth a Chynllun Ariannol Tymor Canolig.</p> <p>Pennaeth Cyllid a Gwasanaethau Eiddo, 31 Gorffennaf 2020.</p>
<p>Cwblhau a hyrwyddo'r Fframwaith Partneriaeth. <i>Ar y gweill ers 2018/19</i></p>	<p>Fframwaith partneriaeth i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a rhoi gwybod i'r unigolion perthnasol byth yw'r gofynion.</p> <p>Rheolwr Cynllunio a Pherfformiad Strategol, 21 Rhagfyr 2020.</p>

<p>Gwaith parhaus i hyrwyddo cod ymddygiad y swyddogion, datgan cysylltiad, rhoddion a lletygarwch a rhannu pryderon. <i>Ar y gweill ers 2018/19</i></p>	<p>Monitro cwblhad modiwlau e-ddysgu gorfodol, a rheolwyr i sicrhau fod pob aelod o staff yn eu cwblhau.</p> <p>Gwella'r trefniadau ar gyfer sicrhau bod staff yn datgan gwrthdaro buddiannau, anrhegion a lletygarwch.</p> <p>Rheolwr AD Strategol, 31 Mawrth 2021</p>
<p>Sefydlu cyfarfodydd ar-lein ar gyfer y Cyngor, Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Corfforaethol a fydd yn agored i'r cyhoedd eu mynychu (e.e. ffrydio byw, gwe-ddarllodiad).</p>	<p>Y Pwyllgor Cynllunio, Cabinet a Grwpiau Ardal Aelodau wedi cyfarfod o bell ym mis Mai 2020. Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Corfforaethol i gael cyfarfod o bell ym mis Gorffennaf 2020.</p> <p>Y Cyngor a Chraffu i gyfarfod cyn gynted ag y bydd capasiti a gallu yn caniatau hynny.</p> <p>Swyddog Monitro, 30 Medi 2020</p>
<p>Effaith Covid-19 ar wasanaethau (yn cynnwys addysg a gwasanaethau cymdeithasol) a darpariaeth y dyfodol.</p>	<p>Cynlluniau adfer wedi'u sefydlu yn seiliedig ar arweiniad diweddaraf y llywodraeth.</p> <p>UDA, 31 Mawrth 2021</p>
<p>Cyfrwng darparu gwasanaeth amgen newydd 'Denbighshire Leisure Ltd' – adolygu effeithlonrwydd y trefniadau llywodraethu, yn cynnwys rheoli gwrthdaro buddiannau posibl ac effaith Covid-19.</p>	<p>Strwythur llywodraethu wedi'i sefydlu Archwiliad Mewnol o Denbighshire Leisure Ltd yn ystod 2020/21.</p> <p>Prif Archwilydd Mewnol, 31 Mawrth 2021</p>

<p>Mynd i'r afael â gwendidau rheolaeth contractau a godwyd gan Archwiliad Mewnol.</p>	<p>Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) i lywio'r gwaith o gynhyrchu cynllun gweithredu diwygiedig i'w gyflwyno i Bwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio.</p> <p>Swyddog Monitro a Phennaeth Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo erbyn Tachwedd 2020</p> <p>Y cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r cynllun gweithredu i'w fonitro gan Archwiliad Mewnol a Phwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio.</p> <p>Prif Archwilydd Mewnol, Mawrth 31, 2021</p>
--	---

[Teitl: Meysydd i'w gwella yn 2018/20 a chamau gweithredu y cytunwyd arnynt]

Y Fframwaith Llywodraethu

Egwyddor A - Ymddwyn gydag unplygrwydd, dangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheol y gyfraith.

Mae Cyfansoddiad Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys Cod Ymddygiad yr aelodau a swyddogion ac yn galw am safonau uchel o ymddygiad. Rhoddir hyfforddiant gorfodol i swyddogion er mwyn gofalu fod staff yn ymwybodol o'r cod ymddygiad a pholisïau allweddol eraill. Cefnogir y rhain ag arweiniad mwy manwl megis y strategaeth ar gyfer Atal a Datgelu Twyll, Llygredigaeth a Llwgwrwbrwyaeth, y Polisi Rhannu Pryderon, Rheoliadau Ariannol a Rheolau Gweithdrefnau Contract. Mae ar y Swyddog Monitro a'r Pennaeth Cyllid a Gwasanaethau Eiddo (Swyddog Adran 151) gyfrifoldeb dros sicrhau fod penderfyniadau'r Cyngor yn cwrdd a'r gofynion cyfreithiol.

Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gynhwysfawr

Mae'r Cyngor yn ymgysylltu â rhanddeiliaid a phartneriaid drwy drefniadau gweithio ar y cyd, byrddau partneriaeth a chynrychiolaeth ar fyrddau llywodraethu cyrff allanol. Mae ymgysylltiad â rhanddeiliaid mewn ymateb i Covid-19 wedi'i ddatblygu i sicrhau ymateb cydlynol sy'n cynnwys sawl sefydliad ac asiantaeth. Mae'r arolwg trigolion yn hysbysu strategaethau ymgysylltiad cymunedol yn ogystal â gwasanaethau. Mae'r Cyngor yn cyhoeddi gwybodaeth ar y wefan ac yn gwe-ddarlledu cyfarfodydd y Cyngor. Mae cyfarfodydd ar-lein yn cael eu sefydlu er mwyn cynnal y rheolau pellhau cymdeithasol mewn ymateb i Covid-19. Mae sianelau cyfathrebu'n cynnwys datganiadau i'r wasg a datganiadau ar-lein drwy'r cyfryngau cymdeithasol (Facebook a Twitter) a'r Porth Sgwrs y Sir. Yn fwy diweddar, gwnaed galwadau gwarchod rhagweithiol at unigolion sydd mewn mwy o beryg o gael Covid-19.

Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

Mae'r weledigaeth strategol ar gyfer Sir Ddinbych wedi'i chynnwys yn y Cynllun Corfforaethol. Yn y weledigaeth mae'r Cyngor yn diffinio blaenoriaethau a deilliannau

penodol i'w cyflawni ac mae hyn yn cael ei reoli gan ddau fwrdd rhaglen. Tra bo prosiectau corfforaethol yn parhau ynghanol y pandemig Covid-19, efallai y bydd yr argyfwng yn effeithio ar weledigaeth strategol y cyngor. Mae bwrdd prosiect ar wahân yn canolbwyntio ar sicrhau bod cyllid a gwasanaethau'r Cyngor yn gynaliadwy. Cwblheir Asesiad o'r Effaith ar Les i hysbysu penderfyniadau arwyddocaol.

Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir

Mae adroddiadau perfformiad chwarterol yn olrhain perfformiad holl weithgareddau'r Cyngor o ran y dangosyddion perfformiad allweddol a chyflawniad y deilliannau allweddol. Mae'r adroddiad hefyd yn amlygu'r camau adferol sy'n cael eu cymryd os bydd llithriadau. Bydd Uwch Reolwyr ac Aelodau (drwy Bwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraeth Corfforaethol), yn sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ganolbwyntio ar wireddu ei amcanion a'i flaenoriaethau. Er gwaethaf effaith y pandemig Covid-19 ym mis Mawrth 2020, cwblhawyd fwy neu lai holl gynlluniau busnes y gwasanaethau ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol a bydd yr adroddiad perfformiad blynyddol yn cael ei ddrafftio cyn bo hir. Cafodd rhai gweithgareddau eu gohirio yn ystod ymateb cychwynnol y cyngor i'r argyfwng; mae'r cyngor wedi cychwyn ei gynlluniau adennill i adfer gwasanaethau i'r cyhoedd mewn modd diogel gan ystyried Covid, ac i gefnogi staff, cymunedau a busnesau drwy'r cyfnod hynod heriol hwn.

Egwyddor E - Datblygu capasiti, gan gynnwys gallu arweinwyr ac unigolion o fewn y Cyngor.

Mae datblygiad yn cael ei gyfeirio gan y strategaeth arweinyddiaeth a chynlluniau prentisiaeth, a defnyddir porth e-ddysgu i ddatblygu staff ar bob lefel. Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio ar draws nifer fawr o bartneriaethau a threfniadau cydweithredol ac yn defnyddio prosesau comisiynu a chaffael i wneud y mwyaf o gapasiti drwy ddarparu gwasanaethau yn y ffordd mwyaf effeithiol ac effeithlon. Sefydlwyd bwrdd adleoli yn gyflym yn ystod y pandemig Covid-19 er mwyn hwyluso adleoliad staff i wasanaethau lle'r oedd diffyg capasiti.

Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref

Caiff cofrestrau risg corfforaethol eu diweddarau ddwywaith y flwyddyn gyda risgiau arwyddocaol yn cael eu dwyn i sylw'r uwch reolwyr a'r aelodau. Mae datganiad Awch am Risg wedi'i ddiffinio a'i adolygu gydag aelodau ac uwch reolwyr er mwyn sicrhau lefel dderbyniol o risg yn cael ei gymryd. Mae Archwilio Mewnol yn asesu ansawdd hollgynhwysfawr rheolaeth risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol ac yn cytuno ar gamau gwella ble bo angen. Mae gan y Cyngor hanes o lwyddiant mewn rheolaeth ariannol, gan ddarparu gwasanaethau o fewn y gyllideb a chynhyrchu cyfrifol 2018/19 mewn modd amserol mewn ymateb i'r gofyniad i'w cau yn gynnar. Er gwaethaf y pandemig, mae'r Cyngor wedi llwyddo i gau ei gyfrifon ar gyfer 2019/20 yn unol â'r terfyn amser gwreiddiol. Mae'r ymateb i Covid-19, yn cynnwys y cynnydd mewn gwariant (e.e. ar PPE) a cholled incwm (hamdden, parcio ac ati) wedi creu pwysau arwyddocaol ar sefyllfa ariannol y Cyngor hwn fel pob cyngor arall yng Nghymru. Er y barnwyd fod llywodraethu gwybodaeth yn gadarn ar y cyfan, mae'r pandemig wedi amlygu rhai gwendidau a achoswyd yn rhannol gan arferion gwaith gwahanol (er enghraifft mwyafrif y staff yn gweithio o'u cartrefi) nad oeddent yn cael eu hystyried yn broblem yn y gorffennol.

Egwyddor G - Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol

Mae asesiad allanol o Archwilio Mewnol yn cadarnhau ei fod yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae'r Cyngor yn darparu gwybodaeth glir a chywir ac mae wedi datblygu ei wefan a fformat adroddiadau'r Cyngor er mwyn gwella tryloywder a hygyrchedd. Mae'r wefan yn cael ei datblygu ymhellach er mwyn sicrhau ei bod yn cwrdd â'r Gofynion Hygyrchedd. Caiff cofnodion cyfarfodydd a phenderfyniadau allweddol y Cyngor eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor. Ddiwedd Mawrth 2020, cafodd cyfarfodydd y Cyngor eu gohirio hyd nes y bydd yn ddiogel ailgychwyn ac mae cyfarfodydd ar-lein yn cael eu sefydlu a fydd ar agor i'r cyhoedd yn unol â'r gofynion deddfwriaethol.

Cyfranwyr allweddol tuag at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu

Cyfranwyr Allweddol	Cyfraniad
Cyngor	<ul style="list-style-type: none"> • Cymeradwyo'r Cynllun Corfforaethol • Ardystio'r Cyfansoddiad • Cymeradwyo'r polisi a fframweithiau ariannol
Cabinet	<ul style="list-style-type: none"> • Prif gorff gwneud penderfyniadau'r Cyngor • Yn cynnwys Arweinydd y Cyngor ac aelodau Cabinet sydd â chyfrifoldeb am bortffolios penodol
Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio	<ul style="list-style-type: none"> • Helpu i godi proffil rheolaeth fewnol, rheolaeth risg a materion adrodd ariannol o fewn y Cyngor, yn ogystal â darparu fforwm ar gyfer trafod materion a godwyd gan archwilyr mewnol ac allanol
Pwyllgor Safonau	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Pwyllgor Safonau yn hyrwyddo safon uchel o ymddygiad gan aelodau etholedig a chyfetholedig ac yn monitro gweithrediad Cod Ymddygiad yr Aelodau.
Byrddau Rhaglen	<ul style="list-style-type: none"> • Tracio arbedion effeithlonrwydd, amlygu risgiau a chamau lliniaru • Ystyried cadernid cynllunio effeithlonrwydd a rhagamcanu ac ystyried yr adnoddau angenrheidiol ar gyfer y ddarpariaeth a gynlluniwyd • Cynllunio gweithgaredd cyfathrebu ac ymgysylltu
Pwyllgorau Craffu	<ul style="list-style-type: none"> • Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau • Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad cyrff cyhoeddus eraill gan gynnwys partneriaethau.

Cyfranwyr Allweddol	Cyfraniad
Yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Yn gyfrifol am ddatblygu, cynnal a gweithredu fframwaith llywodraethu, risg a rheoli'r Cyngor. • Cyfrannu at reolaeth gorfforaethol a llywodraethiad effeithiol.
Archwilio Mewnol	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnig barn annibynnol ar ddigonoldeb ac effeithiolrwydd trefniadau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu. • Yn darparu rhaglen o archwiliadau seiliedig ar risg, yn cynnwys atal ac ymchwilio i dwyll. • Yn dynodi meysydd i'w gwella mewn rheolaeth risg.
Archwilio Allanol	<ul style="list-style-type: none"> • Archwilio ac adrodd ar ddatganiadau ariannol y Cyngor (yn cynnwys y Datganiad Llywodraethu Blyneddol), gan roi barn ar y cyfrifon a'r defnydd o adnoddau a dod i gasgliad ar y trefniadau a sefydlwyd ar gyfer sicrhau darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn y defnydd o adnoddau.

[Cyfranwyr allweddol tuag at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu]

Gweithredodd y Fframwaith Llywodraethu'n effeithiol yn ystod y flwyddyn tan fis Mawrth pan gafodd y Pandemig Coronafeirws effaith andwyol arno. Mae darpariaethau brys o fewn y Cyfansoddiad ynghyd â'r Rhestr Dirprwyaethau wedi galluogi'r Cyngor i barhau i weithredu a gwneud penderfyniadau allweddol. Er enghraifft, mae'r Cabinet wedi cyfarfod yn anffurfiol yn ystod y cyfnod hwn gyda'r aelodau'n dweud sut y byddent yn pleidleisio, gyda hynny yn ei dro wedi'i adlewyrchu yn y penderfyniad dirprwyedig a wnaed gan yr Arweinydd. Mae pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau y call y cyfarfodydd uchod ailddechrau cyn gynted â phosib. Y Cabinet a'r Pwyllgor Cynllunio roedd y cyntaf i gyfarfod yn ffurfiol yn mis Mai 2020 drwy gyfarfodydd ar-lein gyda'r Uwch Dim Arweinyddiaeth wedi'i ailsefydlu'n ddiweddar.

Materion Llywodraethu Arwyddocaol.

Yn ystod y flwyddyn roedd y Cyngor yn parhau i fod â threfniadau llywodraethu effeithiol yn eu lle; fodd bynnag effeithiodd y pandemig coronafeirws ar y cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ac mae'n parhau i effeithio ar lywodraethiad i mewn i 2020/21 oherwydd na fu'n bosibl i'r cyngor gyfarfod yn y dull traddodiadol yn sgil y gofynion pellhau cymdeithasol. Mae cyfarfodydd ar-lein yn cael eu sefydlu fel y gall cyfarfodydd y cyngor ailgychwyn. Mae hyn wedi'i adlewyrchu yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol y flwyddyn hon fel mater arwyddocaol sydd wedi effeithiodd ar lywodraethiad.

Bydd y meysydd i'w gwella a ddynodwyd gennym yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio a gan y Grŵp Swyddogion Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cynllun hwn hefyd yn cynnwys unrhyw faterion a godwyd yng nghynllun gweithredu'r llynedd nad ydynt wedi cael sylw llawn.

Ardystiad

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn fodlon y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a ddynodwyd yn ein hadolygiad o effeithlonrwydd a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Enw Cyng. Hugh Evans, Arweinydd y Cyngor

Llofnod

Dyddiad 21 Awst 2020

Enw Judith Greenhalgh, Prif Weithredwr

Llofnod

Dyddiad 21 Awst 2020

Adran 7: Geirfa

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL - Addasiadau materol sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu o gywiro gwallau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau neu addasiadau dro ar ôl tro i'r rhagamcanion cyfrifo yn y blynyddoedd blaenorol.

ADENILLION A DDISGWYLIR AR ASED AU PENSIWN - Mewn cynllun â buddion diffiniedig wedi ei ariannu, dyma gyfradd gyfartalog yr adenillion a ddisgwylir yn ystod gweddill oes y rhwymedigaeth sy'n berthynol i'r asedau gwirioneddol sydd wedi eu dal gan y cynllun. Mae'n cynnwys incwm a newidiadau i werth teg ond mae'n net o dreuliau'r cynllun.

AMHARIAD - Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol nes bod yn is na'r swm sydd i'w gario ar y fantolen. Gall amhariad fod o ganlyniad i dreuliant budd economaidd (amhariad budd economaidd) neu gwmp cyffredinol mewn prisiau.

AMORTEIDDIAD - Dileu dyled yn raddol, megis benthyciad, trwy wneud taliadau rheolaidd dros gyfnod penodedig o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i gyfarch y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON - Adolygiad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARDRETHI ANNOMESTIG - Ardoll ar fusnesau yw Ardreth Annomestig, sy'n seiliedig ar gyfradd genedlaethol yn y bunt, a osodwyd gan y llywodraeth a'i lluosï â gwerth trethiannol asesedig yr eiddo y maent yn ei feddiannu. Fe'i cesglir gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna caiff ei hailddosbarthu i gefnogi costau gwasanaethau.

ARIAN PAROD - Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac adneuo ar gais.

ARIANNU CYFALAF - Cyllid y cafwyd gafael arno i dalu am wariant cyfalaf. Mae amryfal ffyrdd o ariannu gwariant cyfalaf gan gynnwys benthycia, prydlesu, ariannu refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf y gellir eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED - Eitem y mae iddi werth ariannol i'r awdurdod. Caiff asedau eu dosbarthu naill yn rhai cyfredol neu'n rhai anghyfredol.

- Bydd ased cyfredol yn cael ei defnyddio neu'n peidio â bod o unrhyw werth materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Bydd ased anghyfredol o fudd i'r Awdurdod ac i'r gwasanaeth y mae'n ei wasanaethu am gyfnod sy'n hwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. adeilad ysgol, neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASED DIGWYDDIADOL - Ased tebygol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol yw ased digwyddiadol, na ellir cadarnhau ei fodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

ASEDAU ANNIRIAETHOL - Ased anariannol adnabyddadwy heb iddo unrhyw sylwedd ffisegol yw ased anniriaethol. Yr asedau anniriaethol y deuir o hyd iddynt amlaf o fewn awdurdodau lleol yw meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL - Asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu dal ei afael ynddynt am yr hir dymor, nad oes iddynt unrhyw oes ddefnyddiol benodadwy a gallai hynny gyfyngu ar sut y gellir eu gwaredu. Esiamplau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD - Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, na ellir ond adfer gwariant arnynt trwy wneud defnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Mae priffyrdd, llwybrau a phontydd yn enghreifftiau.

BENTHYCA DROS DRO - Arian sy'n cael ei fenthyg am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCIAD MEDDAL - Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd y farchnad, fel arfer oherwydd rhesymau polisi. Bydd benthyciadau o'r fath yn aml yn cael eu rhoi i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn credu sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.

BUDD-DALIADAU TAI - System o gymorth ariannol i unigolion tuag at rai costau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau ac y derbynnir cymhorthdal ar ei gyfer gan Lywodraeth Ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU) - Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a gânt eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn yr Awdurdod megis y Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddiannau, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007.

BUDDIANNAU GWEITHWYR - Pob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan y Cyngor yn gyfnewid am wasanaeth a gyflawnwyd gan ei weithwyr.

BUDDION YMDDEOL - Pob mathau o ystyriaeth sy'n cael ei roi gan gyflogwr i'w cyfnewid am wasanaethau gan y gweithwyr sy'n daladwy ar ôl cwblhau'r gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN) - Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn y datganiadau ar gyfer y gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar i awdurdodau ddatgelu, fel rhan o'r datgeliadau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol, pa gyfran o asedau'r cynllun pensiwn sydd i'w priodoli sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES GWEITHREDOL - Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi gan dybio y bydd y Cyngor yn parhau i fodoli'n weithredol yn y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCA GWAITH CYHOEDDUS (PWLB) - Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am un flwyddyn a mwy i awdurdodau ar gyfraddau llog sydd ddim ond ychydig yn uwch na'r cyfraddau llog y gall y llywodraeth ei hun eu benthycia.

BYWYD ECONOMAIDD DEFNYDDIOL (UEL) - Y cyfnod lle bydd y Cyngor yn cael budd o ddefnyddio ased anghyfredol.

CIPFA - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

COSTAU ADNEWYDDU DIBRISIEDIG - Dull prisio sy'n rhoi brasamcan gydnabyddedig o werth eiddo arbenigol ar y farchnad. Mae'n rhoi amcangyfrif o werth defnydd presennol y tir ar y farchnad, ynghyd â'r costau adnewyddu gros presennol ar gyfer yr adeilad a llai dirywiad materol yr ased o gymharu â'i gyflwr materol presennol.

COSTAU GWASANAETH BLAENOROL (PENSIYNAU) - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn mewn perthynas â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeol.

COSTAU GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU) - Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, sydd i'w disgwyl o ganlyniad i wasanaeth gweithwyr yn ystod y cyfnod presennol.

COSTAU LLOG (PENSIYNAU) - Mewn cynllun â buddion diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y cyfnod yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun oherwydd bod y buddion yn nes o un cyfnod at y setliad.

CREDYDWR - Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH - Arian sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod ar gyfer pwrpasau fel gwobrau, elusennau, prosiectau penodol, ac ar ran plant dan oed.

CRONFEYDD WRTH GEFN - Croniant arian dros ben, diffyg ariannol a neilltuad arian dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio rhai cronfeydd cyfalaf fel y Gronfa Adbriso Wrth Gefn i dalu'r gwariant presennol.

CRONIADAU - Symiau a gânt eu cynnwys yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd neu a wariwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na dderbyniwyd neu na wnaed taliad gwirioneddol ar eu cyfer erbyn 31 Mawrth.

CYFNOD CYFRIFO - Y cyfnod amser y mae a wnelo'r cyfrifon ag o, sydd fel arfer yn gyfnod o ddeuddeg mis yn dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y fantolen.

CYFRADD LLOG GWIRIONEDDOL - Dyma'r gyfradd llog sydd ei hangen i ddisgowntio amcangyfrif y llif yr arian prifswm a'r llog yn ystod oes ddisgwyliedig yr offeryn ariannol er mwyn bod yn hafal â swm y gydnabyddiaeth gychwynnol.

CYFRIF INCWM A GWARIANT - Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gostau net y flwyddyn ar gyfer y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n dangos sut mae'r costau hynny wedi cael eu hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT) - Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys gwariant ac incwm sy'n deillio o'r ddarpariaeth tai a gynigir gan yr Awdurdod.

CYLLIDEB - Y refeniw net a'r gwariant cyfalaf rhagweladwy dros y cyfnod cyfrifo.

CYMHORTHDAL NEGYDDOL - Pe bai'r Cyfrif Cymhorthdal Refeniw Tai yn cynhyrchu canlyniad, sy'n tybio fod incwm y Cyngor yn uwch na'i wariant, byddai sefyllfa o 'Gymhorthdal Negyddol' yn digwydd. Pe digwydd hynny byddai'n rhaid i'r awdurdod dalu swm sy'n gyfwerth â'r gwarged tybiannol, o'i Gyfrif Refeniw Tai i'r Llywodraeth.

CYNLLUN ARIANNU PREIFAT(PFI) - Yn nodweddiadol, mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector preifat yn adeiladu neu'n gwella eiddo sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, a gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod amser penodol ar ran y corff sector cyhoeddus. Bydd y corff sector cyhoeddus yn talu am gael defnyddio'r asedau a'r gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION DIFFINIEDIG - Cynlluniau pensiwn y mae'r buddion sy'n cael eu derbyn gan eu haelodau yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir a heb fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r hyn sy'n cael ei fuddsoddi yn y cynllun.

CYWERTHOEDD ARIAN PAROD - Buddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod ac sy'n amodol ar risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth.

DARPARIAETH - Swm sy'n cael ei roi i un ochr yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n debygol neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond mae'r symiau neu'r dyddiadau y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNIADAU CYFALAF - Yr incwm a wneir wrth waredu tir neu asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfran o dderbyniadau cyfalaf Tai i ariannu gwariant cyfalaf newydd, yn rhwym wrth reolau sydd wedi eu hamlinellu gan y Llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw ar wahân i Wariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud.

DIBRISIANT - Mesuriad o gostau traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un ai bod hynny oherwydd defnydd, treigl amser, neu ddarfodiad o ganlyniad i newidiadau technolegol neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN - Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DULL RHAGAMCANU UNEDAU - Dull priso buddion cronedig lle bydd y rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn darparu ar gyfer rhagamcan enillion. Y buddion cronedig yw'r buddion ar gyfer gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, dim ots a oes hawliau personol neu beidio.

DYLED - Dyled yw pan fo taliad yn ddyledus gan y Cyngor i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae dyled gyfredol yn swm a ddaw'n daladwy neu y gellid ei alw i mewn o fewn y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwyr neu ddyled arian parod.

- Dyled ohiriedig yw swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn nesaf ar ryw adeg yn y dyfodol, neu sydd i'w ad-dalu gyda swm blynyddol dros gyfnod o amser.

DYLED DDIGWYDDIADOL - Gall dyled ddigwyddiadol fod naill ai:

- yn rhwymedigaeth ddichonadwy sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau eu bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod, neu

- yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol pan nad yw'n debygol fod angen trosglwyddo buddiannau economaidd, neu pan na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddigon dibynadwy.

DYLEDWR - Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

EIDDO BUDDSODDI - Eiddo sy'n cael ei ddal yn unig er mwyn cael enillion rhenti neu adbrisiant cyfalaf neu'r ddau.

EITEMAU ANGHYFFREDIN - Eitemau o bwys, sydd â graddfa fawr o abnormaledd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion oddi allan i weithgarwch arferol yr awdurdod nad oed disgwyl iddynt ddigwydd eto. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, nac yn cynnwys eitemau o gyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL - Eitemau o bwys sy'n deillio o faterion neu drafodion sydd o fewn gweithgareddau arferol yr Awdurdod y mae angen eu datgelu ar wahân yn rhinwedd eu maint neu eu nifer er mwyn rhoi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y newidiadau mewn gwargedau neu ddiffygion actiwaraidd sy'n digwydd oherwydd:

- nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profi enillion a cholledion); neu

- fod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi amrywio

GRANT CYNNAL REFENIW - Grant a dalwyd gan y Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, sy'n cyfrannu at gost cyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH - Grantiau gan y llywodraeth tuag at wariant refeniw neu gyfalaf yn gyfnewid am gydymffurfiaeth yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol yn ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gallant fod yn cefnogi gwariant refeniw neu gyfalaf (yn y drefn honno) yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWAITH AR Y GWEILL - Cost gwaith a wnaed ar brosiect anghyflawn ar ddyddiad y fantolen, ac y dylid rhoi cyfrif amdano.

GWARIANT CYFALAF - Gwariant wrth gaffael ased anghyfredol, a fydd yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo presennol neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol bresennol, yn hytrach na dim ond cynnal y gwerth hwnnw'n unig.

GWARIANT REFENIW - Gwariant darparu gwasanaethau o ddydd i ddydd.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF TRWY STATUD (REFCUS) - Gwariant y gellir ei ddosbarthu fel arian cyfalaf i bwrpasau ariannu pan nad yw'n arwain at nodi gwariant ar y Fantolen fel ased anghyfredol. Mae hyn i'w alluogi i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf. Enghreifftiau o REFCUS yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI - Caffael a gwaredu asedau tymor hir a buddsoddiadau eraill nad ydynt wedi eu cynnwys o fewn cywerthoedd arian parod.

GWEITHGAREDDAU CYLLIDO - Gweithgareddau sy'n arwain at newidiadau ym maint ac yng nghyfansoddiad y prifswm a dderbyniwyd neu a ad-delir i ddarparwyd cyllid allanol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL - Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi nac ariannu.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL - Y swm yr amcangyfrifir y dylai eiddo gyfnewid amdano ar ddyddiad prisiad rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn gwerthiant hyd braich, yn dilyn ei farchnata'n briodol fel y bo'r partïon wedi gweithredu yn wybodus, yn ddarbodus a heb eu gorfodi. Tybir y rhoir meddiant, yn wag, i'r prynwr o bob rhan o'r eiddo y mae eu hangen ar y busnes gan ddiystyru unrhyw ddefnydd amgen posibl ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth ar y farchnad fod yn wahanol i'r hyn y byddai ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth gweddillol am y costau lleiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL - Gwerth gwireddadwy net yr ased ar ddiwedd ei fywyd defnyddiol.

GWERTH LLYFR NET - Y swm a nodir ar gyfer asedau anghyfredol yn y fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth presennol llai y symiau cronus a roddir ar gyfer dibrisiant ac amhariad.

GWERTH TEG - Gwerth teg unrhyw ased yw'r swm y gellir ei gyfnewid amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich.

GWERTH TRETADWY - Gwerth rhent tybiedig blynyddol yr eiddo, sy'n cael ei ddefnyddio i bwrpasau ardrethi annomestig.

INCWM - Symiau y mae'r Cyngor yn eu derbyn neu'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, gan gynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW - Yr isafswm y mae'n rhaid codi ar ei gyfer yn y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn gallu darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill sydd wedi cael eu benthycu gan y Cyngor.

LLIFOEDD ARIAN - Mewnllif ac all-lif arian parod a chywerthoedd arian parod.

MATEROLIAETH - Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau, y byddai disgwyl iddynt, pe caent eu gadael allan neu eu camddyfyngu, arwain at lurgunio'r datganiadau ariannol a chamarwain defnyddwyr y cyfrifon maes o law.

OFFERYN ARIANNOL - Unrhyw gontract sy'n peri bod ased ariannol gan y naill endid ac yn peri bod dyled ariannol neu offeryn ecwiti gan y llall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a dyledion ariannol, o dderbyniadwyon masnachu (anfonebau dyledus) a thaladwyon masnachu (anfonebau dyladwy) syml hyd at ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTIÖN CYSYLLTIEDIG - Credir bod partiön yn gysylltiedig os oes gan un parti y gallu i reoli'r parti arall neu ddyllanwadu yn sylweddol ar y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

PARTNERIAETHAU PREIFAT CYHOEDDUS (PPC) - Menter ar y cyd lle bydd partner sector preifat yn cytuno i roi gwasanaethau i, neu ar ran sefydliad sector cyhoeddus. Mae Cynllun Ariannu Preifat yn fath o PPC.

POLISIÖU CYFRIFO - Yr egwyddorion, y seiliau, y confensiynau, y rheolau a'r arferion penodol a gymhwysir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT - Yr ardoll y bydd awdurdodau praeseptio yn ei chodi ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm gan drethdalwyr y cyngor ar eu rhan.

PRYDLES - Cytundeb pan fo'r prydleswr yn rhoi'r hawl i'r prydlesai ddefnyddio ased am gyfnod, yn gyfnewid am daliad neu gyfres o daliadau.

PRYDLES ARIANNOL - Prydles sy'n trosglwyddo bron y cyfan o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar ased i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL - Prydles pan fo perchnogaeth yr ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF - Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu mewn cyfnod penodedig.

RHESTRAU EIDDO - Yr eitemau hynny o ddeunyddiau crai ac o gyflenwadau y mae'r Awdurdod wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal ganddynt yn y disgwyl y bydd iddynt ddefnydd yn y dyfodol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN - Rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun sydd wedi eu mesur yn defnyddio'r dull rhagamcanu unedau yn adlewyrchu'r buddiannau y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TÂL - Bydd pob swm sy'n cael ei dalu neu ei dderbyn gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (os yw'r symiau hynny yn berthnasol i dreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau sy'n cael eu derbyn, ac eithrio mewn arian parod.

TRAFODION PARTIÖN CYSYLLTIEDIG - Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu unrhyw drafodion pwysig rhwng yr Awdurdod a phartiön cysylltiedig i sicrhau bod budd-ddeiliaid yn ymwybodol pan fydd y trafodion hyn yn digwydd a swm a goblygiadau hynny.

TREFNIADAU ASIANTAETHOL - Trefniant rhwng dau sefydliad pan fydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y llall, ac yna'n talu'r arian iddo.. Enghraifft o hyn yw casgliadau Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, pan fo'r Cyngor yn gweithredu fel yr asiant bilio ar ran llywodraeth ganolog, yn casglu arian gan dreth dalwyr ar ran llywodraeth ganolog ac yna talu'r arian hwnnw yn ei flaen iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH - Mae cytundeb consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn golygu y bydd y rhoddwr (corff sector cyhoeddus fel arfer) yn cyfleu i'r gweithredwr (endid sector preifat fel arfer), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad i'r cyhoedd i gyfleusterau economaidd a chymdeithasol mawr.

Y FANTOLEN - Datganiad ynglŷn ag asedau, dyledion a chronfeydd wrth gefn a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.

